

L'ESTEL

LA NOSTRA WEB: <http://www.balearkom.es/usuarios/estel/>

A.P.P.E.C.
ASSOCIACIÓ
DE PUBLICACIONS
PERIÒDIQUES
EN CATALÀ

Per passar gratis la revisió del cotxe has de ser castellà o andalús. Allà, a la metropòli, com en tantes altres coses (militarum, TV, autopistes, PER, metro de Madrid...) xuclen de totes els colònies i **no paguen res**, sols cobren sense fotre brot. Per a pagar ja hi són els judeocatalans tan treballadors i acomplexats, víctimes de l'autoodi difós per A-3, TV5, C9, Albert Boadella, Alex Vidal Quadres, Antonio Alemany, etc.

ANY XVIII. NÚMERO 406

1° DE MARÇ DE 1999

PREU: 225 PTS - 1,35 euros

Fa tres anys que en Miquel Llull regenta l'Escola de restauració de Mobles Antics Lull al carrer de Santiago Rossinyol de Ciutat a la foto amb els seus alumnes.

Fa 4 anys que en Joan Perelló va obrir l'Elèctrica Venaire al carrer Aragonès de Ciutat. Ven material elèctric i fa instal·lacions.

Fa 14 anys que n'Àngel Castell regenta l'Estudi de fotografia Castell a la plaça del Mercat de Ciutat. El seu padri, Bernat Castell va obrir aquest establiment fa 70 anys. En Castell fou reporter gràfic de l'Hoja del Lunes i del Diario de Mallorca, durant molts d'anys.

Fa 25 anys que les germanes Guasp regenten la botiga de Moda Escorpion a la Plaça del Mercat de Ciutat. La propietària és la vídua de Josep Biosca d'Igualada. També tenen una botiga al carrer del Sindicat.

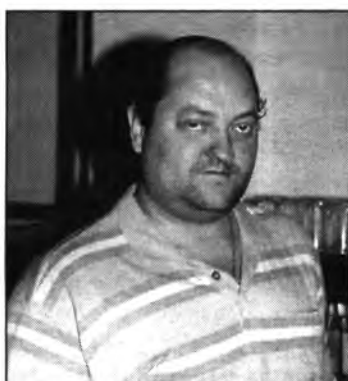
Fa 16 anys que en Xavier Fuster i la seva dona Roser Martí, regenten el Bar Vicenç al carrer de Ruben Dario de Ciutat. Va obrir aquest local el pare de l'amo, Vicenç Fuster fa 30 anys. És un bar del Mallorca i del Barça.

Fa 15 anys que en Joan Mir d'Esporles regenta el Bar Calbe al carrer del Baró Santa Maria del Sepulcre de Ciutat. Tapes i begudes. Són del Mallorca.

Fa 40 anys que en Joan Mora va obrir la Perruqueria Mora d'homes i dones al carrer de la Concepció de Ciutat. En Joan canta amb el Grup de la Penya s'Arraval de santa Catalina.

Fa un anys i mig que en Vicens Mas regenta el Bar El Cigne a la barriada de Bonaire de Ciutat. Feia 28 anys que hi feia feina i el va comprar a n'en Josep Perelló quan aquest es retirà. El seu soci és en Ramon Gonsales. Són del Barça.

ÒMNIUM CULTURAL

FINS QUAN?

AEROPORT	INVERSIÓ
Barcelona	1.095.131.477
Bilbao	1.550.948.369
Girona	4.199.441
Lanzarote	2.710.568.085
Madrid	48.579.959.968
Palma de Mallorca	9.779.704.376
Reus	27.689.158
Tenerife Sud	1.699.776.691
Navegació Aèria	6.138.983.396
TOTAL	79.106.600.000

(Inversions d'AENA 1997)

Fa 4 anys que na Carme Ensenyat va obrir la Botiga "Peques" de roba infantil al carrer Aragonès de Ciutat.

Fa 26 anys que na Margalida Riera regenta el Forn Fondo a la Plaça del Mercat de Ciutat. Va obrir aquest forn el seu pare, Jaume Llull fa 125 anys. El seu fill Pau és la cinquena generació de forners. Li diuen el Forn Fondo, perquè temps enrera l'entrada era pel carrer del costat i havien de davallar 5 o 6 escalons per entra-hi.

Fa un any que n'Antoni Rodríguez de Galícia i n'Orquídia Garcia de Portugal han obert el restaurant vegetarià Jullvert al carrer de Santiago Rossinyol de Ciutat. Despatxen menús a 1.350 ptes., a la carta se menja per unes 2.000 ptes. Un lloc on només empen productes biològics i el sistema és per autoservei.

Fa 3 anys que na Mercè Palmer i na Maria del Carme López obriren la botiga de moda d'alt standing Tu al carrer de la Unió de Ciutat.

Comunicat

**8 DE MARÇ.
CONCENTRACIÓ
A LA PLAÇA DE CORT
A LES 20:30 H.**

**DONES LLIURES
EN UNA
TERRA LLIURE**

8 de març de 1999
Dia Internacional de la Dona Treballadora. Manifest unitari

El 8 de març del 1922, el poble treballador rus sortí al carrer per commemorar la lluita que havien dut a terme les sufragistes d'Anglaterra per reclamar els drets de la dona.

Enguany, el jovent català surt al carrer per denunciar les mancances dels drets de la dona en la suposada democràcia de l'Estat espanyol i francès.

Ja des de les èpoques més antigues, la dona ha estat víctima de pertànyer a un sector social per essència discriminat, privat de drets; i s'ha hagut d'amotllar a uns cànon establerts per una societat masculista i repressiva.

Actualment, la dona, i sobretot si és immigrant, segueix essent discriminada en la majoria d'àmbits. Per exemple en el laboral, on pel simple fet de pertànyer al sexe femení, té moltes més dificultats que la resta de la població per aconseguir un lloc de feina, a més de no gaudir del dret fonamental de "A igual treball, igual salari".

Sortim al carrer per denunciar la situació de precarietat laboral que pateix el conjunt de la població, en especial la dona. Per denunciar que hi hagi un estat capitalista al darrera que permeti aquestes discriminacions i aquests abusos empresarials. Per denunciar que els mateixos que ens oprimeixen socialment són aquells que ens oprimeixen nacionalment.

Creim que l'alliberament del Poble Català no pot anar deslligat d'un canvi en les estructures socials que permeti que la dona assoleixi el lloc que li pertany dins la societat. Mentre les dones catalanes estiguin sotmeses a l'imperialisme espanyol i francès, la Nació Catalana no podrà rompre les cadenes que ens mantenen presoners a l'Estat espanyol i francès.

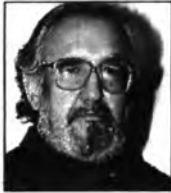
Tenim molt clar que només serem lliures quan el conjunt del Poble Català ho sigui.

VISCA LA TERRA!
Concentració a la Plaça de Cort
dia 8 de març a les 20:30 h
CONVOQUEN:
Maulets BEI JERC ERC
Alternativa per Mallorca

**Especial dedicat a
CIUTAT DE MALLORCA**

**Si vos ha agradat,
telefonau al 971 26 50 05
i el vos enviarem cada quinze dies.**

Foc i Fum

MATEU JOAN I FLORIT

La gent d'Esquerra Unida ha aferrat uns cartells per Ciutat acusant de corruptes a la majoria de capítols del PP, que no han durat ni un dia.

Efectivament, els serveis de neteja de l'Ajuntament de ciutat són els més eficients dels Països Catalans. Viatjant pel país, d'Alacant fins a Girona, se veuen pintades i aferrades de cartells i adhesius per tot arreu, que duren i duren. Pels pobles de les Illes, els cartells i adhesius també duren anys, però no a Ciutat, i això ho haurien de saber els d'EU a l'hora d'aferrar la seva propaganda. AAuskadi, els bascos també aferren cartells amb els caretos dels dirigents del PP, els cremen els negocis particulars i les seues socials. Allà els serà difícil confeccionar les llistes municipals, autonòmiques i europees.

Perquè, mira que si per ésser regidor de poble has d'ésser mal vist i t'han d'escopir a la cara per traïdor...

El Tribunal Suprem ha ordenat en derrocar les cases de Lluçacarrí propietat de Fernando Schwartz i de Richard Branson. Abans, ja va ordenar enderrocar el Tennis s'Arenal d'en Pere Canals, totes edificacions construïdes amb permisos municipals més o manco corruptes, més o manco il·legals. En Pere Canals demana 800 milions de pessetes a l'Ajuntament de Lluçmajor per haver-li concedit aquesta llicència. Are veurem que demanen en Schwarts i en Branson a l'Ajuntament de Deià. Hi haurà plets i més plets, i al cap d'avall, seran els contribuents els qui hauran de pagar els plats romputs, representats pels seus ajuntaments més o menys corruptes. O pot ser no, pot ser pagaran els qui han fet les obres, els qui, burlant la llei, pensaven arrodonir el seu patrimoni, ja de per si molt gros.

A propòsit del Tennis s'Arenal (amb ordre d'enderrocament), que és la seu del Club Ciclista s'Arenal, és feu la setmana passada la presentació del seu equip elite i sub-23 per la temporada 1999. El conjunt ciclista està patrocinat per Tennis s'Arenal, Cicles Quintana, Esport Begui i EMAYA. El president del Club és en Tomeu Bestard i el coordinador de l'equip n'Antoni Canals. La taula classificatòria de la Lliga de les Estrelles és una mostra del que és avui l'Estat espanyol: nacions emergents com la catalana amb un Barça, un Mallorca i un València dins els primers llocs, amb un Espanyol de Barcelona i un Vila-Real de Castelló, que tampoc fan mal paper, una nació gallega amb un Celta i un Deportivo en tercer i un sisè lloc respectivament i uns castellans a la baixa: Real Madrid en cinquè lloc i Atlètic Madrid en novè lloc, el Valladolid en setzè lloc, Extremadura 17è. i Salamanca 19è., perquè l'ampla

Castella é sun desert humà i esportiu, llevat de l'oasi artificial de Madrid que malviu gràcies al que roba a catalans Bascos i gallecs. Tanmateix, els catalans, de Mallorca, de València i del Principat, amb jugadors mercenaris o sense, som de lo milloret de l'Unió Europea i n'hem de ser conscients. L'orgull català se mostra avui en el futbol. Demà, després de les eleccions de juny, es mostrarà en política si aconseguim guanyar als partits castellans (PP i PSOE) representants dels qui ens fan sa punyeta des de fa quasi tres segles. Ω

Després d'una altra setmana d'incertesa i nerviosisme, el Real Mallorca torna a respirar ben alt a la competició.

Comentari sobre el Mallorca S'ha acabat la crisi

PER RONNIE WOISKI BONET

L'equip vermell duu encaixats en tres partits la meitat de gols que en tota la primera volta i a més no ha pogut puntuar fora de Mallorca en tot el que duim d'any. El joc del Mallorca ha esta molt criticat pels

mitjans de comunicació i s'ha posat en dubta la efectivitat del plantejament tàctic de l'entrenador argentí Víctor Cuper.

El Mallorca viatjà a Barcelona amb l'esperança de puntuar i de canviar la perillosa dinàmica de les darreres jornades, no obstant això, allà realitzà el pitjor partit de la temporada i per a deixar constància de la

regularitat negativa perdé per 1-0. Les veus alarmistes sorgiren de seguida i començà a parlar-se del final d'una ratxa, però el comandant Cuper tornà a mentalitzar als seus jugadors i altre volta, davant el Real Societat es tornà a guanyar per 1-0, aquesta vegada amb un futbol sòlid i brillant com en els millors horabaixes. Ω

Com oblidar capítols tan interessants per la nostra formació com els dels Càtars i el dels Templers o els Guelfs i Guibel·lins, o dels Hugonots? Com podrem oblidar la Guerra civil espanyola? I la Segona guerra mundial nascuda a l'ombra del feixisme i altres creus?

Com podem oblidar-nos de que només en els darrers 10 anys (0'5% del 2000 anys d'història) hem canviat les fronteres de tota Rússia, Alemanya, Txèquia, Eslovàquia i de que tenim una sagnant guerra civil oberta a l'ex Iugoslàvia?

Serà l'euro el nou Messies? O serà sols una pastanaga per dissimular un nou pal al llom de la vella somera? Ω

Com oblidar-nos dels Capets i dels Valois? O dels Plantagenet i dels Tudor?, i dels Habsburg i la Lliga Hanseàtica?, i dels Papes de Roma i els d'Avinyó amb la seva Inquisició?

Medir Alfonso i Ríos
Palau-Solità i de Plegamans

L'euro-capital

Si deixem de banda les guerres del Peleponès, les Mèdiques, les Púniques, les batalles d'Alexandre i d'altres guerres d'abans de Crist, i ens situem dins dels dos últims mil·lenis, observarem un quadre d'Europa on la constant ha sigut la incapacitat per entendre's.

Primer, els romans van sotmetre i dominar tot Europa, però els bàrbars, varen acabar amb els romans i així ens vàrem poder barallar còmodament entre nosaltres: alans, gots, ostrogots, visigots, sueus, quads, marconormands, burgundis, saxons, francs, hèruls, gèpids longobards, búlgars, àrabs i demés.

Amb l'aparició de l'imperi Carolingi i les primeres monarquies, els pobres seguien sent els mateixos, però la consolidació de l'aristocràcia, els feu-

dals i els burgesos, varen canviar a millor les condicions de vida dels europeus, així, la fiscalitat a cop de bastó i el dret de cuixa varen ser les innovacions més moderades amb que els ancestres de l'actual oligarquia ens varen obsequiar, els castells i les guerres eren molt cares i algú les havia de pagar.

En les arrels de l'arbre genealògic que ha produït la justa, solidària i democràtica Europa de que gaudim en la actualitat, ens hi troben famílies i institucions que per la seva exquisitesa en el tracte, educació en les formes i caritat de pensament, varen ser del tot decisives per arribar fins on estem.

Com oblidar-nos dels Capets i dels Valois? O dels Plantagenet i dels Tudor?, i dels Habsburg i la Lliga Hanseàtica?, i dels Papes de Roma i els d'Avinyó amb la seva Inquisició?

ÒMNIUM CULTURAL

PER QUÈ?

La Constitució espanyola imposa el deure de conèixer el castellà?

QUAN

a Europa cap constitució exigeix aquest deure que vulnera els drets individuals més elementals.

?

A la rereguarda

Ferreres

Nacionalisme descafeïnat

PERE FELIP I BUADES

El nostre nacionalisme, a Mallorca, el que tenim en forma de partits polítics, és un nacionalisme descafeïnat, és un nacionalisme *light*. És per això que capta tan pocs vots a les eleccions, és per això que té menys força de la que hauria de tenir en consonància amb el que té el nacionalisme Basc, el català, el gallego o el canari. Tots ells, evidentment, molts més radicals en les seves postures polítiques, que la dels nostres partits, PSM i UM.

I així els va als nostres partits que, elecció rera altra, mai aconsegueixen el nombre de vots necessari per a representar una opció nacionalista a la

nostra autonomia, opció per altra banda ben necessària davant el constant espoli econòmic, cultural, polític, religiós... a que ens sotmet l'Estat espanyol.

Però, és clar, amb un discurs tant *light* com el que tenen el nostres nacionalistes, i una praxi quotidiana tan acomplexada com la que mostren, es normal que la gent ni tan sols els vegi. Ells, estan ben lluny de cridar l'atenció. No són lo suficient *valents* per fer-ho. Al manco en el seu discurs polític, el que defensa de veritat nostra cultura, nostra llengua, els dos pilars on assentar el vertader nacionalisme illenc, sense oblidar mai la necessitat de mante-

nir estrets lligams d'unió amb Catalunya i València per defensar de manera vehement la unitat lingüística i la unitat econòmica.

Si no ho feim així, els nostres nacionalistes no ho són i s'assemblen als seus correligionaris polítics del PP i del PSOE mallorquí, que tenen bon poc de nacionalistes. En realitat no en tenen res de nacionalistes mallorquins i sí molt de nacionalistes espanyols. El que passa és que els d'UM i els del PSM es diferencien molt poc dels del PP i el PSOE perquè la gent els pugui diferenciar a l'hora de votar-los.

D'aquesta manera, no és estrany poder sentir a la ràdio local, *tertúlies* on participen els nostres nacionalistes en les quals la nostra llengua i cultura són vexades sense que els nostres polítics nacionalistes protestin.

Per altra part, cal reconèixer que el Govern balear (PP) es fan tantes coses a favor de la nostra llengua com la que fa el Consell de Mallorca realitzats per UM i PSM. O sia, que ningú no fan quasi res per tal d'avançar en un nacionalisme de cada dia més necessari a Mallorca.

Afortunadament, hi ha col·lectius i persones que, sense estar ficats dins la política par-

tidista, lluiten, emmarcats dins de plataformes, associacions, etc., per tal de mantenir vives la llengua i la cultura de les illes que, de cada dia estan més sotmeses a una guerra brutal i agressiva que l'amenacen amb l'extinció total.

Senyors nacionalistes, parlamentaris i regidors, candidats i electors, daixau-vos de dormir i siau coherents. Siau de veritat nacionalistes. Ω

Electoralisme i llengua

Es veia venir, i vet aquí que ja ha arribat: el Partit Popular pitius vol espantar els no catalanoparlants d'Eivissa i Formentera per llevar vots al Pacte d'Esquerres. L'espantall, naturalment, és la llengua: el recurs lerrouxista previsible i antic. En un article publicat en *es Diari* primer i ara a *Proa*, el secretari general dels *populars* pitiusos escriu que, si la normalització lingüística tira endavant, els ciutadans que habitualment no parlen català seran discriminats progressivament, "*invitándolos a abandonar esta tierra*" (sic!).

No cal dir que els cabells se'ns han eriçat tot d'una. Ens demanam si hi ha algú tan i tan despistat, a les Pitiüses, que pugui creure's una falsedat d'aquesta envergadura. Se'ns passa pel cap que potser sí, i se'ns tornen a eriçar els cabells -quin tràfec, amb la pinta!-. Amb el títol (*La riqueza del bilingüismo*), Manuel Alonso Fernández-Reuelta fa un elogi del bilingüisme -cosa que està molt bé-, però la decepció arriba quan ens fa saber què entén per *bilingüisme*: d'una banda, li sembla d'allò més normal

que una secretària judicial no entengui el català, però en canvi censura els qui, essent competents en les dues llengües oficials, opten generalment pel català. A saber: Manuel Alonso premia el monolingüisme hispanòfon i renya els bilingües que fan ús del català. Si això és "*la riqueza del bilingüismo*", nosaltres som un esbart dansaire.

No importa ser gaire despert per adonar-se que el plantejament del senyor Alonso no té res a veure amb el bilingüisme (un plantejament que, dit sigui de passada, convida a potejar l'Estatut d'Autonomia i estripar la Llei de Normalització). D'entrada, l'elogi del bilingüisme l'ha de fer una persona bilingüe -qui encara no és bilingüe, difícilment pot predicar ni donar exemple. El capitost *popular* recorda que "*por ley, somos una comunidad bilingüe*", però s'oblida que *de fet*, encara no ho som, perquè només els catalanoparlants estam bilingüitzats (i perquè la premsa, la ràdio, el cinema, la justícia, el comerç, etc., continuen sent monocultius hispanòfons). També omet que la llarga persecució polí-

tica de la llengua catalana ha provocat lesions greus en el *corpus* de la llengua i n'ha inhibit l'ús fins a extrems patològics; que reparar els danys causats és una obligació de les institucions i sobretot de l'Estat; que encara som lluny de poder *viure en català*; que tot allò que és fràgil demana protecció; que és lògic restaurar allò que, essent valuós, s'ha malmès; que recuperar la llengua implica fer lleis per protegir-la; que tot això no es fa *contra* ningú; que la llengua serveix per convida, que el català és de tots, i que tot plegat és molt bo d'entendre si es vol explicar.

Però el secretari general del PP pitius no està per a explicacions. S'estima més insistir en els equívocs, inflar els prejudicis, espantar la gent, i treure un rendiment electoral de la maniobra. Aquesta tàctica pressuposa l'existència de bosses de població desinformada i poc reflexiva, i creiem que és en aquest punt on Manuel Alonso falla el càlcul: la gent és més viva que no es pensa. Ω

Plataforma per la Llengua

Són els alumnes alemanys de Foraster de l'Escola d'Adults de s'Arenal en visita per la part antiga de Ciutat, on els seus monitors els conten la història dels casals ciutadans.

Fa 2 anys que na Maria del Carme Cabezas regenta el Bar Isleño al costat del mercat de Santa Catalina de Ciutat. L'hi el va traspasar n'Antoni Simó de s'Arracó que a més de regentar el bar feia la Revista París-Balears que va morir quan va morir n'Antoni ara fa mig any. A la foto amb les seves ajudants.

Els germans Daniel, amb la seva filla i neboda Maribel, són els amos del Restaurant Millor I, i Millor II al carrer del Conte de Barcelona de Santa Catalina. El Millor II ofereix de dijous a dissabte els fregits mixtes de peix i els millors pa amb olis a 550 ptes més la beguda. El menú del migdia, triant de 6 plats val 950 ptes.

Fa 3 mesos que na Núria Galmès i en Marcos Sobron han obert la **Botiga Mar Sobron** a la Plaça del Mercat de Ciutat. En Marcos és el gerent del Cafè de la Fundació la Caixa a la mateixa plaça.

Fa 12 anys que na Maria Estrany de Vilafranca va obrir la **Botiga de Modes de Senyora Draps** davant el Teatre Principal de Ciutat.

Aquesta capelleta de Sant Vicenç Ferrer se troba al carrer de Ca n'Oliva de Ciutat. Aquest traïdor vengué la nació catalana a la dinastia castellana dels Trastàmar. Els vespres dels caps de setmana, quan hagueu begut quatre copes, anau-hi a fer-l'hi oració.

Fa 14 anys que na Francesca Rotger i el seu home Baldo Díaz obriren la **Galeria d'Art Baldo's** a la Plaça del Mercat de Ciutat. Tenen exposició permanent d'Elisabet Rul-ian, Daniel Codorniu, Isa Vidal, Francesc Segura, Magdalena Fontcoberta, Maria Ant. Noguera, Fèlix Llorca, Pasqual Brunet, Antoni Baucet, etc. Si voleu decorar ca vostra, és un bon lloc ja que hi trobareu tota classe de pintures i de preus.

HISTÒRIA D'UNA FOTOGRAFIA

Un míting per l'amnistia (1976)

Pel desembre de 1976 a la presó de Ciutat hi havia nombrosos presos polítics. Del PORE, una organització marxista de tendència trotsquista que dirigia Ramon Molina (l'actual director del Museu d'Art Contemporani de sa Pobla), hi eren el mateix Ramon Molina, na M. Dolors Montero i en Xavier Serrano. Del MCI hi romanien tancat n'Isidre Forteza. De l'OEC hi érem en Josep Capó, en Jaume Obrador i qui signa aquest article. Dels obrers detinguts en la manifestació del 12 de novembre de 1976 hi eren en Pere Ortega, n'Antoni López López i en Manuel Carrillo. A la presó de dones, al costat de M. Dolors Montero també hi havia M^a del Carmen Giménez. Per sort, cada diumenge gernació de companys d'OEC i d'altres organitzacions venien davant la porta d'aquell cau on romaníem tancats a cridar consignes per l'Amnistia. El PTE, PSAN, MCI i OEC organitzaren, al descampat on ara hi ha el parc del Polígon de Llevant (al final de Ricardo Ortega), un míting amb nombrosa participació ciutadana. Hi intervingueren, a favor de la nostra llibertat, en Miquel Tugores (PTE), en Jesús Vives (MCI), en Tomeu Fiol (PSAN) i n'Aina Gomila (per l'OEC). Però la fantasmal i inoperant Assemblea Democràtica no va voler moure un dit en defensa dels presos polítics quan una comissió de l'OEC hi va anar a parlar per a concretar una manifestació conjunta en favor de la llibertat. Afortunadament els companys del PSAN, del PTE i de MCI s'havien avingut a muntar aquell míting soli-

Ciutat de Mallorca 14-XII-1976: míting del PTE, l'OEC, MCI i els PSAN en favor de la llibertat dels presos polítics mallorquins. L'Assemblea Democràtica de Mallorca no volgué fer res en favor de la llibertat dels antifeixistes illencs (P^oC^oE i PSOE pactaven amb el franquisme reciclat l'abandonament de la lluita per la República i l'autodeterminació).

dari. En va fer un bon reportatge (potser uns dels únics treballs en el qual es tractava amb certa simpatia l'esquerra revolucionària no pactista) el diari *Última Hora* del 15 de desembre de 1976. Deia el diari: "Tomó la palabra en primer lugar el dirigente del Partido del Trabajo, Miguel Tugores quien... dijo que 'con el referéndum el Gobierno pretende afianzar un modo de continuación del franquismo. Serán los mismos perros con diferentes collares'... Insistió [Miquel Tugores] en la necesidad de que los obreros presionen sobre la Asamblea de Mallorca -'organismo muerto a causa de la actitud de los partidos que se llaman obreros y no lo son'-. En Miquel Tugores sempre -

malgrat les nostres diferències polítiques - havia estat un bon amic i ara, participant en aquest acte de solidaritat amb nosaltres, ho demostrava una vegada més. Pollensí, l'havia conegut quan compareixia per la Cooperativa d'Arquitectes progressistes del carrer Estudi General (Neus Garcia Inyesta, Carles Garcia Delgado, Manolo Cabello, Guillem Oliver Suñer...).

El Moviment Comunista de les Illes (MCI) també hi participà activament. Com explicava *Última Hora*: "A continuació, tomó la palabra Jesús Vives, del Movimiento Comunista de las islas, iniciando su parlamento 'con una abrazo revolucionario en esta primera aparición pública del MCI'. Vivas habló del significado de la

abstención en el referéndum en el sentido de 'que no podemos legalizar un gobierno franquista'. Vivas terminó, entre los gritos de la multitud, reivindicando la libertad para todos los detenidos". Després del MCI hi intervingué en Bartomeu Fiol, del PSAN. La intervenció de la dirigent comunista (OEC) Aina Gomila anà en la línia de lluitar contra la maniobra continuista del règim demanant la dissolució dels cossos repressius de la dictadura i la tornada a casa de tots els detinguts. Posteriorment hi hagué un intent de manifestació pel carrer Ricardo Ortega que va ser dissolt brutalment per la Policia Armada. Ω

(Miquel López Crespí)

Els bascos aposten per l'autodeterminació

Els resultats de les darreres eleccions a part del País Basc, no tenen dret a vot ni els bascos de Navarra ni els d'Iparralde, han ratificat un cop més que tot i les intoxicacions dels partits espanyolistes, Euskadi és una nació que vol decidir el seu propi futur per si mateixa.

El conjunt de partits declarats autodeterministes van arrebregar el 60,1% dels vots enfront del 39,2% dels partits espanyolistes. Això suposa un repartiment de 43 i 32 escons respectivament.

Desglossament: PNB 27,9% i 21 escons, PP 20,1% i 16 escons, EH 17,9% i 14 escons, PsoE 17,5% i 14 escons, EA 8,7% i 6 escons, IU-EB 5,6% i 2 escons i UA 1,2% i 2 escons.

Aquestes eleccions no eren unes més, un cop declarada la treva i l'abandó definitiu de les armes per ETA els diferents partits polítics han mostrat la seva veritable cara.

PsoE i PP fidels als seus principis han recuperat el missatge de "la España una grande y libre" del

franquisme, aquest cop però amb Ibarra, Chaves i Oreja com a portaveus. Aquest missatge manipulador els ha fet capitalitzar el vot de la por.

Sobre el darrer punt, cal fer esment que el moviment independentista basc sempre ha defensat la població immigrant com a part defensora i intrínseca a Euskal Herria.

Respecte als partits autodeterministes, el PNB i IU-EB s'han vist forçats a defensar el que els seus votants demanen: tenir l'oportunitat de poder decidir per si mateixos. EA ha continuat en el seu espai. EH per la seva banda ha obtingut els millors resultats de la seva història un cop ha recuperat part del

vot abertzale contrari a la lluita armada i és ara realment quan és pot presentar sense complexos com a veritable portaveu, juntament amb EA, de l'independentisme basc.

En definitiva, el nou Parlament basc hauria de ser conseqüent amb el que el poble basc ha decidit democràticament i convocar un referèndum d'autodeterminació.

Aquestes eleccions però també haurien de servir per fer-nos veure als catalans fins a on es capaç d'arribar el PsoE, i per extensió el PSC, avançant al PP per la dreta i a tota velocitat en la defensa estoica de l'espanyolisme més ranci a través de l'agressió al sentiment de nació del poble basc i català. Ω

CATALUNYA,

EL VEL DE MAIA (2)

Il.legal

PERE GRI

No és estrany que en Fructuós utilitzàs aquella marca de paper de fumar, perquè gran part de la culpa del seu desviament la tenien les drogues, concretament la marihuana i l'haixix. Però no ens deixem impressionar pels sermons que ens fan sovint sobre la qüestió de les addicions a substàncies, i anem a veure el que succeï aquell vespre, entrada de fosca, dalt del Coll de Sóller.

S'havia tret la pedra de xocolata, l'única que l'hi quedava aleshores.

El tabac era Marlboro i l'encenedor, un Bic normal i corrent. Va desfer el cigarret i es posà el tabac damunt la mà, hi col·locà la pedra i començà a cremar-la i desfer-la. El paper estava damunt el seient de l'acompanyant.

En aquell moment succeï l'inesperat, els llums d'un cotxe proper aturat s'encengueren com si l'hi fessin senyes, en Fructuós no s'havia fixat feia una instants en que hi havia aquell cotxe. Primer es pensà que era la Guàrdia Civil, i per això pegà un bot que el feu tirar el porro a mig fer per terra.

Quan se'n adonà que no eren els guàrdies, que l'hi haurien posat una multa per fer coses il·legals, romangué per uns instants quiet, observant el que passava al cotxe que tenia davant, un Volkswagen Golf.

De cop, el cotxe tornà fer senyes amb els llums, i en Fructuós pensà, això és que em volen dir alguna cosa, millor que baixi i vagi a veure qui és i què vol. Quan decidí meditar-ho un poc, abans d'arriscar-se a sortir del seu cotxe, veié com s'obria la porta del Volkswagen i en sortia una dona jove, amb un vestit que a n'en Fructuós l'hi semblà oriental, però que ben bé podia tractar-se de roba comprada a Mallorca mateix.

La jove es dirigí cap a ell, lentament, amb un caminar com si l'hagués estat estudiant mentre l'hi feia senyals amb els llums. S'acostava amb una mirada estranya, pareixia que no l'estàs veient. En Fructuós aprofità aquells escassos deu segons per dissimular les restes del porro desbaratat, i quan la jove va arribar a prop de la finestreta, ell l'obrí, també de manera acompassada, com si

volgués afegir misteri a la situació.

Hola!, digué la jove, em dic Habatzeleth, un nom hebreu que significa Rosa del camp. Segons els més doctes en aquella llengua, no és qualsevol rosa, sinó una certa espècie d'elles de color negre, però molt formosa, i de gentil olor. Fra Lluís de Lleó parla d'ella en el seu "Cantar dels Cantars". A tu et diré Nadib, que pròpiament vol dir, generós de cor, i lliberal, virtuts pròpies del Príncep.

No sé què dir, m'has deixat tallat, respongué en Fructuós.

Sí que ho saps, va dir ella, penses que estic boja per fer això que estic fent, però tu no et quedes enrera, he vist com feies un porro que t'ha caigut, ets un drogaaddicte.

No som cap drogaaddicte, jo només fum xocolata o maria, no prenc altres drogues. I si vols saber el què pens del què dius, crec que l'herba que jo fum hauria de ser legal, perquè no fa mal a ningú, sinó que dona alegria i moltes ganes de viure, indicà en Fructuós.

Encara no ets del tot un drogaaddicte, però ho seràs ben aviat, afirmà la dona.

Al instant, n'Habatzeleth es transformà completament, els seus ulls adquiriren una brillantor especial i el seu cos tornà transparent. En Fructuós, davant la visió, sentí com si entràs un ésser dins ell. L'hi estaven ficant mal d'ull, era un conjur.

No et preocupis, això no és res, digué la jove. I ara, perquè et fiis de mi, et donaré aquest present, l'hauries d'acceptar. Era un tros d'aproximadament 60 grams d'haixix, roig libanès, d'una classe que no es pot trobar al mercat negre de la nostra illa.

En Fructuós, en veure allò, no s'ho pensà dues vegades abans d'acceptar-lo, encara que va estendre la mà amb cert nerviosisme per rebre'l.

Gràcies, va dir.

No les meresc, respongué n'Habatzeleth. Vés amb compte amb el que fas, però segueix el teu camí. A mi no em veuràs més.

Una vegada dit això, la jove es girà i començà a caminar cap al seu cotxe.

En Fructuós pensà; no sé si estar trist o content, una cosa com aquesta no m'havia passat mai.

Notícies del món

Paquistan: cristians damnats a la clandestinitat

Anwar és un cristià paquistanès qui ha passat 5 anys en presó. A causa d'una discussió amb un brètol molt conegut, la policia aprofità per a detenir-lo. Encara que apel·là als mol·lahs (mestres musulmans) encara fou pitjor. Anwar contà aquests esdeveniments a reporters d'una televisió holandesa. Li llançaren la típica acusació de blasfèmia. A la presó fou torturat tant per uns altres presoners com pels guardians. Però la pitjor tortura fou la de la set. El pressioaven perquè es tornàs musulmà, "i llavors Al·lah vetllaria perquè jo fos alliberat. Podria tenir tot el que volgués, fins i tot una bella esposa musulmana. Els respondí que no renunciaria mai al meu Pare celestial a canvi de bens terrenals". Malgrat les burles i atacs, Anwar duia penjada al coll una enorme creu que ell mateix s'havia fet amb trossets de fusta. Mentre era empresonat li nasqué un fill. La seva muller conta amb joia quan li ensenya una foto del nadó un dia que l'autoritzen a visitar-lo: "Ell es quedà mut d'alegria!".

Fou alliberat inesperadament, però ara és veu en greu perill a causa dels fanàtics fonamentalistes. A Paquistan hi ha nombroses colònies (comunitats o petites viles) fundades pel bisbe catòlic John Joseph (recentment suïcidat en protesta contra les persecucions anticristianes). Són viles sols habitades per cristians, fugits de llurs poblacions a causa de les constants amenaces dels integristes. La majoria hagueren d'abandonar tots llurs béns i terres, que normalment han passat a mans dels rics cacics de cada indret qui solen ser tot just els instigadors de les persecucions, o sia un típic program.

Però àdhuc en aquests recers catòlics no hi ha mai una seguretat completa. Fa uns mesos els integristes calaren foc a una població de l'Exèrcit de Salvació. Quan sospiten que algun acusat de flastomia s'ha refugiat en alguna colònia catòlica o vilarefugi organitzen un program.

N'hi ha de perseguits qui han d'emigrar vers Europa. I fins i tot a Europa viuen amagats.

Paquistan, un estat en vies de "Talibanització"

La cambra baixa paquistanesa aprovà del 9 d'octubre una reforma constitucional que entronitza la xaria (lleï religiosa islàmica) com a lleï suprema del país. La reforma hi guanyà per 151 a 16 vots, ara ha de ser també aprovada pel Senat.

El primer ministre Nawaz Xarif prometé un nou orde islàmic. "Felicita la nació -digué- per l'acceptació d'aquesta esmena que ens ajudarà a crear un sistema verament islàmic". El text afirma que la xaria serà "per damunt de la Constitució, per damunt de qualsevol lleï o judici de qualsevol tribunal".

L'oposició de l'ex primera ministre Benazir Bhutto ha avisat del perill d'esdevenir un règim estrictament islàmic com ara el de l'Afganistan, on la milícia religiosa talibana té al població espaordida amb mà de ferro.

Per a ser acceptada, l'esmena ha de ser finalment aprovada per 2/3 del Senat, on la Lliga Musulmana Paquistanesa (el partit confessional del Premier Xarif) no té la majoria absoluta al Senat.

L'Índia

El març darrer, el Partit Hindú Nacionalista (VHP) formà govern en minoria. Des d'aleshores la violència contra els cristians ha augmentat dramàticament. A l'Índia hi ha entre 20 i 30 milions de cristians (cap el 3% dels seus ciutadans).

El 30 de setembre el VHP demanà l'expulsió de tots els missioners estrangers.

Iemen

El 27 de juliol un bosnià de 22 anys assassinà a trets 3 monges perquè no suportava de veure-les evangelitzar. Es troba convençut que aquest acte li valdrà el paradís. Duia damunt un magnetòfon on enregistrà els trets i els crits de les seves víctimes. Uns vianants portaren aquest jove a la policia. Gran quantitat de musulmans participaren als funerals.

Vídues de pastors assassinats a Iran

Takui Hoosepian, vídua d'un dels pastors segrestats fa uns anys i assassinats per la policia religiosa iraniana ha relatat en una lletra que tant ella com d'altres vídues semblants han rebut milers de cartes de recolzament de cristians d'arreu el món. Akhtar Juseli, una altra de les vídues fou retinguda quan es dirigia a Armènia per a un congrés cristià. Mogtab Sudmand, una altra d'elles, patí una greu depressió durant anys, d'ença la mort del seu marit, el pastor Sudmand, de Maixad, penjat a causa de sa fe el 1990. Podeu adreçar-vos a aquest grup de vídues a través de l'Església Pentecostal de Teheran: *Assemblies of God Church.-Ave. Talegani 121-Teheran, Iran. Ω*

Fa un any que n'Elisabet Aguiló ha obert la Galeria d'Art Únic a la Plaça del Mercat de Ciutat. Te exposada obra de n'Arjonilla. Durant aquest mes de març té una exposició col·lectiva de na Catalina Salom, en Miquel Aguiló i n'Herranz.

Fa 4 anys que n'Alfo Vilaroel és l'encarregat del Restaurant es Baluart a la Plaça Porta de Santa Catalina de Ciutat. Se menja a la carta per una mitjana de 4.000 ptes. en una cuina molt elaborada a l'estil del cellers d'Inca. De fet, l'amo és un fill de l'amo de ca n'Amer d'Inca.

En Francesc Roig i na Celedonia Albalà són els amos joves del Bar les Arenes a la Plaça de la Drassana de Ciutat. Va obrir aquest lloc la seva padrina Maria Joan fa devers 80 anys. Els clients són els pescadors, els picapedrers i els funcionaris del Govern Balear de qui són veïns.

Fa 17 anys que na Pau Martínez de Barcelona i na Margalida Ripoll de Ciutat obrien el Taller de Vases l'Art al carrer de Montenegro de Ciutat.

Aquests primers dies del mes de març en Carles Pérez de Mèxic i na Gabriela Sievi de Suïssa han obert el Restaurant Aramis al carrer Montenegro de Ciutat. Despatxen un menú de 2.000 ptes. el migdia. El vespre, el menú val 5.000 ptes. + el vi. En aquests menús se poden triar fins a 5 plats en una bona relació qualitat preu. Tenen un cuiner alemany i un austríac, de manera que la internacionalitat no pot ser més diversa.

Fa 22 anys que en Manuel Romeu regenta el **Laboratori Fotogràfic Romeu** al carrer de sant Feliu de Ciutat.

N'Àlex Alomar i Olson és l'amo jove del **Bar Atlàntic** al carrer de Sant Feliu de Ciutat. Són pare Pere Alomar és un bon decorador i té el local decorat amb tota classe d'objectes. Obren des de les 7 de l'horabaixa fins a les 4 de la matinada.

Fa 2 mesos que na Chantal i na Loli regenten la **Botiga Assi** a l'Avinguda de Jaume III de Ciutat.

Solidaritat i dependència

PER JOSEP SERRA. PRES. D'ESQUERRA REPUBLICANA-MALLORCA

Resulta inevitable que es plantege el tema de la solidaritat quan des de terres catalanes es qüestiona l'actual sistema fiscal, tot i que aquest és clarament discriminatori per a nosaltres si ens atenem a criteris de població i de renda individual procedent de fons públics aquí disponibles (de cada vint duros que surten cap a Madrid només en recuperem trenta-un pessetes, a tot estirar).

Si feim de banyuts i pagam el beure, com és que a més ens acusen d'esser insolidaris?

Les dades generals no sempre permeten avaluar en tota la seva magnitud el gran problema de fons: la ideologia, que en el cas dels espanyolistes passa per mantenir l'actual dependència del poble català respecte de Madrid. L'estratègia passa per convertir-nos en botxins (a Espanya) i crear-nos mala consciència (als Països Catalans); és a dir, que ens toquen tots els papers de dolents que surten a l'escena, una estratègia que recomanava l'any 1936 Manuel Hedi-

lla, cap falangista de la Junta de Mando, pel que fa a la millor tasca que es pot dur a terme a la reraguarda: "sembrar odi contra Catalunya y las provincias vascongadas".

Les dades disponibles indiquen que les comunitats amb sobrefinançament (les que reben més del que aporten als fons públics estatals) no presenten un creixement que permeti justificar la seva situació fiscal tan favorable; és més, a pesar de l'aportació que reben dels Països Catalans o bé de la Unió Europea, es caracteritzen per presentar uns resultats poc encoratjadors: Andalusia, per exemple, té un índex de desenvolupament relatiu negatiu del 0.98% davant la mitjana europea, Múrcia d'un 3.30%,...

Si una família andalusa disposa de mig milió més que una de catalana pel que fa a inversió procedent de capital públic, caldria esperar una demanda agregada que generés un creixement econòmic substancial de to ascendent, però la realitat indica que la dependència de les comu-

nitats sobrefinançades augmenta en lloc de disminuir, amb una riquesa històrica per autonomia que es manté constant als Països Catalans i que a Andalusia ha passat de 143 (en base a una mitjana estatal de 100 punts) l'any 1802 a 72 punts el 1983.

El saldo fiscal interregional del sector públic, amb superàvit fiscal per a Andalusia, Astúries, Cantàbria, Castella-la Manxa, Castella-Lleó, Extremadura, Múrcia i Galícia, només permet certes "esperances" en els dos darrers casos: Múrcia, que és "estirada" per l'economia catalana, i Galícia, que és la comunitat amb una cultura econòmica distinta de la pròpiament espanyola.

El problema de fons, el de la dependència, per tant, és manté inalterat, i la possibilitat que la Unió Europea redueixi la seva aportació a curt i mitjà termini -de forma progressiva- a aquestes comunitats, no ajudarà gens a establir un marc econòmic just per a tothom. La pràctica de l'espoli fiscal que patim se sustenta en el fet que els espanyols tenen

la canya però s'han acostumat que els donem el peix, un peix que cada dia ha d'esser més gran i de molla més blanca, mentre que nosaltres, pel que fa a la inversió pública, ens hem de conformar amb gerret i qualque jonquillo.

El salari mitjà o les pensions són més baixos a les illes Balears i Pitiüses que la mitjana estatal, però això no comporta que el Govern subvencioni els medicaments exclosos en les successives medicamentades o que hi hagi la intenció de millorar les pensions dels nostres jubilats mitjançant increments de caràcter compensatori; ens sostreuen 250.000.000.000 anuals, però hem de pagar peatge per anar a Sóller, etc. etc.

La tendència actual pel que fa a solidaritat econòmica a nivell internacional apunta a la idea que s'ha d'ensenyar a pescar en comptes de donar el peix a punt de menjar, però, què passa si l'afectat diu que no vol pescar sinó que vol peix i el plat a taula? No oblidem que a Andalusia tampoc no es troba mà d'obra autòctona per realitzar certes activitats que els nadius ja consideren pròpies d'immigrants; o sigui, que tan malament no els va la cosa... i des de la Unió Europea també comencen a veure'ls el llautó als espanyols. Ω

S A C A P O L A D O R A

Miquel Payeras, periodista

Sens dubte es tracta d'un franc tirador, però amb prou bona punteria. Sovint fa anàlisis despullades de qualsevol concessió "a la galeria" -per això no genera indiferència, cosa que resulta d'agrair.

Al *Diari de Balears* del 20 de gener, a l'article titulat "Tarradellas, Carod Rovira i Balears", llegim: "El realisme i la capacitat política d'un i altre (en referència a Carod Rovira i Bernat Joan), que han demostrat a més d'una gran capacitat diplomàtica, seran requisits imprescindibles per a futures relacions dels governs català i balear, si hipotèticament ERC fos present en el primer i el PSM en el segon".

Tant de bo que fos així, des d'una perspectiva nacionalista, però no entenem ben bé el perquè. Si la delegació de Convergència a Mallorca és al Govern Balear, quin paper d'intermediació ha de fer ERC? Considera en Miquel Payeras que l'interès del PSM i de CiU per establir lligams sòlids entre els dos governs esmentats és nul i que per tant caldrà la intervenció dels ciutadans pels Països Catalans? Per què el PSM segueix incomplint els mínims preceptes d'ètica política envers ERC?

Això sí, en Miquel Payeras s'ha acabat de guanyar l'animadversió dels impulsors del "Barco de Rejilla" (DdB del 24 de gener). Josep Palou, en la seva carta, oblida que ERC va obtenir els seus millors resultats amb membres de l'actual direcció del partit independentista a la llista de candidats al congrés i al senat espanyols, i que la davallada va arribar de la seva pròpia mà presidencial i de la campanya del "barco" sense cap membre de l'actual direcció d'ERC.

Premi Ciutat de Palma de Novel·la

Gabriel Janer Manila ha aprofitat la seva columna a *El Mundo/El Día de Balears* (22 de gener) per fer llenya de l'obra de Biel Mesquida, de qui ni tan sols en menciona el nom al llarg de setantais línies d'atac directe.

Llàstima que en la seva crítica a l'edició del premi atorgat enguany posi com a autoritat un conservador amb tics feixistes com Llorenç Villalonga, de qui podem tenir la més absoluta certesa que havia d'esser un enemic ideològic d'un escriptor compromès amb el nacionalisme, la justícia social i la llibertat individual com és en Biel Mesquida.

Telefònica ens enganya amb Infovia Plus

La necessitat de modificar el sistema d'accés genèric a la xarxa Internet per la via del 055 ens va fer concebre certes il·lusions quan Telefònica va anunciar l'entrada en funcionament d'un nou sistema de nòduls, però la realitat ha estat un empitjorament manifest de les comunicacions, que en certs casos no han estat només difícils, sinó que han esdevingut impossibles.

La manca de respecte cap als usuaris s'ha manifestat quan des de l'empresa ens volen convèncer que la previsió de línies ha estat l'adequada i que la culpa la tenim nosaltres, que hem augmentat les connexions en un 20%: ells fan una cosa nova tan bona que tots ens llançam a fer-la servir!

Per si el nostre cas serveix per rebentar les dades de Telefònica, direm que els nostres intents de connexió s'han augmentat un 2000 per cent, donat que

la vintena d'intents d'accedir a la xarxa han resultat infructuosos.

Davant el mal servei d'aquesta empresa, **us proposem que us aboneu a totes les companyies que oferesquin telefonia i que sigueu infidels a totes (una trucada amb X, una altra amb Y, una altra amb Z)** fins que en trobeu una que oferesqui uns serveis decents per la doblurada que ens cobren.

Mentrestant, **telefonau al 1004 i sol·liciteu una facturació detallada que diferenciï entre les trucades convencionals i les que feis al nòdul local d'Infovia Plus.** Així sabreu el que pagau en concepte de telefonades sense connexió final i, per tant, el grau d'extorsió a què ens sotmet el monopoli.

**"No és oportú",
"No és el moment",
"Ara no...", ...**

El nostre país, el nostre poble, el nostre model social, la nostra llengua, els nostres... I així anar fent! És la cançoneta del PSM: no es vol optar per la línia descafeïnada de Convergència per por de perdre un grapat de militants de base, ni es defineixen pel que fa al model social o nacional.

Quina és la nació? Mallorca o les Balears o les Balears i Pitiüses o cadascuna de les illes per separat o el Paísos Catalans...? Incineradora? Sí o no... Creixement urbanístic? Zero, moderat, sostingut... Els votants voldríem saber a què ens hem d'atenir.

Sampol, Serra, Morro: Definiu-vos d'una vegada i assumiu les conseqüències de les vostres pròpies decisions! On pensau arribar amb un discurs per als militants, un altre per als simpatitzants, un altre per a la premsa, un des de l'oposició i un altre des del govern? Si voleu arribar al poder a qualsevol preu...Ω

L'Alguer, la ciutat catalana de Sardenya

La ciutat d'Alguer, que conta avui amb uns 40.000 habitants, va ser durant l'edat mitjana, quan els catalans eren els amos de la Mediterrània, un punt tremendament estratègic, a mig camí entre els grans centres polítics de la confederació catalano-aragonesa: Barcelona i Nàpols. La ciutat va ser repoblada per catalans, principalment condemnats a penes lleugeres. Amb el pas dels segles i la decadència de la Corona d'Aragó. L'Alguer va perdre la seva importància i va quedar en l'oblit més absolut.

L'any 1864 es van celebrar a Barcelona els Jocs Florals, amb la finalitat de revitalitzar la llengua catalana en el món de la literatura. Els membres del jurat no van sortir del seu estupor quan van llegir una carta enviada pel senyor Ignasi Pillito, arxiver de Cagliari, la capital de Sardenya, en la qual assegurava que en una ciutat d'aquella illa es parlava català. El senyor Eduard Toda va visitar l'Alguer i va confirmar la revelació del senyor Pillito. "A Barcelona també es parla alguerès?" Li va preguntar la mestressa de la pensió. "Tothom" va contestar el senyor Toda. Catalunya havia re descobert l'Alguer.

En aquell temps, l'Alguer comptava amb uns 5.000 habitants i no es parlava més que el català. La immigració, l'escolarització, els mitjans de comunicació i l'aparició del turisme (en aquesta ciutat destaca especialment) havien fet mal a la llengua catalana. Recordo que des de ben petit, a l'assignatura de llengua catalana ens parlaven de l'existència d'una ciutat catalana a Itàlia i, abans d'entrar a la Universitat, fins i tot ens especificaven els trets més significatius del català de l'Alguer i ho acompanyava amb una fotografia d'un vestigi de l'antiga muralla algueresa amb les banderes catalana i italiana al cim.

Podia existir una Catalunya italiana? Com era possible que en una ciutat, en una sola ciutat, a la llunyana illa de Sardenya, és parlés català? Els qui ho afirmaven m'assemblaven exagerats, per no dir mentiders.

Però la meua curiositat per aquesta ciutat va anar augmentant. Vaig consultar llibres, revistes, enciclopèdies? però el millor era una comprovació sobre el terreny.

Vaig desembarcar a Porto Torres, a l'illa de Sardenya, un assolat matí de dissabte. En el mateix port es centren els autobusos. Vaig examinar-los un per un fins trobar-ne un amb el cartell de *Alghero*. Vaig intercanviar unes paraules en italià amb el conductor sobre l'hora de la sortida i on havia de prendre el bitllet. Quan vaig tornar, un minut després, la meua sorpresa va ser majúscula quan em va preguntar: "Sou català?" i fa afegir: "Porto trenta anys treballant a l'Alguer; si parlem poc a poc, ens compremem".

Una sinuosa carretera, envoltada per un paisatge mediterrani pels quatre costats, em porta fins a l'Alguer, a uns 20 quilòmetres. Tot i la sorpresa inicial i un indicador de carretera que em donà la benvinguda en català, segueixo sense gosar preguntar als seus habitants "parla alguerès?". Però alguns comerciants després que el meu accent m'hagi delatat, em parlen català i fins i tot em fan una mica d'història de l'Alguer. El català està submergit, però real. Pel carrer domina l'italià, i dic només que domina, ja que no és pas estrany sentir de tant en tant paraules en català, un català que entenc perfectament tot i l'enorme influència que ha rebut de l'italià i del

Carrer de Catalunya a l'Alguer amb el Port al fons.

sard, potser per la tremenda semblança que hi ha entre l'italià i el català, fins i tot més que amb l'espanyol, especialment pel que fa al vocabulari: gola, finestra, altra, parlar, escoltar, pruna, ferro, festa, dona, ombra, fondo? són només algunes paraules italo-catalanes.

M'endinsó pel barri antic, un veritable viatge en el temps per carrer que estan igual que fa segles. Pas per edificis de reminiscències clarament catalanes i trobo una bugaderia amb adhesius catalanistes a l'aparador i li demano permís a l'amo per fer una foto. Després em convida a entrar i m'ensenya algunes publicacions alguereses en català i l'acta de fundació de l'escola d'alguerès **Pasqual Scanu**. Duran la nostra conversa, íntegrament en català, em diu que, de petit, a ca seva no es parlava cap altra llengua. Em diu també que, actualment, a l'Alguer hi viuen 18.000 persones capaces de parlar en català. Després entra la seva filla, una bellesa llatina d'uns vint anys que parla català així així;

parlen en italià de música, em diu que el seu ídol és en Nek. M'acomio i segueixo el meu periple per aquesta ciutat, que em porta vers la terra de l'Esperé, aquella imatge que havia vist en els llibres de català, però sense cap bandera al cim. Com que la vista és preciosa, m'hi encanto una bona estona abans de seguir el meu passeig pel barri antic, ple de botigues de corall, tot i que el corall autòcton, el principal *souvenir* de l'anomenada *Riviera del corallo* que ha disminuït moltíssim en els darrers anys. No trobo res que evoqui el folklore català, el folklore de l'Alguer és sard. Travesso l'antic camí que acompanyava el perímetre de la muralla i arribo a la plaça Porta Terra, centre de comunicacions de la ciutat, on em refresc prenent un *capuccino* mentre arriben paraules en català: *invenche jugar cinquanta francs no jugas res, ets tu que decides jugar, no passa res. Fes una cosa; si jugar a u, són cinquanta francs de cop, si jugas a dos són cent, no canvia res. Si jugas en l'altra màquina è lo mateix*. El costum alguerès d'anomenar francs a les lires és una influència del comerç amb Gènova, ciutat propera a França.

El català és, sens dubte, una llengua viva a l'Alguer, on també hi ha moviments culturals que lluiten per la seva conservació. És una llengua submergida, a l'igual que a la Catalunya Nord, però aquí sembla que la gent no té tanta vergonya a parlar-lo si cal, potser perquè recorda un passat brillant que ha tengut aquesta ciutat, que avui forma part d'una regió empobrida a la que el turisme obre noves esperances. A nos veure, Alguer! Ω

Miquel Roura

Bugaderia catalanista a l'Alguer.

Fa 10 anys que en Carles Pujol i na Magdalena Capó regenten el **Restaurant Can Carles** al carrer de l'aigua de Ciutat. Recomanen el fregit de freixura, el fregit de peix, els caragols cuinats o amb conill^o. Se menja a la carta per una mitjana de 3500 ptes.

Fa 22 anys que na Remei Catalunya de Llíria (València) i en Francesc Ensenyat d'Andratx obren la **Botiga Taller de Vases ENICA** al carrer de la Concepció de Ciutat.

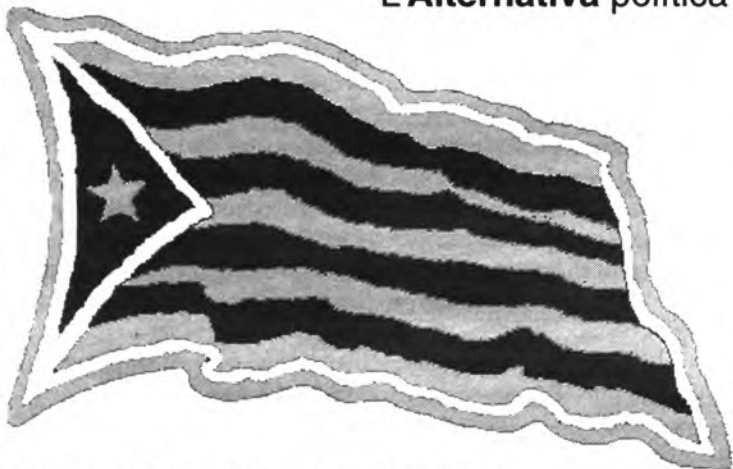

Fa 8 anys que n'Aurora Espina d'Andalusia regenta el **Bar Rio Tinto** a la Porta Santa Catalina de Ciutat. Són del Betis.

Fa 18 anys que en Miquel Barceló regenta el **Taller de Motos Barceló** a la Plaça Porta de Santa Catalina de Ciutat.

L'Alternativa política

dels nacionalistes mallorquins

L'ESTEL

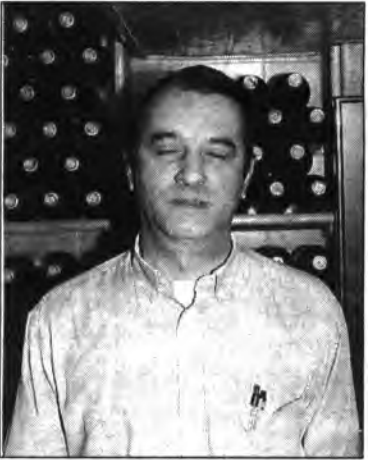
EL DIARI DELS
MALLORQUINS
SUBSCRIVIU-VOS-HI !!
ANUNCIAU-VOS-HI !!

TEL.: 971 26 50 05

Fa 53 anys que en Sebastia Palmer de s'Arracó i en Ginès Feldran de Múrcia s'associaren per regentar l'Impremta Illa a la barriada de Santa Creu de Ciutat. La varen comprar a Miquel Solanes. És una impremta que funciona com un temps. Fan targetes de visita, talonarís etc.

Fa un any que en Jordi Pujol és l'encarregat de l'Arrosseria "Las Tinajas", al carrer Berenguer de Tornamira de Ciutat. Despatxa 25 classes d'arrossos, a més de la carn i el peix. Se menja per una mitjana de 2.600 ptes.

Fa un any que n'Albert Francia regenta la Floristeria Francia al carrer del Baró de Santa Maria del Sepulcre. La seva família regenta floristeries des de fa 30 anys.

Els germans Vallespir són els amos joves de la Carnisseria Vallespir al carrer de Santa Maria del Sepulcre de Ciutat.

Esta(n)cats

PER QUIM GIBERT

*Les nines maques van al cel
I les lletges a tot arreu.*

Una vegada hi havia un àrab que viatjava de nit amb els seus esclaus. A l'hora del repòs, s'adonaren que només tenien dinou estaques per fermar els seus vint camells. Quan van preguntar a l'amo com s'ho farien, ell els digué: "Quan arribeu al camell vint, feu veure que claveu una estaca al seu costat i com que aquests animals són tan estúpids, es pensarà que la hi heu lligat". Ho feren així i, efectivament, l'endemà al matí, tots els camells es trobaven al seu lloc. Quan els desfermaren per anar-se'n, el número vint estava quiet, sense moure's. Aleshores, l'amo digué: "Feu el gest de deslligar la corda de l'estaca perquè aquest enze d'animal encara creu que està lligat".

Ho feren, com havia dit l'amo, i el camell, satisfet, s'alçà i va posar-se a caminar amb els altres. En De Mello, l'autor de la rondalla, ens fa notar la possibilitat de continuar lligats tota la vida per la por d'una estaca inexistent. Si la nostra percepció de la jugada no queda ben enfocada, acabarem privats de moure'ns lliurement. La dependència és perpètua, generalment, pel temor que experimenta el dominat per l'opressor. És la manera més primària de l'exercici del poder. Cal, però, fer veure a l'oprimit que l'única alternativa és la resignació i l'obediència si vol evitar mals majors. Així s'aconsegueix domesticar els individus i ubicar-los en una servitud que els fa oblidar els seus propis interessos. "El negre de Montgomery mancava de consciència de la seva dignitat d'ésser humà. Havia acceptat que era inferior, que era normal el tracte irracional que rebia; que no estava massa malament el sistema injust que el segregava", signa Martin Luther King.

La coincidència volgué que en Lluís Llach es fixés en una estaca, a l'hora de simbolitzar el totalitarisme franquista, en el moment de compondre una de les cançons de revolta més populars i convertida en himne d'algunes nacions en lluita. La coincidència també ha volgut que, vint anys després de la caiguda dels feixisme espanyol, moltíssims catalans exterioritzen reaccions pròpies de ciutadans clavats a una estaca imaginària. "Existeix encara un pacte

de silenci que és una de les expressions de la por del passat", assenyalava en Josep Maria Colomer, professor de Ciència Política a la Universitat de Georgetown (Washington). En Colomer apunta l'existència d'una aversió a la inestabilitat política, la qual explica el fervor personalitzat que el rei d'Espanya desperta i que el situa per damunt de tota crítica. El polític català afirma que l'esmentat fervor acrític és sinònim d'una por injustificada que s'allarga en excés. Es tracta d'una por encoberta i, sovint, inconscient que roman en la vivència col·lectiva.

Molts catalans l'oculten sota el signe de la respectabilitat, la prudència, l'elegància... quan, al capdavall, aquests temors no són més que bloquejos al ple desenvolupament de la nostra identitat.

Combatre les pors al desplegament de les pròpies potencialitats i, en conseqüència de l'autorealització personal ha estat un front de treball abordat per la psicologia humanística. Terapeutes com el nord-americà Abraham H. Malow han deixat escrit: "No hi ha persona més infeliç que aquella que es posa traves a si mateixa per arribar a assolir el que és, a actualitzar tot allò que es troba en potència al seu interior".

En Ramon Camats, en el seu estudi *Les emocions al poder*, adverteix que la persona sotmesa pel temor no produeix més que llàstima i commiseració. En Camats destaca que, a voltes, la submissió comporta gairebé els mateixos perills que la rebel·lió: "És palès que ni la lleialtat al tirà o al cap del moviment ni tampoc la docilitat més abjecta, no són cap garantia de benestar ni de mera supervivència".

La por apareix com un aliat del poder. I, en conseqüència, esdevé enemiga dels tous i ensoports. Llavors, la força de l'ordre establert no és més que la por dels ciutadans que no és fan respectar. Les pors acostumen a generar actituds conformistes i adaptatives entorn de la pauta marcada pels pols de poder: Ser bon minyó, o aparentar-ho, és un requisit indispensable per a quedar submergit en la dolça mitjanja. I jo, ingenu de mi, pensava que només els peixos morts es deixaven endur per la corrent! Ω

En Quim Gibert és llicenciat en psicologia per la UAB

Arreu del món reina el règim d'explotació o opressió

Arreu del món, mils de milions d'éssers humans, veuen, cada dia, augmentar la misèria, l'atur, la fam, mentre que a l'altra banda de la societat s'acumulen grans riqueses en mans dels especuladors.

Arreu del món, les institucions internacionals, pretenen imposar als pobles, plans d'ajustament, mesures, directrius que convergeixen cap a un sol objectiu: ampliar el camp de l'especulació i de l'explotació, reduint allò que anomenen "el cost del treball". És el que pretén la reforma de la ONU que s'està duent a terme: englobar les organitzacions obreres en allò que anomenen "societat civil", convertint-les en agents dels plans dictats pel Fons Monetari Internacional i la Organització Mundial del Comerç, sota el control de les multinacionals. Aquesta "reforma" planteja canviar el paper i el lloc de la Organització Internacional del Treball.

A Europa, correspon a la Unió Europea i a les seves institucions d'exercir aquest paper, aplicant els tractats de Maastricht i d'Amsterdam.

Emanada del tractat de Maastricht, la suposada "moneda única europea", -l'euro- té com a principal funció, reconeguda pels propis dirigents del Banc Central Europeu, convertir la reducció del cost del treball en l'única "variable d'ajustament". En quan al "Parlament europeu", no té de parlament més que el nom. Tot es decideix en la Comissió de Brussel·les, i sobretot, en el Banc Central Europeu, autèntica institució supranacional, que decideix amb tota sobirania, sense haver de retre comptes davant ningú, només davant ell mateix, i davant els mercats dominats per les multinacionals. I els "parlaments europeus" només estan ací per, conforme al principi de subsidiarietat, enregistrar.

De que disposen els explotats i els oprimits del món sencer per tal de defensar-se? D'una única arma: la organització. El dret dels treballadors a disposar d'organitzacions obreres independents, a poder construir les organitzacions que els semblin convenients, no és un dret més, és la base de la democràcia. Al organitzar-se per a defensar els seus interessos específics, els treballadors aconseguen que es reconegui l'existència d'interessos contradictoris en la societat. La democràcia comença quan es garanteix el dret a organitzar-se de manera independent. I desapareix quan se posa en entredit l'existència d'organitzacions independents.

I, precisament, avui està amenaçat el centre mateix de la democràcia.

A cada país, en la forma de "pactes socials", de "pactes d'ocupació" o de diversos tipus de "comitès del diàleg social", els governs subsidiaris - que no tenen cap capacitat de decisió més que per aplicar les directrius del Banc Central Europeu, de la Organització Mundial del Comerç i del Fons Monetari Internacional.- pretenen

imposar a les organitzacions obreres que s'integren en aquesta política i es converteixen en coorganitzadors de la mateixa.

Els propers dies 3 i 4 de juny de 1999, a Colònia, la "cimera" de la Unió Europea es dedicarà a concloure un "pacte d'ocupació". Se pretén, com ha dit el primer ministre francès, convertir les organitzacions sindicals en "colegisladors". En que consisteixen les noves "lleis" que els sindicats haurien d'elaborar amb els governs i els patrons? Són les famoses "directrius d'ocupació" -derivades dels criteris de convergència de Maastricht-, que estipulen la flexibilitat, posen en tela de judici els règims d'assegurança de l'atur i els convenis col·lectius nacionals, desreglamenten totes les normes laborals. En poques paraules, pretenen convertir els sindicats en instrumentadors de les polítiques de desreglamentació, de flexibilitat, de destrucció dels règims de protecció social i d'instrucció pública, de precarització, d'atac al dret a la lliure negociació i al dret a la vaga, tot això per que pugui sobreviure el règim d'explotació i d'opressió.

Acceptar, significaria acceptar el desmantellament de la democràcia. Seria acceptar la dinàmica de reculada social, de dislocació de la societat. Acceptar significaria, també, sotmetre's a la dominació de les multinacionals americanes, i en particular a través del Pacte Econòmic Transatlàntic (PET). Seria acceptar mecanismes que amenacen a tota Europa, donat que, mitjançant l'"Agenda 2000", el Banc Central Europeu -amb tots els governs que se li sotmeten- pretén preparar, en nom de l'ampliació de la Unió Europea a altres països, una acceleració de les polítiques de desertització industrial i rural i, a l'hora, suprimir les subvencions vigents, en particular les ajudes que reben els agricultors. I, per últim, significaria acceptar el conjunt de mesures que posen en entredit la democràcia, des de l'atac al dret de vaga fins a les mesures polítiques discriminatòries, incloses ja en el tractat d'Amsterdam i dirigides contra la unitat de la classe obrera.

Un moviment obrer sense fronteres és la primera línia de defensa dels treballadors contra els atacs d'un capital també sense fronteres. I és la resposta que més temen els patrons i els seus governs.

El combat de resistència per la democràcia i per la pau, inseparables de la defensa de les organitzacions obreres independents i de les llibertats democràtiques, ha començat a organitzar-se arreu del món. Ha arribat l'hora de fer una crida als treballadors de tot el món a rebutjar l'estratègia dels "pactes socials", perquè aquests pactes pugin obrir camí a la integració-cooptació dels sindicats en el propi sistema de la mundialització. Ω

Pere Felip i Buades

La insostenible lleugeresa política de l'espanyolisme

BERNAT JOAN I MARÍ. PRES. D'ESQUERRA REPUBLICANA-ILLES BALEARS I PITIÜSES

A pocs mesos de les eleccions autonòmiques i municipals que -eventualment- poden canviar substancialment el mapa polític a les illes Balears i Pitiüses, s'està produint una ofensiva en tota regla dels sectors més contraris a la normalització de la llengua catalana i a l'estructuració d'algun tipus d'identitat col·lectiva estructurada, cohesionada i diferenciada, entre nosaltres. S'entén que es produeixi aquest nerviosisme, tot tenint en compte les perspectives de futur. Però no s'entén que, a través dels mitjans de comunicació, es vehiculi amb uns raonaments tan dràsticament insostenibles.

Bé és veritat que des que Esquerra Republicana es va formar les nostres illes hi ha hagut veus que han qüestionat la presència d'aquest partit entre nosaltres. Han volgut, generalment, mostrar ERC com un partit aliè a la realitat illenca, com si fos una mena d'empelt transplantat des de Catalunya (entesa com la part continental del nostre país, i, encara, descomptant-hi l'antic Regne de València). Perversament, com si algú, des de Barcelona, hagués vingut a les Illes a implantar-hi un partit absolutament aliè a la nostra realitat, per la força i seguint els esquemes del colonialisme del segle XIX.

Obliden, els que afirmen això, voluntàriament i malèvolament, que si ERC existeix a les illes Balears i Pitiüses és perquè hi ha hagut persones de Manacor o de Palma, de Sant Jordi o de la ciutat d'Eivissa, de sa Pobla o de Felanitx que han decidit que aquesta, segons el seu criteri, era la millor opció política per defensar les seues idees, el bé comú i, en definitiva, els interessos de la nostra societat. Quan la veritat es tergiversa o s'expressa distorsionadament, no s'actua amb la bona fe imprescindible per a una comunicació pública divergent però honesta.

Llegint, per exemple, l'article titulat "la insostenible levedad política de ERC" (Diario de Ibiza, 5-II-99), sig-

nat per Manolo Navarro Orvay, el cap m'ha ballat a causa de la manca de lògica abassegadora que s'hi observa. El senyor Navarro ens presenta com a colonitzadors, a Eivissa. I jo em demana, amb ulls al·lucinat i cara d'interrogant elevada al quadrat: com pot un jordier ser un colonitzador dins Eivissa? Com puc jo colonitzar-me a mi mateix?

Com que no ho entenc, sotmet la resta de l'article a un mínim d'anàlisi lògica i ho trobo tot encara molt més embolicat. Per exemple, l'autorens presenta als militants d'Esquerra Republicana com a catalans colonitzadors d'això que ell en diu "el pueblo balear" (en l'idioma secular del "pueblo balear", no cal dir-ho). Aquí hi ha quelcom que falla ostentament. Podem ser els balears colonitzats pels "catalans"? La resposta, com correspon a una pregunta de caire dicotòmic, només pot ser negativa o afirmativa. Si és afirmativa, com es desprèn de l'insostenible paper de Navarro Orvay, vol dir que les illes Balears i Pitiüses formen part de dues realitats nacionals diferents. Per exemple, voldria dir que, mentre nosaltres formam part d'Espanya, Catalunya no en forma part. Aleshores, si Catalunya no és part d'Espanya, com és que no se li reconeix el dret a regir-se per si mateixa? Potser perquè existeix un colonialisme d'Espanya sobre Catalunya? Això sembla afirmar, entre línies el lleuger articulista.

Però, d'altra banda, estic ben convençut que Manolo Navarro considera que Catalunya sí que és part d'Espanya. Aleshores, com és possible que exerceixi un "colonialisme" sobre una altra part del propi "territori nacional"? Considera el sr. Navarro, per exemple, que Castella colonitza la Manxa? O que Cantàbria colonitza la Rioja? Des de la mera perspectiva de l'espanyolisme, no es pot afirmar lògicament que Catalunya "colonitza" el País Valencià o les Illes, perquè això equival exactament a afirmar que Catalunya no és Espan-

ya, afirmació, des de l'espanyolisme, a totes llums, incoherent.

Potser el problema del senyor Navarro no és que sigui il·lògic de raonament, sinó que li manca una mica de consistència democràtica. Des del seu punt de vista, només tendrien cabuda a les nostres illes partits de caire "balearista". No tenen cap tipus de legitimitat, per tant, gairebé cap de les forces polítiques que actualment hi ha implantades. No s'entendria, des del seu punt de vista, la presència del PP, del PSOE o d'Esquerra Unida, perquè són partits d'àmbit estatal. Ni s'entendria, per descomptat, la presència d'ERC, que està establerta a tots els Països Catalans. Però, fóra legítim que, si un grup de ciutadans consideren que el PP, el

PSOE, IU o ERC defensen els seus punts de vista i serveixen com a vehicle polític per canalitzar-los, creassin seccions d'aquests partits a Mallorca, Menorca, Eivissa o Formentera? Ens pot discutir algú el pedigrí democràtic de la nostra decisió?

Potser dirà que hi ha partits que connecten amb una part important de la població i que per això tenen molts vots, i d'altres que en tenim menys. Però, es pot desqualificar per això aquests segons? No té el mateix dret a exposar les seues idees i la seua proposta electoral un partit amb poca gent que un partit amb molta? Eliminaríem els que tenguessin menys representativitat? I, fent-ho així, on posaríem el llistó? Reduint-ho a l'absurd, seguint les teories de Navarro Orvay acabaríem amb el partit únic, de trista memòria a tots els països que l'han patit. Nosaltres estam per la democràcia. I no discutim el dret de ningú a ser-hi, per gran que sigui el nostre desacord amb les seues idees. Ω

L'espoli espanyol arriba al 9,8% del que el principat produeix anulament! Qui és doncs el principal culpable de l'atur al principat?

Que any rera any el dèficit fiscal, la diferència entre l'aportació catalana a l'Estat i el que aquest retorna, del Principat cap a Espanya arriba al 9,8% del PIB del Principat o, el que és el mateix, 1.206.000 milions de pessetes anuals no te res a veure amb la mal anomenada solidaritat interregional sinó amb l'espoli.

Des d'un altre punt de vista, si considerem com a 100 pts. la mitjana espanyola, cada ciutadà del Principat n'aporta 124 en forma d'impostos i només en rep 88 en forma de despesa. En termes absoluts, aquesta diferència suposa unes 600.000 pessetes de mitjana per cada família a l'any.

Aquesta fugida de recursos no és dóna en cap altre regió europea i el que fa és hipotecar el nostre futur. El Principat, per molt que s'intenti fer-nos veure el contrari, no destaca pel seu potencial econòmic, sinó

més aviat per un estàndard de vida per sota de la mitjana europea, per un nivell d'atur i precarietat laboral molt més elevat.

Amb aquest espoli el que s'està fent és condemnar cada cop més i més empreses catalanes a la crisi i joves a l'atur, destruint el nostre teixit econòmic i generant més pobresa. Només cal que pensar en el número de llocs de treball que es podria generar amb aquests 1.206.000 milions de pes. anuals, quantitat molt superior al que va suposar les inversions de les olimpíades, Madrid capital europea i l'Expo juntes. No és, per tant, ingènua l'idea de que Espanya ens roba!

Fonts: Catalunya i Espanya, una relació econòmica i fiscal a revisar. Òmnium Cultural. Autors: economistes i catedràtics com Castells, F. Cabana, G. Casanovas o Mas-Colell. Ω

Fa 15 dies que n'Aina Torres, descendent de sa Pobla ha obert el **Cafè Belle Époque** al carrer de Bonaire de Ciutat: berenars, te i café amb dolços casolans. A la foto amb la cambrera Marisa Bermúdez. L'oncle de la senyora Torres és el conegut metge Torres Gost. També és neboda del degà de la Seu de Mallorca Bartomeu Torres Gost.

Fa 20 anys que n'Elisabet Lorite des Coll d'en Rabassa va obrir la **Carnisseria Bonaire**, la més gran de la barriada.

Fa un any que en Vicente Fernández regenta el **Bar Mar Blau** al Passeig de Mallorca de Ciutat. Entrepans i copes. A la foto amb na Marimar, una clienta del local.

Fa un mes que na Luciana Tassara de Brescia (Nord d'Itàlia), ha obert el saló de raigs uva **Sunrey** al Passeig de Mallorca de Ciutat.

Carritx
ASSESSORS

ASSESSORIA
FISCAL,
LABORAL
I JURÍDICA

Carrer Prínceps d'Espanya, 23-B Tlf: 971 60 53 45
Es Figueras 07141 MARRATXI Tlf: 909 68 98 98
MALLORCA Fax 971 60 53 44

La justícia a Catalunya:

Volem viure plenament EN CATALÀ

PLATA FORMA PER LA LLINGUA

prou agressions
dels estats espanyol i francès
a la nostra llengua

Volem viure plenament EN CATALÀ

PLATA FORMA PER LA LLINGUA

BELLVER
TEJIDOS - TEIXITS

PALMA: C/ San Miguel, 44
Tel. 971 72 22 41
INCA: Pça. Verge de Lluc, 1
Tel. 971 88 31 08

TEXTURES

PORTO PI CENTRO
Local 26 05
Tel. 971 40 56 97

L'antifranquisme a Mallorca. V LLIBRE

1976: La transició a les Illes: la LCR i l'OEC lluiten per la república, l'autodeterminació i el poder dels treballadors

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Contra l'escleròtic "marxisme-leninisme" de manual

Viatjar a Londres, París o Milà (a Lisboa, després de la Revolució dels Clavells) no era fer turisme. Portàvem -o enviàvem paquets a adreces especials- els llibres que començaven a aparèixer. Mentre que els militants carrillistes eren obligats per la direcció (tipus Carrillo, Curiel o Sartorius a nivell estatal, o a les Illes dirigents com Antoni M. Thomàs, Ignasi Ribas, etc) a llegir els indigeribles pamflets que elaborava l'eurocomunisme (un nou invent dels partidaris dels pactes socials) per fer l'oblidar l'escleròtic "marxisme-leninisme" de manual, nosaltres -parl més que res de l'organització on jo militava, l'OEC- anàvem coneixent -entre molts d'altres pensadors del moviment socialista i marxista internacional- Karol Modzelewski i Jacek Kuron, que havien acabat d'escriure Socialisme o burocràcia?; Literatura i revolució, 1905. La revolució permanent o Història de la Revolució russa de Lev D. Trotski. Sense faltar -volíem saber per què havien estat assassinats per la burocràcia de la III Internacional- Els problemes de la revolució espanyola, d'Andreu Nin; L'economia mundial i el capitalisme, de Nikolai I. Bukharin; i un llarg etcètera que ara seria mal d'enumerar.

L'any 1969 marcà també l'aparició dels primers corrents partidaris dels Consells Obrers de Fàbrica.

Vicent Álvarez encapçalà el grup d'antics militants del FLP, gent de CCOO, procedents de Castelló, València, etc., que entraren en contacte amb els Cercles d'Obrers Comunistes (COC) que ja actuaven al Principat fent front a la burgesia i als seus agents dins del moviment obrer (els partits partidaris de la reforma).

L'any 1972 marcà el pas a l'acció definitiva per a anar concretant l'esquelet del partit proletari que, hereu de l'oposició obrera internacional, és a dir, del consellisme, de l'autogestió, la lluita antiburocràtica, el primer bolxevisme (el d'abans de la degeneració estaliniana), Andreu Nin i el POUM, etc., pogués servir al poble per a fer front a la reacció burgesa i dels seus aliats reformistes (PCE,

A l'hivern de 1970 érem a Bogside (Derry), avantguarda de la lluita contra l'imperialisme britànic (fotografia de Miquel López Crespi).

PSOE), que no qüestionaven el marc capitalista i nacionalment opressor del sistema.

Les JOC i el cristianisme de base

Mallorca també -sobretot la gent que procedia de les JOC i del cristianisme de base- anava pel mateix camí que anaven encetant aquests col·lectius d'avantguarda tant als Països Catalans com a Euskadi, Andalusia, Galícia, Canàries, Castella, etc.

A tots ens unia el rebuig de col·laborar amb el sindicat vertical feixista, la CNS -tant del grat dels carrillistes- i d'anar bastint una futura democràcia popular i proletària basada en el poder de les assemblees. Assemblees de base, que amb la seva lluita diària contra el capitalisme anirien creant els Consells de Fàbrica, Barri o Facultat, columna vertebral del nou Estat socialista que volíem bastir.

Stalin, a la fi de la Segona Guerra Mundial, havia "aconsellat" al PCE que abandonàs la lluita guerrillera contra el feixisme i entràs a reforçar el sindicat franquista (la CNS) per a "captar nous militants". No cal dir que la disciplinada direcció estalinista Carrillo-Pasionaria seguí al peu de la lletra les "suggerències" del "pare dels pobles", i entraren a reforçar el sindicalisme vertical.

La lluita pel consellisme, per les assemblees i la democràcia de base, era una línia de ruptura, una voluntat de recuperar l'origen de les primeres Comissions Obreres encara no mani-

pulades ni desvirtuades pel carrillisme. L'OEC i les COA (Comissions Obreres Anticapitalistes) volien anar bastint un programa de lluita a favor de la consolidació i ampliació dels nuclis de Consells Obrers que es poguessin anar desenvolupant tant a les Illes com en altres punts de l'Estat.

Fou quan, a nivell dels Països Catalans, sorgeixen els primers grups actius dels Cercles d'Obrers Comunistes.

Més tard, els COC, diverses fraccions del FOC i de les Plataformes Anticapitalistes, ja molt actives, es fusionen i formen l'OICE (més endavant, en lluita contra cert espanyolisme imperant en el Secretariat General, OEC).

Vicent Álvarez entrà a formar part de seguida del primer Comitè Central del nou partit proconsellista. A les Illes, en Jaume Obrador, n'Antoni Pons, en Josep Capó, entre d'altres, anirien enllentint el mateix procés d'unitat revolucionària anticapitalista.

D'on surt i per què el nom "Esquerra Comunista"?

L'OEC (com, segurament, el POUM, el PORE, els FLP, la mateixa Acció Comunista, alguns grups de cristians de base) ens consideràvem hereus del moviment obrer (les tres internacionals fins a l'època del domini despòtic i sagnant dels buròcrates i la GPU de Stalin damunt de la Tercera). "Esquerra Comunista" era una expressió que havia sorgit entre el con-

sellisme de base i el trotsquisme a partir de la crisi que es produí a la Unió Soviètica entre els autèntics bolxevics i la púrria oportunista que es feia dir "comunista" (ex-funcionaris del tsar, militars, menxevics, burgesos, etc) per a continuar explotant molt millor el poble. "Esquerra Comunista" s'anomenava en la primera meitat dels anys trenta el partit d'Andreu Nin que després es fusionaria amb el BOC (Bloc Obrer i Camperol) per a donar lloc al POUM (Partit Obrer d'Unificació Marxista).

En definitiva, en els anys trenta, quan els sicaris de la GPU enterraren la teoria de Front Únic contra la burgesia internacional i -mitjançant Dimitrov- instauraren la col·laboració de classes (els Fronts Populars) com a política de la III Internacional, tots els dissidents de la línia que marcava Moscou i els nous tsars russos s'identificaven a nivell soviètic i internacional per aquestes sigles: Esquerra Comunista.

En Vicent Álvarez, tots els dirigents nacionals i estatals de l'OIC (OEC, a les Illes), ajudaren amb el seu esforç en la tasca d'anar bastint una organització que servís per al dia de demà la memòria del moviment obrer internacional, del marxisme revolucionari, per tal de preservar-la per a les generacions futures i que els lluitadors del futur poguessin comptar amb un material de primera mà allunyat de la falsificació sistemàtica de la història que feien l'estalinisme, el carrillisme, tot l'"eurocomunisme" (Berlinguer, Marchais and CIA) i els seus "companys de viatge" (periodistes, intel·lectuals de baixa categoria, "historiadors" que els feien i fan el joc, etc.).

Els comunistes mallorquins de la LCR (Lliga Comunista Revolucionària)

Un partit molt proper a certs plantejaments revolucionaris de l'OEC era la Lliga Comunista Revolucionària (LCR), que a Mallorca comptava amb uns homes i dones de provada honestedat combativa. A les memòries inèdites que m'ha fet arribar un dels més destacats dirigents sindicals de la LCR, Llorenç Buades, podem llegir, parlant dels quadres fundadors de la Lliga a les Illes: "Havíem canviat de seu i passat al carrer Navarra, davant el teatre Principal on, col·laborant en la campanya de les eleccions sindicals, em vaig implicar més amb els militants obrers de la Lliga. Teníem gent al Sindicat de la Fusta, a Alimentació (farines de Mallorca), al Metall (casa Buades), a Sanitat (Son Dureta) i a la Secretaria de la Dona... La Lliga tenia també una organitza-

ció de joves, les JCR, on hi anaven en Tomeu Mulet, Eva Cerdeira, Manolo Martín, Manolo el Sevillano i després, Antonia Carrillo (que venia de l'OEC). La Lliga tenia seu al carrer l'Unió [de Ciutat]. A l'exèrcit propiciàvem les Unions Democràtiques de Soldats i a Ciutat se'n formà un grup bastant actiu. La Lliga, a Mallorca, es va muntar des de militants que feien la "mili" aquí essent particularment actiu "Victor" que anys després seria membre del Comitè Central. Però el cap més visible d'aquella Lliga era Antoni Vadell, que aleshores era autònom i treballava fent detergents i lleixius, i que actualment és director d'una entitat holandesa d'assegurances. Un comerciant famós a Ciutat en botigues de roba, antic militant de la IV Internacional i que havia conegut al vell Trotski i al Che, ens ajudava a pagar el local que teníem al carrer Unió, abans General Mola".

LCR i OEC: dues organitzacions molt semblants

La LCR (IV Internacional) es basava en la tradició revolucionària de Marx, Engels, Lenin i Trotski, i en les experiències del moviment obrer internacional, encarnades fonamentalment en els tres primers congressos de la Tercera Internacional (Comunista). Tant els militants de la Lliga com els de l'OEC seguíem una estratègia de revolució permanent. Admetíem el paper fonamental de les reivindicacions democràtiques avançades (per exemple, la conquesta de les llibertats, el dret a l'autodeterminació de les nacions oprimides, una reforma agrària radical, etc, etc) però, en lloc de sacrificar aquesta etapa primera de la revolució socialista, afirmàvem que aquestes tasques només podien ser resoltes mitjançant la presa del poder per la classe obrera aliada amb altres capes oprimides de la població. Era allò que els comunistes de l'OEC anomenàvem "El Bloc Històric Anticapitalista i Revolucionari", format per tots els sectors socials explotats pel capitalisme. Per a nosaltres, igual que per als companys de la Lliga, no hi havia discontinuïtat entre la solució de les tasques democràtiques i la solució de les tasques socialistes.

Lluny de qualsevol veleïtat "terrorista" pròpia de segons quins cercles de la petita burgesia radicalitzada, en els anys finals de la transició la LCR i l'OEC (crec que igualment el PORE, el POUM o Acció Comunista, entre moltes altres organitzacions comunistes no reformistes) dèiem que, per a assolir els objectius del socialisme, de la societat sense classes socials, d'una societat basada en el poder dels Consells Obrers i del Poble Treballador, no ens servirien ni de la conspiració ni del terrorisme, sinó dels organisme d'autoorganització de les masses treballadores i de la seva autoeducació produïda per la participació en les lluites més diverses contra el sistema.

L'ANTIFRANQUISME A MALLORCA V LLIBRE

de M. López Crespi

Cada quinze dies a L'ESTEL (d'agost del 1998 fins a l'agost del 1999)
Per demanar números endarrerits, telefona al 971 26 50 05

Miquel López Crespi a Lisboa (1974) en temps de la Revolució dels Clavells (que acabà amb la dictadura de la dreta feixista).

Contra els pactes amb els franquistes

El tipus d'autoorganitzacions que propugnàvem (poder de les assemblees, càrrecs sotmesos a l'assemblea, substituïbles en qualsevol moment...) es basaven en la unitat dels organismes elegits pels treballadors. Aquestes organitzacions obreres i populars que defensàvem (els Consells Obres) rebutjaven qualsevol pacte amb els partits del franquisme reciclat o burgesos com a forma d'avançar a la conquesta de la llibertat de la classe obrera i les nacions oprimides per l'imperialisme espanyol.

Enfront els pactes entre classes antagoniques del tipus les Unidades

Populares, com a Xile, o dels Fronts Populars, que no reflectien en llurs programes les aspiracions i reivindicacions obreres, contraposàvem la necessitat d'un política de Front Únic Obrer. Era evident que ambdues organitzacions seguien, en la seva pràctica diària, el concepte de no contraposar mai el programa mínim del poble (llibertats burgeses, reivindicacions salarials, per exemple) amb el programa màxim (República Socialista basada en els Consells Obrers, destrucció de l'Estat imperialista espanyol...), com feien els reformistes que pac-

taven amb el franquisme reciclat l'oblit de la nostra història més recent (quaranta anys d'opressió terrorista) pel plat de lleties d'una poltrona institucional.

Per tal d'impedir aquesta diferència entre programa màxim i programa mínim, tant la Lliga com l'OEC defensàvem i tractàvem de fer viure entre els treballadors un programa de reivindicacions transitòries, conjunturals, en l'intent d'anar establint un "pont" entre el nivell de consciència concret de les masses (a vegades només preocupades per un poc més de sou) i la necessitat de la conquesta del poder per part del poble autoorganitzat. Ω

Carrer Sant Miquel de Ciutat. En els darrers anys de la dictadura els militants de l'OEC eren a l'avantguarda de la lluita per la llibertat del nostre poble.

Refransys (III)

200. El qui riu darrer, riu millor.
201. El sacerdot retirat és de tothom estimat.
202. El temps les coses aclareix.
203. El valent, de vegades ho és per força.
204. Els bons se'n van, els dolents es queden.
205. Els difunts, tots junts.
206. Els dubtes, si no s'aclareixen, s'engrandeixen.
207. Els infants i els orats escampen les veritats.
208. Els mentiders se'ls caça al vol.
209. Els punts es deixen per a les mitges.
210. Els que mai van, sempre estan de tornada.
211. Els uns neixen amb estrella, i els altres amb esquila.
212. Els uns s'emporten la fama i el altres carden la llana.
213. Em guardes un secret, amic?: millor me'l guardaràs si no te'l dic.
214. En aquest món d'altivesa, de cagar ningú s'escapa: caga el pobre, caga el ric, caga el rei i caga el Papa.
215. En aquest món miserable, no hi ha res segur i estable.
216. En aquest món res no és cert, tret dels impostos i la mort.
217. En aquest món tot es despatxa.
218. En caixa oberta el bo hi peca.
219. En dir-la, dir-la grossa.
220. En el pecat s'hi porta la penitència.
221. En temps de belluga, campí qui puga.
222. Encara que no ens parlem, bé ens volem.
223. Encara que no tinguin lleganyes, de vegades els ulls enganyen.
224. Encertar errant, succeeix de tan en tan.
225. Entre dues de dures, una de madura.
226. Entre el bé i el mal no hi ha ni el cantell d'un ral.
227. Errant, errant, se'n van encertant.
228. Es gaudeix més de la preparació que de la funció.
229. Es guareixen les ganivetades, però no pas les males paraules.
230. És millor que diguin: "per aquí correu", que no pas "aquí es quedà".
231. És rarsa talent i bellesa en una sola peça.
232. Escombra nova, escombra bé.
233. Escrita la carta, de missatger no en falta.
234. Esperança que consoli, que no mori.
235. Estirant el fil se'n treu el cabdell.
236. Fang i calç tapen molts mals.
237. Fes bé i no miris a qui.
238. Fes per aguantar-ne moltes encara que només en vingui una.
239. Fes-te mel i t'estimaran les mosques.
240. Fica-li el dit a la boca i veuràs si mossega.
241. Fins la mort, peu fort.
242. Fins on arriba la manta s'estira la cama.
243. Frare que ha estat soldat, surt més encertat.
244. Geni i figura fins la sepultura.
245. Gent jove i llenya verda, tot és fum.
246. Gran ciutat, gran soledat.
247. Gratar i badallar, tot és començar.
248. Havent dies sencers, no cal agafar-ne de mitjos.
249. Hi ha coses que no són el que sembla.
250. Hi ha qui pixa dins caldera i no sona, i hi ha qui pixa sobre llana i retona.
251. Ho veuràs però no en tastaràs.
252. Home adormit, ni tot mort ni tot viu.
253. Home honrat, a les deu allitat.
254. Home perdut, mai es perd.
255. Infern i glòria, dos noms en discòrdia.
256. Ja et conec herbeta, que et dius marduix.
257. Ja sap bé la rosa en quina mà es posa.
258. Jo m'entenc i ballo sol.
259. L'excepció confirma la regla.
260. L'hàbit no fa el monjo ni la gamussa canonge.
261. La bona notícia arriba volant, i la dolenta coixejant.
262. La cara és el mirall de l'ànima.
263. La caritat ben entesa comença per un mateix.
264. La consciència és tot plegat, jutge, testimoni, fiscal i advocat.
265. La cortesia no treu la valentia.
266. La gent sap el que bec, però ignora la set que tinc.
267. La justícia no corre, però assoleix.
268. La llei de l'embut: per mi l'ample i per tu l'agut.
269. La mala nafra es cura, però la mala fama dura.
270. La mentida i la veritat no poden viure en pau.
271. La mentida té les comes curtes.
272. La millor hora és "ara".
273. La paciència és una pasta que qui més en té més en gasta.
274. La passió cega la raó.
275. La persona que és curiosa té un refrany per a cada cosa.
276. La por fa més lleig el dimoni.
277. La processó és molt llarga i el ciri molt curt.
278. La sort no és de qui la busca, sinó de qui la troba.
279. La vergonya perduda ho és per a tota la vida.
280. La veritat és verda; es torça però no es trenca.
281. La veritat i l'oli sempre suren.
282. La vestidura fa la figura.
283. La vida es va passant, uns cops rient i d'altres plorant.
284. La vista és la que treballa, però la pestanya puja i baixa.
285. L'amistat farà per tu el que no farà la sang.
286. Les aparences enganyen.
287. Les armes, el dimoni les carrega.
288. Les burles fan com les processons, que tornen allà d'on surten.
289. Les coses clares i la xocolata espessa.
290. Les criatures diuen allò que senten dir.
291. Les desgràcies surten com els bolets.
292. Les injúries, ben venjades o ben aguantades.
293. Les males noves corren més que el vent.
294. Les mitges al garró no fan senyor.
295. Les veritats amarguen.
296. Les veritats ofenen.
297. Lo primer i principal: escoltar missa i esmorzar.
298. L'usatge és rei perquè fa la llei.
299. Llenya seca no fa fumera. Ω

el lleu de tots
mereix un
respecte
FORA FUMS!

M a l l o r q u í !

La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, és oficial a Mallorca. Els teus fills tenen el dret i el deure de saber-la. Exigeix escoles catalanes al teu poble o barriada.

E P I ! !

PARES, EDUCAU-ME EN CATALÀ, A MALLORCA HI HA EL MEU FUTUR

Fa 6 anys que en José Martín, de Granada regenta el **Bar Alhambra** al carrer Gran de Santa Catalina. Hi van els aficionats als toros.

Fa 65 anys que la Família Torres regenta un lloc de venda de peix al Mercat de santa Catalina de Ciutat.

Fa 2 mesos que na Teresa Von Holstein de Dinamarca i n'Eva Tchouki d'Anglaterra han obert una Galeria d'Art al mercat de Santa Catalina de Ciutat. Venen obra seva i de n'Andrew, n'Angèlica, en Bob, en Peter d'Anglaterra i en Down d'Àustria.

Fa 20 anys que en Pep Barrer va obrir botiga de selleter a santa Catalina. Està especialitat en selles de muntar.

Premi Ciutat de Palma de Novel·la: un jurat corrupte Ho sabia tothom

PER GABRIEL JANER MANILA

Fa tres setmanes que ho sabia tothom i ara, reunit el jurat, ens fa saber que al marge de polèmiques i presumpcions de podridura i corrupció, dona el premi Ciutat de Palma de novel·la a qui tothom sabia que l'obtidria. Devia saber-ho el guanyador, per descomptat, ho sabien els amics i els enemics, ho sabia la premsa diària, ho sabien els altres candidats, ho sabíem els indiferents, Ho sabia tothom manco el jurat.

Jo ho crec, que no en sabia res. Diuen que un membre del jurat -una "membre" per esser més exactes- havia contestat, en preguntar-li si era cert tot això que es deia del premi: "Què puc dir-vos? Jo no en sé res. Tan-

mateix, les ordres ens arriben directament de Barcelona". Cert és que tot això pot semblar incongruent i contradictori, tant, que potser voreja el cinisme. Ho dic perquè, tant la senyora "membre" com el guanyador són persones especialment destacades en la lluita contra els premis literaris corruptes que són, evidentment, els que guanyen els altres.

Però no m'agrada pensar malament i estic convençut que el guanyador se'l mereixia, aquest premi. Sobretot, si tenim en compte la ratxa que caracteritza d'ençà d'alguns anys, el Ciutat de Palma de novel·la. I només li faria un retret: potser és massa

granat, aquest guanyador. I pens en aquell temps en què els premis Ciutat de Palma estimularen la creació d'una literatura jove, compromesa, inquietant, innovadora i revoltada, molt lluny d'aquests premis d'avui que cerquen guardonar quatre "dois orgasmàtics i ultrasònics".

He dit que, ben segur, el guanyador se'l mereixia, aquest premi. Però a mi em sap una mica, molt poc, una mica de greu. No ho dic del premi; perquè allò que em dol és que dugui el nom de Llorenç Villalonga. Vull dir que Villalonga no s'ho mereixia, això. I pens que els seus ossos n'hauran fet sentiment.

Hauré d'explicar-ho: Fa molt de temps, més de vint-i-cinc anys, el guanyador de la present edició va presentar una novel·la al Ciutat de Palma de llavors, que portava el nom de Gabriel Maura.

Jo era del jurat, aquell any, i Llorenç Villalonga n'era el president. Mai no ho he explicat, això. Em vaig entossudir de premiar-lo; però Villalonga s'hi oposà rotundament, amb més émfasi a mesura que comprovava la vehemència amb què vaig defensar-lo. Em va dir, com si tractàs d'amonestar-me:

- No perdi el temps en defensar un mal escriptor i una novel·la mediocre. No ho paga. Probablement, d'aquí a molts d'anys, quan els premis Ciutat de Palma no tinguin cap valor i aquest candidat sigui un home vell, l'hi donaran, el premi. Fixi's que dic: l'hi donaran, no el guanyarà. I no serà necessari que vostè ni ningun dels que som aquí hagi de moure un dit.

Em vaig empegueir. I s'empegueiren els altres membres del jurat que en foren testimonis. Ω

L'esperit republicà

Ara és l'hora de trencar el setge

EN JOAN QUETGLES, PROFESSOR DE FILOSOFIA

Me referesc al setge a què ens té sotmesos l'Estat espanyol en matèria lingüística. L'objectiu del setge és l'aniquilació de la llengua catalana; fer de manera que s'arribi a la fi del procés diglòsic iniciat fa més de 500 anys. Ras: la "solució final" del "projecte lingüístic espanyol" rau en que la totalitat dels habitants de les terres catalanes siguin monolingües castellans i que el català passi a la categoria de llengua morta.

He dit 500 anys, o sigui que el setge contra l'ús del català va començar ja en el temps dels Àustries (Vegeu de quina manera els polítics i els intel·lectuals d'esquerra espanyols volen carregar el mort a En Franco, exclusivament). Precisament, el professor En Francesc Massip, de la U. Rovira i Virgili, publicà un article, intitulat "El setge lingüístic: 500 anys", AVUI, 21.8.97, on dona a conèixer el llibre prohibit d'En Cristòfor Despuig, "Col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa". Segons En Massip, "l'obra més important de la literatura catalana del segle XVI que estrena el gènere assagístic en la nostra cultura". El llibre va romandre inèdit fins al 1887. El professor para esment i diu: "Un altre aspecte... que tracta Despuig és el concepte d'Espanya, que en l'època designava el conjunt de tres nacions: Castella,

Confederació catalano-aragonesa i Portugal. Despuig denuncia l'expansionisme castellà, fomentat en un nacionalisme excoent, agressiu i uniformitzador". Amb paraules d'En Despuig: "Ara veiem manar los castellans... que volen ser tan absoluts i tenen les coses pròpies en tant i les estranyes en tan poc... que estos castellans s'ho beuen tot". I, també: "No sé io de aon prenen tanta arrogància estos castellans... i no sols en paraules, més també en escriptures". I, més: "...la ràbia i enveja pura que de nosaltres tenen, perquè ens veem amb més llibertats que ells i així voldrien desfer-nos, si poguessen, de tot, i par-los que els fem tort com no els adoram".

Els catalans (insulars i continentals) hem vist de quina manera s'esvaïa l'esperança de la recuperació de la llengua. Pensaven que una vegada arraconat el franquisme i establert un "Estado de les autonomies", el procés de recuperació tiraria cap endavant. Ara queden escandalitzats en comprovar que el procés diglòsic continua. Es senten amb el cor estret de veure que "són forasters a casa seva". Sovint els intel·lectuals i periodistes no poden reprimir el sentiment i manifesten la seva amargura i impotència davant el fenomen.

Mostren una mena de sensació de fracàs i de derrota. El més provocadors - p.e., En Quim Monzó, En Jaume Sisa - venen a dir allò de "el darrer que apaguí el llum". És un esquinçament de vestidures en front de la política derrotista i dretana de la Generalitat de Catalunya-Principat. A Mallorca, escriptors i periodistes concienciats fan una denúncia continuada al Govern balear per causa de la seva manca de voluntat política d'aplicar la Llei de Normalització Lingüística aprovada pel Parlament. Molts d'ells sense voler cauen dins la trampa de l'auto-odi. Trampa que consisteix en culpabilitzar a la víctima pels mals que li ha infligit el torturador. Exemple d'això és l'article d'En Llorenç Capellà, "Balears", 24.2.99, on, finalment culpa al poble mallorquí de tou, de bous de jou, mancat de dignitat, etc. **Penseu que N'Anna Moll fou la màxima propagadora d'aquest discurs que culpabilitza la víctima. El discurs de Na Moll pren tota casta de mesures per tal d'emascarar el procés genocida. Tota la immensa gamma de dispositius disposats per l'administració de l'Estat resten invisibles.**

En contra d'aquest discurs, pel contrari, allò primer que s'ha de fer es posar al descobert els dispositius genocides els quals tan

laboriosament i callada s'han instal·lat al llarg dels segles. A Menorca, fa uns dies, un policia nacional espanyol s'emportava un conductor a comissaria pel fet que aquest s'"entossudia" a respondre en català. La notícia saltava a la premsa. Però això és un salt en fals. En fals, perquè dona la impressió de ser un cas insòlit, quan la realitat és que aquell policia no feia sinó aplicar la normativa repressora emanada de la Direcció General corresponent. Sovint el periodista català es lamenta "de la manca de sensibilitat lingüística" de l'Administració. El periodista s'erra: l'Administració està extraordinàriament sensibilitzada per la qüestió lingüística; allò que pretén és, precisament, invalidar l'ús del català. Anàlogament, quan un cambrer galleg de la Trasmediterrània s'atreveix a dir que no vos entén quan li heu demanat un cafè amb llet, no és un cas fortuït; al darrera d'aquesta actitud tan inhumana i poc comercial, hi ha l'ombra de l'almirall de la nau que fa complir les normatives emeses per la Direcció General a Madrid. Totes aquestes normatives bàrbares són d'acord amb la política lingüística general de l'Administració de l'Estat.

El setge continua. El setge s'estreny. Però la guerra no ha acabat. Podem dir que la l'estratègia de resistència lingüística és errònia. Allò que cal, doncs, és encetar tècniques de nova estratègia per tal de trencar el setge i vèncer l'enemic secular. D'això, de les noves armes de les que hem podem fer ús els catalans, és el tema del proper article. Ω

Estat de dret o estat d'excepció?

MIGUEL ÀNGEL RODRÍGUEZ I FERNÁNDEZ

Corria l'estiu del 1992 quan vaig patir allò que podríem dir el primer acte seriós de repressió política en la meua, aleshores encara curta per motius d'edat, trajectòria de reivindicació patriòtica. Jo tenia dinou anys i havia anat, amb la meua germana de setze, a veure un partit de bàsquetbol a Badalona, amb motiu dels Jocs Olímpics celebrats aquell any al nostre país. Aquella tarda s'hi jugaven dos partits, així és que agafí una senyera sobre la que havia escrit el lema "Freedom for Catalonia", popularitzat en aquelles dates pels independentistes catalans amb motiu d'aquest esdeveniment esportiu tan transcendent. Jo em presentí al pavelló esportiu amb la meua millor voluntat democràtica; malauradament, ben aviat copsí que la democràcia a l'Estat espanyol és una pura fal·làcia. Mentre les seleccions de

Croàcia i Brasil lluitaven per la victòria esportiva, un parell de membres del Comitè Organitzador de l'Olimpíada de Barcelona (COOB) m'arrancaven del meu seient davant la mirada de no entendre res del públic, i em portaven a uns compartiments fora de l'esguard de la gent. Allà em trobí amb més membres del COOB i amb la policia espanyola. Un d'aquests policies m'arrabassà la bandera catalana de les mans i la llançà amb menyspreu al terra, al temps que em demanava el meu carnet d'identitat. En aquells reservats, un espanyol del COOB m'insultà de mala manera, i rebí les amenaces de la policia. Al cap de poca estona, m'obligaren a anar al lavabo a rentar-me la cara per a que desaparegueren del meu rostre las llàgrimes de ràbia i d'impotència (i, perquè no dir-ho, de por) que les

seves tortures havien fet que afloressin en els meus ulls i ragessin galtes avall; després, em deixaren en llibertat. Allò havia estat el que es coneix com una "retenció", que no és sinó una detenció il·legal. L'article 20 de la Constitució Espanyola, que protegeix la llibertat d'expressió, quedava així vulnerat pels mateixos que ara s'omplen la boca llançant floretes al text constitucional, en el seu vint aniversari.

Després d'aquell dia, han estat nombrosos els casos de vulneració dels meus drets més elementals que he hagut de patir per part de l'Estat espanyol, el mateix Estat que s'auto-anomena a si mateix com a "democràtic de Dret" (article 1.1 de la Constitució Espanyola de 1978). No m'entendré ara relatant tota la repressió que he hagut de patir aquests darrers anys, tot i que sí que voldria fer alguns apunts en alguna qüestió puntual. Crec (i dic "crec" perquè no ho puc demostrar, tot i que jo sé que és cert) que tinc el telèfon punxat, no sé pas si per la policia espanyola o per la Guàrdia Civil, ja que "casualment", els espanyols em tenen molt contro-

lats els meus viatges entre Andalusia i Catalunya, com ho demostra el fet que el juliol del 97, quan anava a una acampada independentista que s'organitzava a Arbúcies (La Selva), un policia de paísà m'estigués esperant a Barcelona per a escorcollar-me (i de camí insultar-me) abans de baixar-me del tren, a l'estació de Sants. També penso que em tenen intervingut el correu, ja que, de vegades, he rebut sobres que havien estat oberts, i que venien de Catalunya enviats per companys republicans. Fa poc, fins i tot, "misteriosament", no arribà al seu destí una carta que li vaig enviar a un amic i patriota de Castelló de la Plana. On queda aquell article 18.3 de la Constitució dels forasters en el que s'hi diu que "es garanteix el secret de les comunicacions i, en especial, de les postals, telegràfiques i telefòniques"?

Si aquells que haurien d'ésser els primers en respectar la Constitució que ells mateixos van elaborar i aprovar no ho fan, com volen que els que no l'acceptem li tinguem ni la més mínima estima? He vist papers higiènics de més qualitat. Ω

Des dels 13 anys, en Miquel Capellà de s'Indioteria ven flors al Mercat de Santa Catalina. El seu oncle Francesc Moll va obrir aquest lloc ara fa 60 anys.

Fa 38 anys que en Biel Gil d'Establiments ven pa i pastissos al Mercat de Santa Catalina.

Fa 12 anys que n'Eduard Vico i na Maria Gomez regenten la botiga de reparació de sabates i duplicat de claus Nou Ràpid a Santa Catalina.

Fa 12 anys que el matrimoni Gomez-Molines regenta el Bar Stop a Santa Catalina. Ambient de Muro i d'Albacete.

Sa Pobla i Sant Antoni de Viana

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Antoni de Viana, el fundador del moviment cenobita, era tot un símbol i tot un missatge

Quan el Consistori de sa Pobla, el meu poble de naixença, m'encarregà de fer una conferència sobre sant Antoni, en ocasió de les festes que, anualment, se li dediquen arreu de Mallorca i de manera especial a la població esmentada, vaig acceptar més per compromís que per convenciment. Ja és sabut, entre els que em coneixen, el meu agnosticisme. No entraré en més detalls. Però quan vaig estudiar el personatge, quan vaig començar a passar i repassar tota casta d'escrits i documents entorn del patró dels animals, el protector de la nostra ruralia i el vencedor del "foc sagrat" el meu interès anà creixent. I vaig veure que Antoni de Viana, el fundador del moviment cenobita, era tot un símbol i tot un missatge, ara mateix, en el cap de cantó del mil·lenni.

Una aferrissada lluita contra la corrupció

Aquest anacoreta de la Tebaida (251-356), que diuen que resistí gran nombre de tempta-

D'esquerra a dreta: Miquel López Crespi, Jaume Font i Alexandre Ballesster.

cions del Diable que han popularitzat les seves llegendes, ens ha deixat el testimoni de la seva aferrissada lluita contra la corrupció. Mentre el seu homònim Antoni de Pàdua (1195-1231), frare menor, natural de Lisboa, que predicà l'evangeli als moros d'Àfrica i és patró de Portugal, s'entretén a cercar enamorat a les al·lotes, Antoni de Viana vigila els ramats dels pagesos i té cura de corrals, estables i sembrats, que són la suada fortuna dels més humils.

Antoni de Viana es subleva contra els propietaris dels

esclaus, els amuntegadors de riqueses, els especuladors

Però la personalitat antoniana m'atreu encara més per aquella recerca de la veritat, per aquell rebuig de les riqueses bordes i injustes, per aquella abraçada permanent de l'home amb la naturalesa. Perdonau, si dic, que Antoni de Viana era roig i verd alhora. I per això aprofundí en la ciència verda de la naturalesa i el sentiment roig de la solidaritat i l'altruisme. Cercà, com aula de meditació i estudi, com element purificador i pràctica de resistència, la vida del

desert per a fugir de la brutor moral de la gran ciutat. Antoni de Viana es subleva així contra els propietaris dels esclaus, els amuntegadors de riqueses, els especuladors de fortunes i béns, tot refent el missatge de Crist, el més social i socialista dels Crists, lluny de les poblacions on es congriaven les lleis injustes dels més privilegiats.

Antoni de Viana: "Res no és de ningú i tot és de tots"

El seu exemple fou seguit i centenars de deixebles, des de les sorres d'Egipte als cedres del Líban, passant per tots els deserts orientals, abraçaren i fomentaren el cenobitisme. Fins i tot el missatge etimològic és molt clar. Cenobita, del grec "koinos", que vol dir "comú" i "bios" que significa "vida". En altres paraules, res no és de ningú i tot és de tots. Com devia molestar aquesta activitat inspirada per la fe religiosa i l'afecte a les persones! Quina mosca vironera en els ulls dels poderosos, ja portassin corona, ja portassin mitra, devia ésser aquest genial Antoni de Viana!

Vol dir això que la veritat de la vida, la germanor, la solidaritat, estaven i estan condemnades encara a anar de les catacumbes més fosques als deserts més estèrils? Ω

Cap a una cronologia de la

Fa 4 anys que na Milagros Torres regenta la **Botiga Garrido HIFI** a santa Catalina. Ven electrodomèstics.

Fa 10 anys que n'Agustina Martínez i el seu home Joan de Pedro obren el **Taller de Restauració de Mobles Juan de Pedro** a santa Catalina.

Fa 28 anys que en Pere Garcia de Múrcia regenta la **Barberia Pedro** a santa Catalina. Aquesta barberia que té devers 90 anys era regentada per Gabriel Pujol.

Fa 4 anys que en Manolo Trujillo d'Andalusia regenta la **Botiga de Reparació de TV Trujillo** al carrer de can Soler de santa Catalina. A la foto, la seva neboda que hi fa de oficinista, Carme Trujillo.

SV. Dues tauletes amb el nom de Xemuél ben Haggai localitzades a Menorca. Es de suposar que també a Mallorca hi havia comunitat. Poca cosa se sap des del segle VI al VIII.

Suposem que l'assentament jueu es destruït quan el general bizantí Belisari guanya els vàndals i pren Mallorca.

SXII. Els Almohades ataquen el sud d'Espanya. Refugiats jueus del sud d'Espanya arriben a Mallorca, dominada pels musulmans.

Raimon Berenguer III, comte de Barcelona, pren alguns jueus mallorquins sota la seva protecció.

32. Jaume I conquereix Mallorca. Repartiment de terres: alguns jueus del seguici reial en són beneficiats. Xemuél Benveniste, alfaquim del comte Nuno Sanç. Els jueus reben propietats a Palma, Inca, Petra i Montuiri. Assentament jueu a l'Almudaina o "fortalesa del jueus". Arriben jueus de Marsella, sud de França, nord d'Àfrica, Alexandria. Els jueus s'estenen fora de l'Almudaina. Noves comunitats a Felanitx, Sineu, Alcúdia, Sóller i Pollença. Al principi, el dret de jurisdicció entre els jueus està en mans dels caps de la comunitat.

Jaume I, que protegeix els assentaments jueus mallorquins, dona ara també carta de protecció a jueus procedents de nord d'Àfrica (interès que s'hi quedin?). Entre aquests està Xelomo b. Amar de Sijilmassa.

Jaume I confirma els drets dels pobladors jueus de Mallorca, d'acord a la política jueva de la resta de la corona. Els jueus, ja integrats a l'economia de l'illa, posseeixen esclaus turcs, musulmans i tàrtars, que converteixen al judaisme: varis decrets de l'església tot prohibint-ho. Comerç marítim, argenteria i bijuteria, calçat, activitats habituals. Primers decrets reials restrictius dels percentatges d'interès en préstecs de jueus a cristians. Ocasionalment, els jueus són obligats a tornar l'interès. Els jueus tenen dret a ser defensats i apel·lar al monarca.

Els jueus balears, reconeguts com a propietat del rei i considerats un grup de taxació especial. Gran influència de la comunitat de Barcelona en la vida de la de les illes.

Es permet als jueus comprar terrenys, cases i vinyes. Cap a finals de segle, ja viuen entre els carrers Temple i Calatrava de Palma, focus del call fins a la seva destrucció.

ca.1270. Els jueus són força pròspers a l'illa. Decret reial per-

metent-los negociar amb els cristians amb un sistema de crèdit especial (tèxtils, cereals, oli, vi, safrà i altres productes).

ca.1271. La comunitat de Palma paga unes taxes de 5.000 sous. Juntament amb les comunitats del principat, Perpinyà i Montpeller, reuneixen 25.000 sous que es destinen a la campanya de la corona a Lleó. El monarca, no obstant això, decreta que jueus i cristians no poden viure als mateixos barris.

Malgrat no poder viure als barris cristians, els jueus poden comprar noves cases. Es renova el permís d'una Xekhità separada a l'illa.

Primers intents de proselitisme cristià i disputes públiques (Ramon Llull).

Jaume I separa la corona d'Aragó i posa Jaume II com a rei del nou regne de Mallorca. Confirmació de privilegis. Durant el període del regne independent, el dret de jurisdicció entre els jueus està representat per sis comissaris, assessorats per un consell de vuit "bons homes", consell que no sembla haver funcionat amb regularitat.

Alfons III, nebot de Jaume II li pren l'illa. Regnarà fins el 1295.

Alfons III confirma els decrets de Jaume I i a més a més declara exemptes els jueus de certes taxes. Els jueus li lliuren 10.000 sous pel seu propi ús i el rei els autoritza a apel·lar directament a ell, mentre no estigui en contradicció amb els interessos de la ciutat i regne. El mateix any els demana un altre préstec de 20.000 sous.

El rei demana una contribució especial de 30.000 sous a la comunitat jueva. Alfons es compromet a forçar els cristians que paguin els deutes que tenen amb els jueus, però d'altra banda també en condona algunes per un període de temps donat.

90. El rei continua demanant una contribució anual als jueus.

Apart de la contribució anual, el rei imposa una multa de 37.000 sous per l'ofensa de prendre excessius interessos. El mateix any, els cobra 12.000 sous més pel dret d'establir un "carrer jueu" tancat per un mur, i instal·lar-hi portes a les entrades.

Jaume II torna a Mallorca, regnant fins a la seva mort el 1311. El succeirà el seu fill Sanç I. La situació dels jueus es va deteriorant fins a la conquesta de Pere IV.

La comunitat és autoritzada a elegir tres muqaddimun o comissaris.

Primers avalots anti-jueus.

Malgrat el malestar, alguns jueus provinents de França són acollits a Mallorca. Entre ells està R. Xem Tov Falcó. El rei envia un emissari per a protegir els jueus.

Primer libel de sang: varis jueus acusats de matar un nen cristià. Avalots. El rei restringeix l'activitat dels cristians dintre del call i ordena que els atacants siguin castigats. Similars avalots esclaten a Inca i moren varis jueus. 1311. Mor Jaume II i el succeeix el seu fill Sanç I, que confirma l'emissari defensor dels jueus que havia enviat el seu pare cap al 1306.

Alguns cristians alemanys arriben a l'illa i la comunitat de Palma els accepta com a prosèlits (les comunitats de Lleida i Girona els havien rebutjat), Reacció negativa entre la població cristiana. Sota la inspiració del bisbe de Mallorca, el rei Sanç I confisca la gran sinagoga i la converteix en església, tot imposant fortes taxes als jueus.

El rei confisca les propietats dels jueus de Palma, tot i que els deixa amb el suficient per a sobreviure. Amb tot, un cop pagada la multa, el rei torna a agafar els jueus sota la seva protecció. Vàries regulacions noves sobre la comunitat (administració, taxes de menjar, de vi, comerç, etc.). Decrets favorables: es prohibeix molestar els jueus pel que fa a les seves festivitats; si un jueu empresonat manifesta la voluntat de convertir-se, no ho podrà fer si no és davant de dos jueus més, davant dels quals haurà de verificar que ho fa per voluntat pròpia; si se considera la seva conversió, està autoritzat a romandre jueu; el rei permet als jueus importar bens adquirits al nord d'Àfrica, malgrat que en aquell moment la corona estava en guerra contra aquests països; un jueu que havia vingut a negociar a Palma, es autoritzat a portar-se bens a Menorca sense pagar taxes; el rei autoritza la construcció d'una nova sinagoga i un bet-midraix a condició que siguin menys luxosos que els edificis anteriors.

Mor Sanç. Fins a la majoria d'edat de Jaume III, regna el seu regent Felip. Aquest confirma els privilegis dels jueus i els seus drets. Para una acció legal contra uns comerciants jueus que havien portat materials del Nord d'Àfrica (els mercaders li havien promès recompensar-lo amb una suma important).

Felip regent, prohibeix la conversió forçosa de jueus i dels seus esclaus pagans. Amb tot, l'arribada del nou monarca s'imposen noves taxes als jueus. 1327. Felip regent autoritza a quatre comissaris dels jueus a fer dimitir un cinquè que havia estat anomenat directament per Sanç I. Felip reconeix per als jueus el dret a elegir els seus jurisperits sense mediació reial.

Jaume III (nebot de Sanç) ordena al virrei de l'illa ajudar els jueus a construir una sinagoga, malgrat l'oposició del Papa Joan XII.

La comunitat rebutja haver de pagar les noves taxes i el rei els multa. Posteriorment, redueix les taxes per algunes famílies. Arriba a Mallorca la família de l'important mercader Jucef Faquim.

Jaume III atorga els caps de la comunitat la possibilitat de punir els culpables d'ofenses morals i religioses, però se'ls prohibeix tot càstig corporal. Malgrat les moltes restriccions dels drets dels jueus, els daianim apliquen la llei jueva estrictament, d'acord als costums de la juderia catalana.

Final del regnat de Jaume III. Mallorca és reconquerida per Pere IV. Els jueus han de pagar taxes cada cop que compren terres i cases de mà dels cristians. Amb tot, la situació dels jueus millora. Amb el seguici del rei arriben el metge Eleazar ibn Ardu d'Osca i Khasdai Cresques, avi de R. Khasdai Cresques. Els jueus, exempts de les taxes imposades per Jaume III. Confirmats els drets. Noves facilitats per a instal·lar-se a l'illa per aquell jueus que l'havien deixada i pels nous arribats.

Pere IV mana construir un barri separat per als jueus d'Inca, a fi d'evitar tant "l'excessiva familiaritat" com les disputes entre jueus i cristians. Sembla que mai no es portà a terme.

Els comissaris jueus encarreguen de repartir la caritat a un dels que pagava menys taxes al rei. Un dels que en pagava més protesta dient que es just que reparteixi la caritat aquell que més hi ha contribuït.

ca.1349. Judà Mosconi (Lleó Grec) s'estableix a l'illa, tot deixant Grècia: sorgeix d'una important escola de cartògrafs i astrònoms a l'illa, que durarà fins a final de segle. Personatges: Abraham Cresques, Isaac Nifoci, R. Vidal Efraïm Guerondí.

La comunitat de Mallorca guanya consideració i es instada a enviar un delegat al consell suprem de les comunitats jueves d'Aragó.

història Jueva de Mallorca

Pere IV exclou els metges i els prestadors (de diners) de ser elegits com a comissaris jurídics. Creació del "Consell dels 30", perquè el rei ordena que siguin els líders antics de la comunitat qui siguin responsables de la seva administració. Membres elegits per la mateixa comunitat, assessorats pels contribuents més sanegjats.

R. Isaac Nifoci, elegit astrònom reial. Pere IV renova el privilegi dels jueus de no ser torturats sense permís reial. Autoritza els jueus nord-africans a entrar i sortir de l'illa per a negociar, pagant una vuitena part de llur guany brut.

ca. 1368. Correspondència de R. Isaac bar Xeixet amb el talmudista R. Xelomo Tsarafatí, invitat a Mallorca per Jucef Faquim.

ca. 1370. Epidèmia de pesta "la mort negra", que delma la comunitat i la població en general. Vàries epidèmies més durant aquesta dècada i la següent. 1373. La població d'Inca ataca els jueus. Molts deixen l'illa. Conversions forçades. Els jueus es queixen al rei, qui insta el bisbe de Mallorca a atenuar-se a l'antic decret que prohibia les conversions forçades.

Degut a les epidèmies, la població demana l'expulsió dels jueus de l'illa. El rei i l'infant Joan s'hi neguen i restauren l'ordre.

Deixa de funcionar el "Consell dels trenta".

Els habitants de Porreres expulsen els jueus. El rei concedeix als jueus dret a reclamar davant la cort mercantil (el Consolat del mar).

Tot i que ja no hi ha "Consell dels trenta", Pere IV confirma algunes de llurs disposicions, tals com un raonable sistema de pres-tec.

Per influència de R. Ionà Demaestre, Pere IV concedeix als jueus determinades prerrogatives, de les què gaudiran fins a la destrucció de la comunitat: dret de jutjar amb llei criminal; no seran obligats a disputes públiques amb els apòstates; cap jueu serà exempt de taxes, però tampoc se n'imposarà cap d'extra; cap jueu podrà ser obligat a adquirir o deixar un càrrec a la comunitat.

Mor Abraham Cresques, cartògraf.

R. Isaac Nifoci, astrònom del rei, s'uneix als rabins de Mallorca.

Els avalots anti-jueus que ja s'havien donat a la península, arriben a Mallorca. En arribar notícies dels avalots de València, molts jueus deixen l'illa. Els jueus dels pobles fugen a les ciutats, on

hi ha calls més fortificats. Mesures del virrei Sa Garriga per a prevenir disturbis: armes prohibides dins el call, calls acordonats.

de juliol de 1391. Avalots al call de Palma. Joves entren al call amb crucifixos, trenquen les portes i massacre un gran nombre de jueus.

de juliol de 1391. Les autoritats lamenten el fet del dia anterior i posen severes mesures de protecció, que resultaran infructuoses.

d'agost de 1391 endavant. Tornen a esclatar els avalots. Les comunitats d'Inca, Sineu, Sóller i Alcúdia són eliminades. Varies instigadors i líders dels atacs són capturats però la multitud els allibera. Molts pagesos viatgen a les ciutats per a participar dels pillatges. Molts jueus morts en martiri (R. Vidal Efraïm Guerondí, entre ells), altres accepten el baptisme (Nifoci, que després fugí i Iehudà Cresques que esdevé un cortesà influent) i alguns fugen de l'illa malgrat la prohibició de les autoritats (el Raixbats entre ells).

Setembre de 1391. La població demana que els jueus que han quedat siguin batejats a la força o morts. Les autoritats insisteixen que la conversió és un assumpte voluntari.

Octubre de 1391. Nova insistència de la població perquè

els jueus siguin batejats o eliminats. Conversions forçoses en massa.

principis. Les autoritats intenten normalitzar la situació. Demanen als jueus que facin una llista d'allò que se'ls deu. Demanen a la població que torni les propietats preses i repari les portes del call. Un dels instigadors de la revolta, ajusticiat. Les autoritats temen una revolució del poble contra la corona i decreten una amnistia per als responsables dels avalots i la condonació dels deutes contrets amb els jueus en els últims deu anys. Malgrat la prohibició, molts fugen al nord d'Àfrica i retornen al judaisme (família Natjar entre ells).

Gener de 1393. Nova amnistia per als avalotadors. Prohibició de nous atacs sota amenaça de pena capital. Primers decrets de persecució dels conversos que havien tornat al judaisme.

Per intentar restablir les comunitats, les autoritats conviden 150 famílies jueves portugueses a establir-se a l'illa i faciliten la tornada dels que havien fugit.

Finalment, arriben els portuguesos, però la seva comunitat mai no arribarà a quallar.

Un xueta que havia tornat dos cops al judaisme és cremat per la Inquisició.

Comunitat Israelita de Mallorca

Comunitat Israelita de Mallorca
Apartat 389 - 07080 Ciutat de Mallorca
Sinagoga: Monsenyor Palmer, 3 - Ciutat de Mallorca
Telèfon: (34) 971 . 28 37 29

Serveis:

- Kabbalat Xabat: tots els divendres vespre a les 19.00 h
- Xabat matí: primer dissabte de cada més hebreu, a les 10.00 h. Resta de dissabtes condicionat a l'afluència de minian.
- Serveis per a totes les festes del calendari hebreu. Consulteu horaris
- Tots els serveis són conduïts en hebreu, amb deraixà en anglès i castellà.

Altres activitats:

- Diumenge al matí: educació infantil, preparació bar/bat mitsvà i classes d'hebreu per a adults.
- Servei de biblioteca.
- Bridge, tots els dimecres a les 17.00 h.
- Altres activitats educatives i socials: consulteu horaris.
- La Comunitat edita un butlletí trimestral, el "Newsletter". Pròximament disponible a la xarxa.

Coneixeu la història de la comunitat de Mallorca? Llegiu-ne una breu [cronologia](#).

Moltes gràcies pel vostre recolzament! Ω

El Papa Benedicte XII ordena mesures contra els conversos mallorquins.

Vicenç Ferrer visita Mallorca i indueix molts jueus a la conversió. Ferran I fa decrets restrictius per a minar la resta de la destruïda comunitat (a imatge dels decrets de Valladolid de 1412, però a més a més prohibint explícitament que cap convers viatgi al nord d'Àfrica.

Alfons V emet decrets favorables als jueus: s'ha de restaurar la sinagoga; cal tornar-los les còpies del Talmud; llur sistema de jurisprudència es restaura; estan exempts d'anar a sermons forçats.

Antoni Murta, inquisidor de Balears fins a 1436.

Nou líbel de sang
La comunitat deixa d'existir. 200 persones són batejades i la resta fugen al nord d'Àfrica, on es reuneixen amb els seus correligionaris.

Comença a actuar oficialment la Inquisició espanyola. Molts conversos judaïtzants són tornats a l'església. En tot el SXV hi haurà 346 judicis amb el resultat de 257 relaxats al braç secular i morts.

Baixada de l'activitat de la Inquisició.

Revifada de la Inquisició. Un nombrós grup de conversos, anomenats "portuguesos" són jutjats i cremats (entre altres Alonso López mort en martiri, Pere Onofre Cortès i Rafael Valls cremats en efigie, car havien fugit).

86 conversos cremats (49 eren dones). 39 conversos reconciliats.

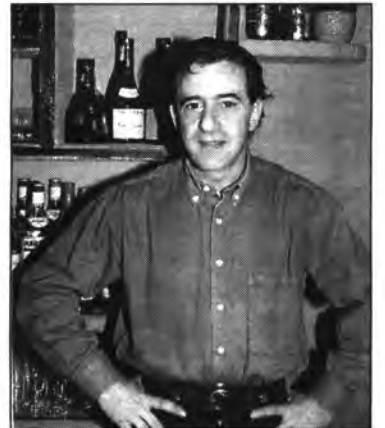
La Inquisició deté viatgers jueus en trànsit per Mallorca sota la sospita que eren conversos. Jacob Cardozo Nunhez de Baiona i Xemuel Nahon i el seu parent Xelomo Nahon de Tetuan són arrestats. Cardozo és empresonat fins 1721.

La Inquisició ha condemnat fins al moment 594 conversos i reconciliat altres 460.

ca 1970. No serà fins dos-cents anys després, en ple segle XX, a la dècada dels setanta, que la Comunitat Jueva de Mallorca és re-fundada. El boom turístic ha portat a l'illa un cert nombre de jueus de diversos orígens, principalment anglesos, americans, francesos i neerlandesos. Després d'un temps de reunions a diferents hotels i locals, s'inaugura la primera sinagoga mallorquina des de l'expulsió. Ω

Fa 4 mesos que en Sascha Tarsey, nascut a Londres i criat a Dènia (la comarca mallorquina d'Alacant), ha obert el Restaurant Fàbrica 23 a santa Catalina. Anau-hi que us atendram amb simpatia.

Fa 10 anys que en Guillem Miró, amb 2 socis més va obrir el Restaurant Txakoli al carrer de la Fàbrica de Ciutat. Recomana la costella de bou torrada, el cap de lluç de palangre a l'esquena, el besuc a l'esquena i més coses de la seva carta. Se menja per una mitjana de 4.000 ptes.

Fa 32 anys que en Pere Rosselló va obrir la Joieria Rosselló a santa Catalina. Joies i rellotges.

Fa 25 anys que n'Andreu Ferretjans regenta el Taller Silisa de Belles Arts a santa Catalina. Ven i emmarca quadres. La gent, diu, de cada dia més valora el tenir una casa ben posada amb retrates i obres d'art a tot arreu. Per això han proliferat les galeries d'art i els taller d'emmarcar.

PETITS ANUNCIS

BORSA IMMOBILIÀRIA

Llog per dies apartament a Palma-nova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

Traspàs fusteria al carrer d'Antoni Rosselló a la barriada de la Soledat de Ciutat. Tlf. 271065

Cerc cases per llogar tot l'any (anys 98/99), amb piscina. Tlf. 864424.

Cediria amarrament al club nàutic s'Arenal a canvi de compartir barca de pesca esportiva. Tlf. 971 74 05 25.

Cerc casa amb piscina, 3 ó 4 habitacions per a temporada d'estiu 1999. Tlf. 971 86 40 91.

Venc pis a s'Arenal prop de la platja. 971262046.

SERVEIS PROFESSIONALS

S'ofereix jardiner amb coneixements de cuina. Demanau per en Lluís. Tel. 604790.

Cerc feina per guardar nins petits a ca seva a a ca meva per les zones de Sineu i Maria. Tel. 525380.

La Casa Catalana de Mallorca ensenya ball de bot i sardanes. Tel. 753559.

Si vols fer feina amb els àngels, apunta't al "Taller dels Àngels". Informació al telèfon 281642 (Xesca).

Cerc feina per guardar nins a Can Picafort o Inca. Carrer Nou, 5, Maria de la Salut.

S'ofereix pintor empaperador, econòmic, seriós, ràpid i net. desplaçament per tot Mallorca. Tel. 203239

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. Son Ferriol.

Si teniu qualche vidre trencat, crida'u al 473819 i el vos posarem tot d'una.

Cerc feina per fer a ca meva. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per

ordinador. Netedat i rapidesa. Tel. 771005.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

Cerc feina per guardar nins a la comarca de Cala d'Or. Tlf. 842156.

Jubilat de 60 anys, s'ofereix per cuidar jardí, garaix, xalet, etc. Carnet de conduir camions i cotxes. Tel. 971477217.

Cerc al.lota en règim aupair. 28.00 mensuals, cuidar nadó 11 mesos, matrimoni fent feina fora, Cridar de 8-8'30 matí o a partir de les 10'15 del vespre. 971757831.

PERSONALS

Vull deixar d'ésser esclau dels castells. Cap partit polític m'ajuda a aconseguir la llibertat. Me vols ajudar tu? Telefona'm al 964 531 175. Josep Casalta.

Atenció, catalans i catalanes independentistes. Vull cartejar-me amb tots vosaltres. Estic boja pel bon rock català: Sau, Els Pets, Lax'n'busto. No us talleu i escriviu a Marta. Indústria, 114-08030 Malgrat de Mar.

Als Països Catalans es fa molt bona música! M'agrada, però, en especial la que surt de Mallorca a càrrec d'en Tomeu Penya. Independentistes, si somnieu en una nació lliure plena de música catalana i de vibracions nostres, escriviu-me: Francesc Bujet. Passeig del Migdia, 32-2-3-17200 Palafrugell.

Ens agradaria cartejar-nos amb al.lots i al.lotes que com nosaltres estiguen penjats/penjades per Lax'n'busto i que defensin la nostra llengua. Raquel Llagostera Costa. Gardènia, 4-08880 Cubelles.

Cercam gent entre els 18 i els 45 anys per excursions, sortides, etc. Abstenir-se els qui vagin de mala fe. Apartat 1.792 Ciutat.

Pensionista de 78 anys, 1'80 d'altària, català. Vull conèixer senyora pensionista entre el 50 i 70 anys, per no estar tot sol. Tenc bona pensió i pis amb 5 habitacions i dos banys. Cerca'm al 462536. Ferran.

Hola! Som una al.lota felanitxera. Som molt independentista, iestic boja pels Sau, pels Oculats i pels Pets. Segur que si m'escriviu feim una gran amistat. Som molt divertida. Adéu. M. Glòria. Carrer d'en Magallanes, 29- 07670 Porto-colom.

Vull intercanviar revistes, còmics, fanzines i adhesius amb tots aquells joves que estiguen orgullosos de tenir sang catalana o basca a les seves venes. Pau Arranz-C/2 Volta 31- 07209 Son Mes-quida-Mallorca.

Cerc al.lota fins els 33 anys amb les ungles llargues, romàntica, una femella maca. Escrivu-me a: Oscar, C/Ausias March, 36-6-1 07003 Ciutat.

Jove de 29 anys, fadrí, amb estudis universitaris, agradós i simpàtic,

desitjaria conèixer al.lota formal de 20 a 27 anys. M'agrada el ball de saló i som bastant actiu. Anima't i escriu-me a l'apartat 690 de Ciutat.

Hola, Em dic Raquel i tenc 14 anys. Tenc ganes d'escrivre'm amb gent de 14 a 16 anys. Si vols escriure m... Raquel González-C/Ansel Calvé, 13, 1º 3º-08950 Esplugues de Llobregat (Barcelona).

Som un jove de 24 anys, fadrí, cansat d'espanyolistes monàrquiques. Vull cartejar-me amb al.lotes independentistes d'entre 20-28 anys. Som simpàtic, idealista, seriós en temes de parella i català. Prometo respondre. La meva adreça és: Miquel Angel Rodriguez; Pl. Poeta Juan Boscán, 4-4c; 18013 Granada (Andalusia).

Cerc al.lota sense fills de 22 a 28 anys. Signe Lleó o Sagitari, que sia capaç d'estimar sense traïció. Telefona'm al 512018 dies feiners a partir de les 23 hores.

Fadrí sincer de 30 anys, simpàtic i agradable vol conèixer al.lota formal per una relació seriosa de parella. Escrivu a: Sebastià, carrer des Cubells 6, 07660 Cala d'Or, o telefona'm al 657739.

Atenció: administrativa cerca amigues i amics per a sortides, excursions, i a l'estiu anar a la platja. Bústia Postal 1400-07080 Ciutat.

Cercam músics per a crear una Banda de Música a s'Arenal de Mallorca. Tel. 971 26 17 19. Maties.

Som un alemany de 38 anys, cerc amigues i amics per a sortides i més. També vull estudiar la llengua mallorquina. Escrivu-me a la Bústia Postal 97 - 07080 Ciutat.

Sóc un noi de 31 anys. Solter. No minusvàlid. Voldria mantenir correspondència amb noia minusvàlida que tenguí bon caràcter, culte, es senti sola. Escrivu a la Bústia Postal 163 - 08400 Granollers (Vallès Oriental).

Capritxós, especial, diferent i atractiu jove de 27 anys, cerca dona independent intel.ligent que vulgui companyia, carícies, massatges i sexe durant les seves estades al principi, a canvi d'ajuda econòmica. Manel 907843901-973603214.

COMUNICATS

La Generalitat de Catalunya ofereix a entitats i de franc llibres, fulletons i material informàtic sobre la nostra història nacional. Per rebre'ls, cal enviar una sol·licitud a la Generalitat fent esment de l'entitat, adreça, telèfon, l'ús que hom en pensa fer i el nom complet del qui fa la petició amb la signatura i segell de l'entitat. Molt indicat per a professors d'història, ciències socials, català, centres d'ensenyament, biblioteques...

Si vols rebre la revista L'ILLA gratis, la pots demanar a Edicions Bro-mera, Polígon Industrial, 46600 Alzira. Tel. 96-2402254

Per a tots aquells i aquelles que vulguin lluitar contra l'invasor, contra

els traïdors, contra l'explotació obreira, i per una terra lliure i catalana, els Maulets tenim obert l'apartat de correus 349 C.P. 43480 de Salou (Tarragona), per a qualsevol informació o col.laboració contra l'ocupant.

Si voleu rebre una subscripció gratuïta al Butlletí de la Fundació per la Pau (entitat contra l'armamentisme i la guerra) podeu adreçar-vos al telèfon (93) 3025129 o al carrer Pau Claris, 89, Barcelona 08010.

Si voleu rebre llibres en català gratuïts sobre diferents temes d'actualitat, socials o teològics, sols us cal escriure a Cristianisme i Justícia, carrer Roger de Llúria, 13, Barcelona 08010, o telefonau al (93) 3172338.

La delegació catalana de la CSEM, grup d'ajut als països de l'Est, fa una crida per enviar roba, menjar, sabates, medicines etc. Per demanar adreces on enviar-ho personalment, podeu adreçar-vos a: Benjamins Planes, CSEM, passatge Miquel Carreres, 11, 08206 Sabadell. Tel. (93) 7262 918.

Professora titulada fa classes de solfeig, piano i harmonia. Individuals i en grup. Tel. 756114. Magdalena.

Universitària fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Si voleu intercanviar adhesius, revistes, informació, etc, sobre el tema d'alliberament nacional, escriviu a l'Associació «Xavier Romeu». Apartat de correus, 36. 43480 La Pineda. Tarragona.

El Consell Nacional Català ofereix diversos llibres, gratuïtament, a tot aquell que els els demani, al voltant dels drets i història de la comuna pàtria catalana. Podeu escriure a l'Apartat 15.071 de Barce-lona-08080.

Si voleu rebre informació sobre les Joventuts d'Esquerra Republicana (JERC), i rebre els nostres butlletins, escriviu ara mateix a: JERC-Illes. Santiago Russinyol 1, àtic. 07012 Ciutat de Mallorca.

Estam interessats en un intercanvi cultural amb persones i institucions dels Països Catalans que desitgin informar-nos sobre el passat i el present del dits països i estiguen interessats en qüestions vinculades a l'Argentina. Escriviu-nos a: Baigorria 1337. 200 Rosario-Argentina.

Acció Cultural del País Valencià i el Bloc Jaume I ja és a Internet. Si voleu intercanviar propostes d'acció i lluita, o informar d'activitats, etc., podeu connectar: ACPV @vlc.servicom-es

Vos recomanem boicotejar les ONG's espanyoles AGNUR Espanya, Médicos del Mundo i Unicef amb els bancs espanyols Central Hispano i Banco de Santander que els donen suport.

Subscripcions gratis a còmics en català per a nins de 6 a 10 anys. "El Llaüt de Xàbia" -Apartat 53- Xàbia 03730 Patrocinat pel Magnífic Ajuntament de Xàbia.

Cursos gratuïts de llengua andalusca. Podeu adreçar-vos a: LENGUA (Ensenyans a Dittansia de la Yenwa Andalusca) P. Pedro Romana, 1-4-2-14007 Còrdova.

Si qués rebir el Puxa Asturias en to casa, y de baldre, sólo tienes qu'enviar la dirección a: Endecha Astur-Puxa. Cai Llangreu, 10, 2º-Xixon 33206-Asturies.

La meva col.lecció té 20.000 adhesius polítics. Faig exposicions. Crec

persones que hem facin arribar enganxines de l'Esquerra Revolucionària. Paniello-Apartat 139- 22400 Monsó-Osca.

"El Full" és una publicació interna de l'Associació Roca i Ferreres. Si voleu rebre'l gratuïtament comuniquem-vos el vostre nom i adreça: Apartat de correus 9247, 08080 Barcelona.

Lluita, la revista de l'independentisme valencià és a Internet: <http://www.estelnet.com/lluïta>.

Si voleu afiliar-vos a sindicats nacionals catalans: C. S. C * 93 4541188.

Oferim de franc cursos bíblics i subscripcions a revistes cristianes en català: Ajuda Evangèlica dels Països Catalans. Apt. de Correus 1.022. 12995 Castelló. Tlf. (964) 207607.

Els Castellens de Mallorca, necessitam gent!! Si t'agrada passar-ho bé. Si vols tenir nous amics sans i saludables. Si t'agrada fer pinya amb un projecte nou: Fes-te Casteller!! Vine a veure'ns!! Assagem els dissabtes a l'Escola d'Adults son Canals. Carrer son Canals, 10. Telèfon 452414, Isidre.

Pintors, escultors, fotògrafs, etc., interessats en exposar les seves obres, així com gent interessada en comprar o simplement en visitar l'exposició del moment, podeu passar pel Cafè es Museu. Carrer Guillem Timoner, 10-Felanitx.

Atots els menorquins que lluiten per l'alliberament i reunificació nacional, si voleu rebre informació sobre el Partit per la Independència (PI) i de la seva branca juvenil. Joves independentistes dels Països Catalans. Escriviu a: Maür-Ruben Vinent. Carrer dels Frares, 49. Cat-07701 Maó. Menorca.

Animo a tots els independentistes de ls illes i de la resta dels Països Catalans que solen anar a les festes de Menorca per l'estiu a que ajudin, a més de beure pomada, a fomentar la consciència nacional. Porteu tots el mocador independentista al coll.

Grup folclòric sense gaire pretensions cerca sonadors i sonadores, cantaires i gent engrescada per seguir fent coses. Actuan alguna vegada, no guanyam gaire, però ens ho pas-sam d'allò més bé. Ens reunim els dimecres a les 20'30 al Rafal Veil (Antiga escola). Som gent acollidora. Trucau al 971 505374

Els nacionalistes interessats per un sistema d'intercanvi cultural i turisme alternatiu per a nacions sense estat, podeu informar-vos a: Turisme Alternatiu: Bústia Postal 1.171 Castelló 12005. Es tracta d'un sistema de llarga trajectòria provada arreu del món, molt adaptable i econòmic.

Les persones interessades en les activitats de les Associacions i clubs UNESCO poden adreçar-se a la Federació Catalana de la Unesco: Mallorca, 207-08036 Barcelona. Tlf. 932534367.

Necessitam persones amb idees i ganes de tirar endavant la nostra llengua i la nostra cultura. Associació la Brúxola. Tlf. 93 4353323.

Coleccionau Fanzines? Voleu saber que fan els/les independentistes del Tarragonès? Subscriu-vos al Butlletí del Col.lectiu independentista "El Timbal de Bruc". Per 600 peles el rebreu cada dos mesos durant un any. Bústia Postal, 7- 43893 Altafulla.

Si us interessen les llengües minoritzades de més a prop, adreçeuvos

Motos Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136
Tomàs Forteza, 24 • 462686

a: **Llengües Vives**. Bústia Postal 5224/08008 Barcelona.

Si vol rebre l'*Euskararen Berripapera* (en foraster) gratuïtament escriviu a: Hizkunta Politikarako. Wellingtongo Dukea, 2 - 01020 Vitoria-Gasteiz (Araba).

Coleccionista d'adhesius compra, canvia, recolleix material d'esquerra revolucionaria o independentista. Coleccionisme I.S.G. Bústia Postal, 135-48980 Santurzi-Biskaia.

Col.laboreu! Ajudeu-nos! Per un projecte de documentació d'indrets de les illes i dels Països Catalans necessitem targeles postals (noves o utilitzades de "Escudo de Oro" Biblioteca Catalana de Krefeld - Box 1665 D-47716 Krefeld Alemanya. Tel. 07-49215126635.

Classes particulars. Totes les assignatures i tots els nivells. Petits grups. Professors/es titulats. Preus econòmics. Telf. 971467931. Ciutat de Mallorca.

Classes particulars d'hebreu, grec i llatí a tots els nivells. Jordi 971242795

Piano Blues, Jazz, Rock. Classes particulars. Harmonia moderna. 971242795 Nanel.

A tots els valencians que vulguen contribuir a la construcció nacional del País Valencià. L'associació civilca Tirant lo Blanc us espera. Som els nacionalistes valencians. 963879408.

Sóc professor d'una DIWAN (escola bretona) i escric i llig català. Envieu-me informació sobre els Països Catalans, especialment de tema d'ensenyament: Gràcies. Joel Donnard-44, Hent Frinaoudour, Pencilhoad-F-22860 Plourivou Breizh/Bretanya - Estat francès.

El Call, la revista dels jueus dels Països catalans és a internet. <http://www.fortunecity.com/victorian/coldwater/252>.

Acaben d'editar-se els Evangelis segons sant Mateu, sant MARC i SANT Lluc, en versió interconfessional, en llengua catalana, en cassettes i CD. El seu preu per joc és de 3.000 ptes. Posteriorment s'editarà l'evangeli segons sant Joan. També hi ha editat tot el Nou Testament en Braille en llengua catalana, i edició interconfessional. Són 22 volums, i es poden demanar a Mn. Joan Magí, Parròquia de sant Pere i sant Pau, 43007 Tarragona.

BORSA DEL MOTOR

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, véngui i en parlem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

Venc Harley Davison Heritatge Softail Clàssic. Modelo 95 matrícula IB 1995 BY. Tlf. 971820717.

VENDES

Venc piano marca TLEYEL, un quart de coa, en bones condicions. Mig milió de pessetes. Tlf. 939 373 151.

Venc figures d'escaiola noves per decorar o policromar: àngels, betlems, fruites, flors... per lots o a la menuda. Trucau capvespres i vespres al 971 29 44 44.

Lloc cafeteria gran a s'Arenal. Venc apartament per a dos cotxes, zona escoles de s'Arenal de Ciutat. 971162046.

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL

Nom.....DNI.....
Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ • Escriviu un sol anunci per cupó
• Usau lletres majúscules
• Escriviu dins el quadre el text

Ompliu aquest cupó i enviau-lo a:
L'ESTEL, Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

RECORDA
Quan hagis llegit aquest periòdic, si no en fas la col.lecció, regala'l a un amic, veí o parent
EL PAÍS HO NECESSITA

Exigeix EL CATALÀ a les empreses!

La llengua catalana encara no es una llengua normal. I hem reclamat sovint a les administracions estatals que la respectessin a les catalanes que la promoguessin, però encara es la pròpia societat catalana la que té la major i responsabilitat en defensar la nostra llengua. I la societat catalana som tots vots tu.

Un dels àmbits on la nostra llengua encara no ha assolit la normalitat és el món de les empreses. els/les consumidors/es hi tenim molt a dir. La legislació vigent ens permet exigir els nostres drets col·lectius en **defensa de la llengua** que ens caracteritza com a poble. De res no ens serveix a legislació si els/les consumidors/es no demanem el que ens pertoca. La darrera responsabilitat és nostra.

Per això, la **Plataforma per la Llengua** et demana que:

exigeixis el català com a consumidor a les empreses de distribució

demanis productes etiquetats en la nostra llengua

protestis a les grans empreses productores que sistemàticament es neguen a etiquetar en català discriminant així a llengua

demanis la retolació en català tant a nivell extern com intern, responguis la publicitat gratuïta demanant que te la trametin en català

demanis els prospectes o instruccions en la teua llengua. El català no és una llengua inferior a cap altra, però per a fer valer els seus drets és necessari que reclamem la seva presència amb aquestes i altres iniciatives que vulgis portar a terme.

Si et vols comprometre com a consumidor/a en la defensa de la llengua pots col·laborar més intensament en les campanyes que desenvolupa la Plataforma tractant de complementar, mai de substituir, la pressió social que hem d'exigir com a consumidors i consumidores.

Bústia

Tracta incorrecte?

En Josep Iglesias i Hervàs és una persona normal que fa de taxista. I com tota persona normal troba que d'allò més lògic dirigir-se a tots els clients en català. Si algú diu que no l'entén, aleshores canvia de llengua. Però, ai las, hi ha gent que això no ha veu bé i l'han denunciat algunes vegades a l'Institut Metropolità del Taxi de Barcelona. El bo del cas és que aquests denunciants mai no li han demanat que canviés de llengua. Simplement, pel fet de parlar català ja els ha molestat, tot i que tots ells fa temps que viuen a Catalunya.

En Josep ha estat multat amb diverses multes de 5.0001 ptes. per "tracte incorrecte amb els clients". De veritat creu l'Institut del Taxi de Barcelona que parlar en català d'entrada és tenir un tracte incorrecte? Ja que son tan primmirats, ens imaginem que si algú de

nosaltres pren un taxi i ens parlen en castellà podrem queixar-nos al 932235151. O és que només es poden queixar els que parlen castellà? No Tenim els catalans drets individuals o col·lectius?

Senyors, fa pena i vergonya que passin aquestes coses a ca nostra a les acaballes del segle XX. Si els catalanoparlants apliquem aquest sistema ens imaginem que la centraleta quedarà col·lapsada, perquè encara hi ha molts taxistes que de català ni en volen saber. Per cert, ens podrien dir els dirigents del taxi i es fan cursos de català per als taxistes i si ja s'exigeix el domini del català per a conduir pels carrers i places de les nostres ciutats? Ens imaginem que si volen aplicar el bilingüisme de forma estricta, aquest ha de ser vàlid per a tothom i no només per als qui encara, malgrat tot, ens entestem a parlar català i tenim l'esperança que alguna vegada viurem en uns països normals. Ω

Josep Ayala Barcelona

DELEGACIÓ A MALLORCA

Patés i embotits LA LLUNA
Pastes PEDRAGOSA
Espècies LA BARRACA
Cereals ESGIR
Xocolates NOGUEROLES
Bombons CACHET

VILLALONGA - MELIS, S. L.

C.I.F. B-07771116

MAQUINÀRIA DE VENDING
DISPENSADORS D'HOSTALERIA

Departament de vendes:

Carrer de Sant Miquel, 5
07300 INCA
Tlf. i Fax. 971 88 00 56

RESTAURANT S'HOSTALOT

Menú dies feiners: 650 ptes. Cuina Mallorquina
Porcella rostida • Escaldums • Carn Torrada

Camí Vell de Sineu, km 5 • Tel. 42 87 12
S'Hostalot

Automòbils

PLA DE NA TESA

Compra i venda de vehicles

C/ Weyler, 12 • Tel. i fax 60 04 45 Pla de Na Tesa

Restaurant
Cafè Carbone

Dimarts
tancat

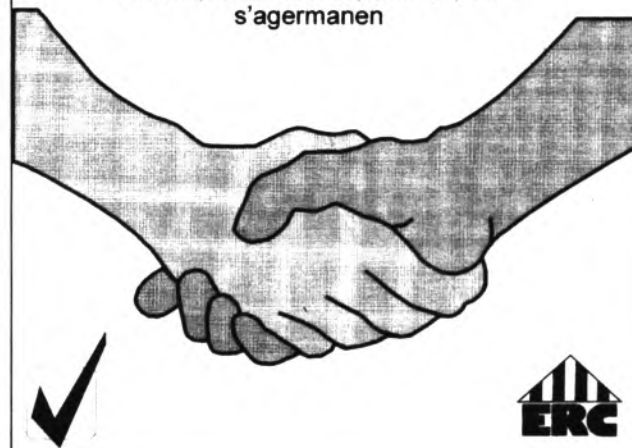
Ctra. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuïri

RESTAURANTE
Casa Jacinto

c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

Comprau productes etiquetats en català.
on la qualitat i el respecte al país
s'agermanen

TENNIS SON RIGO

Tennis
Futbol-sala
Håndbol
Petanca
Cir. footing

Squash
Volei
Mini-golf
Tennis taula
Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Sometimes • Palma de Mallorca

CAN TITO RESTAURANT

PEIXOS I MARISCS FRESCS
CUINA MALLORQUINA

c/ Palmera, 6 • Tel. 27 10 16 • 07006 El Molinar (Palma)

SERVIAUTO ARENAL S.A.

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
Tel. 26 81 11 • Fax 74 32 77
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

SERVEI OFICIAL

Todos ARAGON

ENVELATS BALCÓ - TERRAÇA - CAPOTES-
ENVELATS PLANS - COBERTORS PISCINA -
LONES - TREBALLS A MIDA

Aragó, 112 - baixos
Telèfon 27 01 00 07008 - Palma de Mallorca

Carrer de
Manacor, 121-C

Tel. 27 85 18

07007 Palma de
Mallorca

Transports a Península i Balears

Carrer dels Conradores, 46 • Nau A 1 - Cantonada Muntanya
Telèfons 971 605 097 - 971 604 239 - Fax 971 604 845
07141 POLÍGON INDUSTRIAL MARRATXÍ - MALLORCA

CRONOLOGIA DE LA HISTÒRIA DE CATALUNYA (XXXIV)

Regnat de Ferran I d'Antequera (1412-1616)

PER RICARD COLOM -TLF. 964 207607

"Assolida l'alienació del sotmès per mitjà (bàsicament) de la coerció física, la tasca del colonitzador es concreta a mantenir aquest estat d'alienació i a convertir-lo en el seu (nou) estat "natural", per ço la colonització significa sempre la falsificació de la història, o àdhuc la seva anatematització".
Heinz Dieterich, *Emancipació i identitat d'Amèrica Llatina: 1492-1992*.

10-1412: Fernando d'Antequera, ja Ferran I, nomena una comissió de 4 vice-regents per a pacificar Sicília, on campen les discòrdies civils.

Vicent Ferrer predica per Lluçena (L'Alcalatèn) i aconsella de penalitzar la taverna.

28.10.1412: Jaume d'Urgell jura a Lleida obediència al rei de Casp.

1412: Els burgesos valencians, en ràpid ascens, reclamen al nou rei de nomenar més valencians per a alts càrrecs, quasi tots en mans de princepatins.

21.11.1412: Fernando es fa investir, també, sobirà de Sicília, Sardenya i Còrsega.

1412-1416: Curt regnat del d'Antequera, **regent ensems de Castella**. Gran oligarca, estableix una mena de **control familiar damunt la península**: va casar el seu primogènit i successor amb la filla del rei Enric III de Castella, promet el segon amb la princesa de Navarra, i el tercer a controlar el govern castellà, recolzat pels altres germans (Sancho i Pedro). Finalment casa ses dues filles amb el rei Juan II de Castella i amb el rei portuguès.

Vicent Ferrer es dedica a convertir jueus (i moros). Hom diu que assolí la "conversió" de 15.000 jueus.

1412-1435: Treballs documentats del pintor Ramon de Mur, el *Mestre de Guimerà*.

1.1413: El rei convoca Corts a Barcelona, on declara enmig la noblesa i consellers que "*avia muy bien mercado este regnado*" que li "*avia costado més de mil doblas de oro*".

7.2.1413 a 13.11.1414: Dis-

La mort prematura de Ferran d'Antequera -a la il·lustració- va impedir que pogués desplegar la política expansionista dels seus antecessors de la dinastia catalano-aragonesa.

puta Juedo-cristiana de Tortosa, convocada pel Papa Luna, on els jueus són fortament pressionats.

El rei ha introduït l'*ordenament de Valladolid* que obliga a expurgar llibres hebreus i força els jueus a acudir a les predicacions catòliques.

5.1413: Mentre segueixen reunides les Corts Catalanes, **Jaume d'Urgell**, seduït pels consells de sa mare i les promeses d'aliances estrangeres (angleses) de l'aragonès Anton de Luna, **es revolta** contra el rei. El moment no pot ser més inoportú i arrauat.

El Trastàmara ha d'acceptar les reivindicacions de les Corts catalanes, a causa de la inestabilitat: enfortiment de les Corts. Prohibició als pagesos d'amenaques simbòliques contra llurs senyors.

17.6.1413: Els atacs urgellistes a Osca i Lleida fracassen, i l'aliança dels anglesos s'evapora.

15.7.1413: Treva entre catalans i genovesos, a través de la diplomàcia dels Trastàmara.

9.1413: Promulgació d'ordnances per a separar jueus de conversos i entrebancar llur prosperitat.

1412: Suprimint el call de València.

Sequera al Regne valencià. La generalitat principetina comença a recaptar tributs propis.

Tractat de confessió, obra contemplativa d'Antoni Canals.

Mor Bernat Metge, la gran figura de l'humanisme català.

Mor Pere Marc, cavaller i poeta, pare d'un Ausiàs adolescent.

Mor l'arquitecte gòtic Arnau Bargués.

DE TU DEPEN

Els uns parlen castellà perquè consideren que "fa més fi". El que demostra que no saben ben bé allò que es realment fi, noble i normal: parlar la llengua del país on vivim.

¿PARLARÀ CATALÀ?

«Perquè ja n'estem tips que encara duri el ren-tat de cervell que varen fer als nostres pares. La responsabilitat de la nostra generació és anar al fons del problema.»

La nostra llengua està en perill.

No parleu en foraster.

Ambaixada de Fernando I al Soldà d'Egipte.

Mallorca havia concedit el 1412 un subsidi de coronació al d'Antequera i ara li passa un ajut de 12.000 lliures per a sotmetre Jaume d'Urgell.

Constitució "Com a molts", amb mesures repressives contra la pagesia.

31-10.1413: **Jaume d'Urgell es rendeix a Balaguer, després d'un setge de tres mesos, i és fet presoner i tancat per rebel·lió.**

?darreries 1413?: El rei aixeca procés, fins i tot contra la germana gran de Jaume, n'Elionor, i la mare, Margarida de Montferrat: tots llurs béns són confiscats pel rei estranger.

1413.1414: Corts catalanes a Tortosa-Montblanc. El Trastàmara no accepta les reivindicacions de les Corts, però no deroga les anteriors. Segueix l'ofensiva parlamentària de l'oligarquia.

2.1414: Solemne coronació a Saragossa de Fernando I.

1414: Nova ambaixada de Fernando I al Soldà d'Egipte.

El Soldà revoca les sancions contra els mercaders catalans.

Ambaixada de Fernando al Soldà de Fes, també positiva.

Nova guerra corsària contra els genovesos. Gènova envia 10 galeres a bloquejar el port de Càller (Sardenya).

Habiliten, a les Drassanes de València, la "Cambra Daurada" per a visitants il·lustres.

"Amors joi mi renovella?"

Amors joi mi renovella
Qui em fai gaiament xantar
I en vós, domna, solaçar
Mirant la flor de l'amella.

Per fina amors naix e fulla
Dins lo meu cor una branca,
Que tot cosir me despulla
Contemplant-vos, domna franca.
Doncs, obrits-me vostra cella
Honestament, lliri clar,
Que ab vós me vull alegrar
Mirant la flor de l'amella.

Gran pensament se prepara
Denant mé, ricsa joia,
Quan m'esguard la vostra cara,
Que per gran beutat s'enjoia.
E doncs, puix mos volers vella
En vós servir e-z honrar,
Degai de i recordar
Mirant la flor de l'amella.

Prats florits per gentilesa
e-z enclaus de nobles arbres,
valga'm la vostra bonesa,
e llevats-me dels freds marbres;
que jamés Sancta Marcella
no vol mais Jesús honrar
com jeu fas vós ni llauser,
Mirant la flor d'amella.

Corals blancs, dins vostra cella
Honestament vull estar,
E nostra amor conservar
Mirant la flor d'amella.

Assimilar o ser assimilats

PER MANEL FRAU - MFRAU@MAPTEL.ES

"A mi, prou que m'agradaria parlar bé el català, però a part de tu, no tinc amb qui practicar: la majoria de mallorquins, quan veuen que ets castellana, canvien d'idioma". Així s'expressava una bona amiga quan li vaig demanar com, havent nascut aquí, encara no dominava la nostra llengua. Em consta que, al menys en aquest cas, no era una simple excusa. Per què la meua amiga trobava tan difícil assimilar-se a la nostra cultura?

Fa un parell de dies vaig anar a prendre cafè a una croissanterie suposadament finoli. A la barra, vaig fer la meua comanda: "un tallat descafeïnat". La cambrera, amb certa cara de pòquer, repetí les meves paraules lentament, però en castellà. Supòs que tot d'una se n'adonà de la meua sorpresa i s'aprestà a explicar-me la seva actitud: era de Palma, però quasi no entenia res. No estava acostumada que la gent li demanàs cafè en la nostra llengua "perquè en aquell barri molt poca gent la parlava." Isabeu on èrem? No era cap barri dormitori ple de "vivendes" protegides: era l'emblemàtic S'Hort des Ca, que la dictadura rebatejà com La Soledat.

Jo vaig néixer en aquest barri i em consta que el català és, de molt, la llengua majoritària. Ara bé, era insuficient aquest entorn per a què la cambrera es molestàs a aprendre el vocabulari català bàsic per a la seva feina? Us heu demanat mai per què entre els gitanos de Mallorca només una Minoria s'expressa en català i, quan ho fa, ho fa amb clar accent del Principat?

gent que no han après el català a les illes. Què ha fet la gent del Principat per aconseguir que els seus gitanos s'assimilïn i per què els nostres no ho han fet? La resposta és molt fàcil: tenen més voluntat d'assimilar-los que els illencs! I això dels gitanos és extrapolable als espanyols, als alemanys i a qualsevol altre immigrant. Una dada: mireu quants bpm (barbarismes per minut) diu un polític al Parlament de les Illes i quants en diuen els polítics al Principat. Aquí, tothom sembla acceptar que un polític destrossi la llengua sense complexes.

Amb això no vull dir que al Principat ho tinguin tot superat: encara els resta moltíssima feina. El que vull expressar és el meu rebuig a la tradicional indolència mallorquina, especialment vergonyosa quan es tracta de defensar la seva llengua, una indolència que pesa com una llosa sobre la nostra vida cultural i que, si no reaccionem aviat passarà de llosa a làpida mortuòria!

Sóc exagerat? Tant de bo ho fos, viuria més tranquil. "Renyar" els lectors de L'Estel pot ser un exercici una mica il·lògic: és com el mestre que renya la classe sencera per les absències d'uns alumnes, que tanmateix no hi són, ni poden escoltar la renyada. Ara bé, és la nostra responsabilitat -la de la gent nacionalment conscienciada- difondre en els nostres cercles no només la necessitat de defensar la nostra cultura, sinó també l'orgull i l'amor propi de ser una nació, una terra amb prou personalitat com per ajudar els seus immigrants a adoptar la nostra cultura... i no ser nosaltres qui adoptem la seva! No es tracta de ser tancats i impermeables, es tracta de no deixar-nos minoritzar, quan realment som la majoria.

Així que, mentre rumiava aquesta situació (i m'anava encenent, que tot s'ha de dir), se m'ha ocorregut formular aquest "decàleg orientatiu de l'assimilador intrèpid i gentilment furibund":

1. Quan entreu a una botiga, despengeu el telèfon, us adreceu a qualcú pel carrer o escriviu a qualsevol institució o organització, feu-ho sempre en català. Eliminem l'excusa de "per aquí, ningú no el parla aquest idioma."

2. Acostumeu-vos a mantenir conversa en català a poc que el vostre interlocutor us entengui, encara que ell continui parlant castellà. Mantenir una conversa cadascú en el seu idioma no és una manca d'educació. Canviant d'idioma no fem cap favor a l'interlocutor, només evitem que senti necessitat d'aprendre la nostra llengua.

3. Molts catalanoparlants s'estimaran més parlar-vos en castellà amb l'excusa que, per parlar de certs temes, s'expressen millor en aquesta llengua.

Amb tota l'educació i gentilesa, mireu de fer-los entendre com n'és de ridícula i absurda la seva actitud.

4. Si us adreceu a qualcú pel carrer i ell us contesta en castellà, eviteu disculpar-vos: no heu fet res mal fet. En tot cas, i encara que no cal dir-li, és ell qui té una actitud errònia. Us heu trobat mai algú que es dirigeixi a vosaltres en castellà i, en descobrir que sou mallorquins, digui: "oh, perdó, perdó"?

5. Participeu activament en la defensa de la nostra llengua. Recolzeu la premsa, ràdio i TV en català. Però aneu una mica més enllà: escolliu botigues on us atenguin en català. I si no us hi atenen, comuniquen-ho a l'amo: molta gent no dona importància a la llengua però sí a la seva butxaca i no vol perdre clients!

6. Sigueu Kunta-Kintes. Aquest personatge s'obstinava en què l'amo blanc no li canviàs el nom i li'n posàs un d'esclau. És més que probable que tota la vida t'hagin dit Paco, i que ta mare pensi que és un nom molt maco. Però potser és hora de créixer: normalitza el teu nom als documents, és fàcil; i sobretot, no permetis que l'amo blanc et canviï el nom: insisteix en que "no, no es lo mismo", tant als organismes públics com les comunicacions privades.

7. En qualsevol festa o trobada, sempre salta algú dient: "parleu en castellà que na Pepita no ho entén." Feu un favor a na Pepita: parleu poc a poc i feu-vos entenedors... però en català. Un de sol no pot fer inclinar tota una majoria.

8. De vegades -poques!- la vida ens posa en situacions de cert poder. Si l'informàtic us fa un programa a mida, podeu exigir-li els menys en català, per això pagueu. Si teniu una tenda i heu de contractar qualcú que estigui de cara al públic, exigiu que pugui expressar-se en català. Si us ve a veure un venedor d'aquests que "segueixen en castellà perquè els és més fàcil", anuncieu-li sense embuts que té més possibilitats si parla en català. Sona dràstic? Potser, però la gent ha de saber que aprendre el català també els pot ser bo per a trobar feina.

9. Els blaveros i gonelles de tota mena fan de la seva idea de "Llengua tot un cavall de batalla. No perdeu el temps discutint amb els ignorants. Els coneixereu pels seus fruits: la llengua en què descarreguen les seves ires sempre és el castellà. En això, estan ben normalitzats, ja que parlen la llengua de l'amo.

10. Finalment, un consell: cerqueu l'equilibri. Sigueu exigents però també amables. El fatxa més recalitrant haurà d'escoltar els vostres arguments si els exposeu amb un somriure. Una veritat dita tot fent broma entra millor.

Una actitud arrogant obtindrà més rebuig i bloqueig que una de cordial. Però Així no rebaixa gens la vostra exigència: no us deixeu trepitjar. Ω

Que no ens robin la història,
que no ens prenguin la memòria.

ÒMNIUM
CULTURAL

Sra.
Ministra,

No hi pot haver una
història d'Espanya
unitària, la història de
Catalunya no és la
història de Castella.

Sra.
Ministra,

A la península Ibèrica
no hi va haver una
Reconquesta. N'hi va
haver, com a mínim,
dues: la de Guifré el
Pelós i la de Don Pelayo.

F I R A A L I M E N T A ' 9 9

En Bernabé Hueltes és el cap de ventes de la Cervesa **Warsteiner** amb central a Lucmajor. A la foto amb els seus col·laboradors.

Fa 25 anys que el matrimoni Planella-Palmeres regenta la **Fàbrica d'Embotits Artessanals Monts** a sant Joan de les Abadesses (Girona). Embotits dels Pirineus.

Fa 20 anys que en Tomeu Frau regenta la **Matança la Lluna** a Sóller. Embotits mallorquins. Va comprar la matança a n'Antoni Aguiló que la tenia des de l'any 1900. Tel. 971630168

Són les filles i els gendres d'en **Constantí Lluc**. Distribueixen panets i pastisseria a hotels i restaurants de Mallorca des de fa 25 anys.

Fa 5 anys que en Joan Santromà, de Valls (Tarragona), és el delegat coordinador de ventes dels Països Catalans de **Bodegues Riojana**. Els seus vins estrella són el Viñalbina, el Monterreas. El Puentevieja i l'Alcancales són els vins joves.

Fa 4 anys que el matrimoni Ximenis-Picó regenta l'empresa **Natura Caffé** a Sencelles. Distribueixen la marca de cafè italià ILLY. Tlf. 971872811

La Família Bruguera Grimalt regenta des de fa 50 d'anys la **Fàbrica de Formatges Grimalt** a es Llombards. Són 25 persones que elaboren i distribueixen el millor formatge del sud de Mallorca arreu de l'illa. El seu telèfon: 971653914

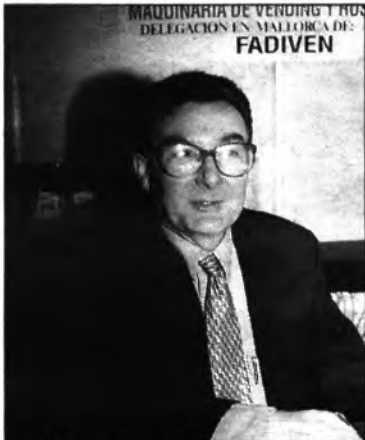
Fa 25 anys que na Pepa Riera regenta el **Forn Cas Tabaquet** a Eivissa. Són especialistes en flaons. A la foto amb la seva filla Anna.

Fa mig any que en Jeroni Rosselló ha obert l'empresa **Entrepans i Ensalades** a Costitx. Són 12 persones que cuinen i distribueixen menjar als bars i hotels de Mallorca. Tlf. 971513295

Fa 20 anys que en Tolo González de Galícia és l'amo de **Subministres Escalles**

Fa 15 anys que en Tofol Vilallonga és l'amo de l'empresa de distribució de maquinària i dispensadors d'hostaleria, **Vilallonga-Melis**. El trobareu al 971880056

Fa 5 anys que en Guillem Massot, de Pòrtol és el delegat a Mallorca de la marca de cafè 3JP. Te la botiga al carrer d'Isidor Antilló, 72 de Ciutat

Termes que designen la unitat de moneda europea i la seva subdivisió: L'Euro i el Cent

(Acord de la Secció Filològica del 16 de gener de 1998)

1 Els termes masculins *euro* ('unitat monetària de la Unió Europea') i *cent* ('centèsima part de l'euro') prenen en plural les formes *euros* i *cents*, respectivament, d'acord amb les regles de formació del plural en català.

2 Tanmateix, d'acord amb el considerant número 2 de la Proposta de reglament (CE) adoptada pel Consell de la Unió Europea el 7 de juliol de 1997, relativa a la introducció de l'euro, «elecció del nom cent no impedeix la utilització de variants d'aquesta denominació en l'ús quotidià dels estats membre». Així doncs, res no obsta perquè el mot *cèntim*, que ja existeix en la llengua catalana, pugui designar també, quan pertoqui, la centèsima part de la moneda que substituirà la pesseta. Aquest significat ja és recollit en el *Diccionari de la llengua catalana*, atès que el mot hi és definit com a «moneda que val la centèsima part d'una unitat monetària».

Per aquest motiu, la Secció Filològica recomana d'emprar, preferiblement, el terme *cèntim* com a designació usual en català de la subdivisió de l'euro.

3 Finalment, la Secció Filològica considera que, en la pronúncia dels termes *euro* i *cent*, s'han de tenir en compte les diferències fonètiques derivades de la diversitat dialectal que afecten, especialment, la qualitat de les vocals d'aquests dos mots i el grup consonàntic *nt* del mot *cent*. Així, per exemple, en el cas del català central, la *e* de tots dos mots s'ha de pronunciar oberta, i la vocal final de *euro* s'ha de pronunciar com una *u*; i, en el cas del valencià, la *t* de *cent* s'ha de pronunciar. Ω

Documents normatius (1962-1996)

Eivissa i Formentera

- campanyes -

Presentació de disset propostes als ajuntaments de les Pitiüses

Distingit Sr. batlle, distingida regidora de Cultura,

Ens presentarem, abans de res. Som la Plataforma per la Llengua Catalana a Eivissa i Formentera. El mes d'abril d'enguany hem reprès l'activitat després de tres anys sense presència pública.

Ens adreçam a vostès per la qüestió següent. Hem sabut que l'Ajuntament de [...] ha sol·licitat l'ajut econòmic que el Govern Balear ofereix als ajuntaments de les illes per a desenvolupar programes municipals de normalització. La feina a fer en matèria de normalització lingüística és enorme i la societat civil té molt a dir-hi, però són les institucions les que tenen la màxima responsabilitat en aquesta qüestió. Els ajuntaments no són cap excepció: des dels poders municipals es pot fer molta feina a favor de la recuperació de l'ús normal de la llengua pròpia.

Alguns dels ajuntaments de les Pitiüses no s'han afanyat a sol·licitar l'ajuda del Govern per a desplegar programes de normalització, tot i que finalment la sol·licitud s'ha fet. La lentitud demostrada, en uns casos, i l'oblit innocent, en algun altre cas, ens fa pensar que alguns responsables municipals no han reflexionat prou sobre aquest tema o no tenen decisions preses al respecte. Per això hem decidit d'adreçar-nos als sis ajuntaments pitiusos i fer-vos algunes propostes per invertir els diners que el Govern ofereix. Posam a la vostra consideració l'enfilall d'idees que figura tot seguit, en la confiança que algunes us pareixeran especialment profitoses i decidireu tirar-les endavant:

- 1) Organitzar més cursos de llengua catalana per a adults.
- 2) Organitzar cursos de llengua catalana i de llenguatge administratiu català adreçats al funcionari de l'Ajuntament.
- 3) Crear i dotar una plaça d'assessor/a lingüístic/a a l'Ajuntament per tal de normalitzar-hi l'ús del català.
- 4) Normalitzar la documentació de l'Ajuntament (instàncies, certificats, informes, etc.), i també els missatges escrits adreçats a la població en forma de cartells, programes d'actes o fulls informatius.
- 5) Retolar en llengua catalana les dependències de l'Ajuntament i els serveis municipals.
- 6) Dar una empenta a la retolació en català dels carrers i de les altres vies públiques.
- 7) Engregar una campanya, a nivell municipal, per normalitzar els noms de persona.
- 8) Impulsar la campanya per incrementar l'ús del català en el si dels clubs esportius del municipi.

- 9) Tirar endavant una campanya, adreçada als tallers de vehicles, per donar a conèixer el lèxic català relacionat amb la mecànica d'automòbils, motos i bicicletes.
- 10) Dissenyar un programa de subvencions per normalitzar la retolació i la documentació d'establiments comercials, turístics i de restauració.
- 11) Subvencionar l'etiquetatge en català dels productes elaborats en el terme municipal (la llet de Santa Gertrudis, els embotits de Sant Miquel, els vins de Sant Mateu...).
- 12) Engregar una campanya d'informació i conscienciació sobre la llengua pròpia d'Eivissa, sobre la necessitat que tothom la conegui i que se'n recuperi l'ús normal, i sobre la conveniència de la integració lingüística. (Aquesta campanya aniria adreçada especialment a aquelles persones establertes a Eivissa que encara no entenen o no saben parlar ni escriure la llengua catalana).
- 13) Organitzar activitats lúdiques, en llengua catalana, adreçades a les boixes i els boixos més menuts (activitats com ara titelles, teatre infantil, pallasos, teatre d'ombres, cançó infantil, jocs de les Pitiüses, narració de rondalles eivissenques...).
- 14) Organitzar cursos adreçats al públic adult, en català, sobre història i cultura popular de les illes Pitiüses.
- 15) Finançar, des de l'àmbit municipal, recerques sobre llengua, antropologia i cultura popular.
- 16) Donar a conèixer als nostres visitants estiuencs la realitat lingüística i cultural de les Pitiüses (des de les oficines de turisme o des del mateix Ajuntament).
- 17) Condicionar l'adjudicació de llicències d'obertura d'establiments d'oci a l'ús emblemàtic de la llengua catalana (és a dir, a la retolació interna i externa).

[Petició adreçada a l'Ajuntament de Santa Eulàlia del Riu] També volem

demanar-vos una cosa que no val diners: us agrairíem que, en cartells, escrits i comunicacions públiques, usàssiu en exclusiva el nom català del municipi. Finalment, us demanam que modifiqueu el criteri d'usar el català i l'espanyol en les plaques que indiquen el nom dels carrers. En aquest sentit, us volem fer memòria de l'article 14.1 de la Llei de Normalització Lingüística, de 1986, que fa així:

Els topònims de les Illes Balears tenen com a única forma oficial la catalana.

Alhora de prendre cap decisió, us demanam que tingueu presents els articles 33 i 34 de la Llei de Normalització Lingüística, de 1986, que fan així:

Article 33

1. Els poders públics de la Comunitat Autònoma adoptaran les mesures pertinents i proveiran dels mitjans necessaris per al coneixement i l'ús de la llengua catalana en tots els àmbits i activitats de la vida social.

Article 34

1. El Govern de la Comunitat Autònoma assegurarà l'ús de la llengua catalana en totes les funcions i activitats de caire administratiu que realitzin les Institucions i Organismes que en depenen.

2. Igualment, han de procedir els Consells Insulars i les corporacions locals, d'acord amb les disposicions de la present Llei.

A banda ja de l'ajuda econòmica que ofereix el Govern Balear, us fem un darrer suggeriment. És raonable -i de justícia- que el pressupost de l'Ajuntament per a l'any vinent incorpori una partida de diners per invertir en normalització lingüística. Així com els ajuntaments destinen sous per reparar els carrers malmesos, igualment cal destinar-ne per reparar la malmesa llengua d'Eivissa, que també és un bé municipal.

Volem fer-vos avinent que estam a la vostra disposició per ajudar-vos en tot allò que faci referència a la normalització lingüística de la societat eivissenca, per aportar reflexions i propostes i per intercanviar punts de vista, sempre que ho trobeu convenient. Considerau-nos com un recurs més en l'empresa de dignificar la vida col·lectiva dels eivissencs i les eivissenques. Ω

Plataforma per la Llengua Illes Pitiüses, juny de 1998

Jo m'acuso...

...de malversar diners públics. És trist, però és així, ho he d'admetre. Em guanyo les garroves ensenyant llengua i literatura catalanes en un institut d'Eivissa, però vet aquí que no cobro com tothom: per pagar-me, a mi i als de la meua tribu, el Govern Balear treu els diners d'una partida de 1.500 milions de pessetes teòricament destinades a normalització lingüística. Ho va dir el conseller d'Educació i Cultura, Manuel Ferrer, en comparèixer al Parlament de les illes el 5 de novembre de 1998. El diari de sessions de la cambra reproduïx les seues paraules: "nosaltres destinam aquests doblers tant al pagament dels docents que es dediquen a l'ensenyament de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, com als programes que hi ha de reciclatge, d'elaboració de material pedagògic, etc. Tot això supera els 1.500 milions de pessetes, puja a uns 1.600 milions". Més clar, l'aigua. Si fem números i multiplicam el meu salari pels dotze mesos de l'any, més pagues "dobles", i la xifra resultant la multiplicam pel nombre de persones que ensenyen el mateix que un servidor, n'obtidrem que la major part d'aquests 1.500 milions els fonem els caradures com jo. El govern autonòmic acaba de convertir-me en una espècie de delinqüent, perquè els sous que m'embutxaco cada mes haurien d'estar destinats a campanyes i actuacions de normalització lingüística en l'àmbit de l'ensenyament.

Sembla que això té a veure amb la poca traça del Govern nostrat a l'hora de negociar, l'any passat, les transferències d'educació. L'Estat va transferir 41.800 milions de pessetes per a l'ensenyament no universitari, però el Govern Balear (és a dir, els contribuents) ha hagut d'afegir 6.000 milions més per fer funcionar el *tinglado*. Les noves competències, doncs, ens arribaven mal dotades. Però la colla d'en Manuel Ferrer ha volgut contenir la despesa i ha decidit "reciclar" la partida destinada a normalització (els famosos 1.500 milions) per tapar alguns forats. Ja se sap que, per al Pepé, això de la normalització lingüística és una frivolidat, i que aquests diners són molt bons de desviar cap a coses serioses (si algú en dubta, que ho demani al batlle de Sant Josep, que va aprofitar els diners del

Pla pilot de normalització per arreglar el teulat de l'església...).

El pitjor de tot és que la desviació d'aquests diners és coherent amb la política lingüística que el Govern aplica en el dia a dia, i també amb les xifres dels pressupostos d'enguany, que reflecteixen una clara recessió en matèria de normalització lingüística: hi ha 40 milions perquè els ajuntaments desenvolupin plans pilot de normalització, una xifra que és molt inferior a la de fa dos anys. Més. La xifra de 374 milions pressupostats enguany per a normalització lingüística és inferior en 150 milions a la quantitat de l'any passat: la diferència és deguda al fet que el conveni amb Televisió Espanyola de Balears es va menjar l'any passat bona part del pressupost, i que enguany les despeses relacionades amb aquest conveni són menors; al Parlament, els grups de l'oposició ja han fet notar que no és de sentit comú finançar el conveni amb Televisió Espanyola a costa d'un pressupost de normalització lingüística tan esquifit (i menys encara si pensam que els programes subvencionats acostumen a ser de propaganda governamental). En aquella sessió, el diputat Damià Pons apuntava com és d'incongruent regalar tants diners a una televisió perquè faci alguns programes en català, però al mateix temps concedir un munt de llicències aràdios noves menystenint l'element lingüístic a l'hora de fer la baremació. Finalment, no podem deixar d'arrufar el nas en saber que 100 milions (un 28% del pressupost per a normalització) són destinats al Consorci per al foment de l'ús de la llengua catalana, un ens monopolitzat pel Govern i que, lluny del que el seu nom indica, es limita a fer promoció cultural en l'àmbit de l'ensenyament.

Aquestes xifres (en consonància amb l'actuació de les institucions governades pel Pepé) fan visibles tres realitats que no ens sorprenen. En primer lloc, el Govern s'absté de fomentar l'ús de la llengua catalana. En segon lloc, designa amb el nom de "normalització lingüística" unes actuacions que no hi tenen gran cosa a veure o no tenen cap incidència real en els usos lingüístics. Ω

Joan Cabot

L'ESTEL EL DIARI DELS MALLORQUINS

SUBSCRIVIU-VOS-HI !! • ANUNCIAU-VOS-HI !!

TEL.: 26 50 05

Visita la pàgina de L'ESTEL a Internet!

Us podeu subscriure per E-mail a
estel@balearkom.es
indicant les dades que figuren
a la butlleta de subscripció.

Les trobareu també a
<http://www.balearkom.es/usuarios/estel/>

De República no en tenim, però de Robespierres i de "Companys", sí

No tenc pas clar, Joan Quetgles, si L'ESTEL és el lloc idoni per a les nostres polèmiques. Més valdria escriure'ns directament: B.P. 1.022-Castelló 12005 Tlf. 964207607. Crec que L'ESTEL ha de ser més divulgatiu i populista que no pas filosòfic.

Als meus anys, prou sé ja com és el món de positivista (i d'altres dissorts), i com ha estat sempre la gran vall de llàgrimes. La Bíblia ho descriu en plena sintonia amb la realitat, cosa que segurament en Quetgles deu ignorar.

Em fa mandra de polemitzar amb gent com en Quetgles car amb prou feines deu llegir a mitges allò que li adreç. Un diàleg amb un sord es descoratjador. I més quan et fa l'efecte que, qüestions concretes a banda, en Quetgles no s'ajusta gaire -com fos d'exigir a una filòsof seriós- als axiomes de la lògica. Ço em fa sentir indefens davant l'enormitat dels temes que ell planteja i l'audaç embolic de com els presenta. Debatem el que calgui, però consti que així, em sembla un desastre de debat. No hi ha rigor, sinó frivolitat d'una testa colonitzada per atàvics aprioris anticientífics.

En Quetgles camina per un univers mental i espiritual ben distint del meu: ell per la secularització racionalista polititzada i progre, jo per la historiografia tipus A. Toynbee (psico religiosa) i R. Muntaner (providencialista). Anímicament ell es troba proper a Voltaire i Robespierre, qui admiraven la Revolució nord-americana sens entendre-hi el rovell per a poder engegar-la a França. Naturalment, van crear un Monstre que omplí de sang i guerra Europa durant quasi 30 anys. Jo sóc lul·lià, calvinista, gandí. Allò que ell conta jo ja ho sé, però em fa l'efecte que creu que no ho sé. O que no ho vull saber. Ara bé, allò que jo explic, és palès que ell, majorment, ho desconeix. I no s'interessa, ho menysté. Com que no vull allargar-m'hi, ho deix córrer.

És clar que la modernitat espanyola és més falsa que un duro sevillà: decorat d'opereta i quincalla d'imitació. I és clar que l'aliança Madrid - Vaticà - París n'és la causa. Com pura bestiesa de bàrbar que imiten sens entendre-hi un borrall, en definitiva fou el jacobinisme revolucionari del qual han mamat les ideologies futuristes fins a la darrera progressia light que coneixem -i suportem amb resignació-. Pretenien imitar la Revolució democalvinsita nord americana però ignorant-ne el seu cor bategant: la fe bíblica. Un deliri, "la raó

engendra monstres". La meua tesi, ben demostrable històricament per a qui tingui ulls i una mica de seny, és que sols el protestantisme pot segregar una democràcia (burguesa) moderna i estable i, sobretot, fortaleza estatal i internacional a una nació. Amb secularització, laïcisme estatal i positivisme inclosos. Car a l'Estat espanyol, per no haver-hi, ni separació Estat-Església Catòlica, no hem pas atengut; l'Església Catòlica té encara un fum de privilegis i més ara amb el PP que fomenta l'ensenyament privat, amb diners públics.

Si en Quetgles i altres ateus que no volen saber res de Déu governessin -cosa que veig ara i ací ben impensable- quasi segur que veuríem reencarnacions de Robespierres, Dantons, Lenins i Maos: el racionalisme social els engendra de mena, té la seva pròpia lògica i dinàmica. Hom no pot bastir una democràcia moderna (una República Catalana independent i sòlida) sense les adients eines de precisió en aquesta tasca de rellotgeria suïssa: les esglésies protestants i la teologia i tics quotidians que genera, al llarg dels segles, l'enorme lectura col·lectiva del primer best seller mundial, la Bíblia, en tals països forts i dominants.

Què poden fer uns Robespierres amb còdols de sílex i guillotines ideològiques?

En Quetgles, en desconèixer ostentament i sense cap vergonya, la fe bíblica, desconeix també els anglosaxons, els nusos del poder en els països que en definitiva, ens governen, car ells són els amos. O sia, ignora allò políticament decisiu. I "no hi ha res més esgarrifós que una ignorància activa" Goethe). Car, damunt, la ignorància és audaç.

Personalment jo tinc prou tractes fluïts amb força protestants d'arreu, també nord-americans, britànics, alemanys, suïssos, suecs, etc. Si ve a tomb, parlem de Catalunya, sempre que puc. Solen ser receptius, i no ens tracten com a esclaus, com fan sistemàticament els nostres negres espanyols.

En Quetgles és un rebordonit producte racionalista contra una societat catòlica colonitzada des de Madrid. Però incapaç de copsar allò a què aspira: la democràcia dels forts estats protestants. D'ací que tots els dilemes que em planteja són forçats i erronis. Sols coneix la Catolicitat i planteja eixides des de l'Anticatolicitat rabiosa, o sia, un plantejament paleolíticament ineficaç. Li manquen referents amples i visió de conjunt i es troba mentalment

amb els revolucionaris clàssics del segle passat. Ha menester de més humilitat i informar-se millor, i no pas de cercar polèmiques defectuoses i gens serioses. Car la seva tosca manera de polemitzar, a cop d'esquemes mecanicistes, resulta selvàtica.

La concepció protestant són verdes prades, plaents i de creixement natural. Però ell no hi té accés car afirma coses ("No hi ha Déu") que ell mateix reconeix com indemostrables: tot un prevaricament de la lògica. I d'un tal prevaricament lògic sols pot brollar la total inconsistència cal seus prevaricadors, una frivolitat mental que contamina mortalment tot l'esquifit i afeblit i malalt nacionalisme pancatalà. Aquests republicano-ateus són més aviat la materialització de les pregàries hispano-vaticanes per a sotmetre, confondre i assimilar les pobres i desorientades tribus catalanes.

En tan poques línies de la prosa d'en Quetgles llig tanta jongla que hom no sap ni per on començar a traure brossa: Que jo preferesc una Catalunya catòlico-romana a una de republicana? I on són aquestes Catalunyaes? Sovint sols en declaracions de principis. Concretament, sis plau, una mica. Preferesc Torras i Bages a Voltaire i el bisbe Deig al professor Quetgles. Preferesc Macià a l'arquebisbe Carles, per dir quelcom. El tema és massa complex com per a jugar amb aquests simplismes o resumir-lo en un dilema tan atemporal i genèric. Catalunya té força peculiaritats religioses, històriques i polítiques que no permeten aquests murs imaginariis d'en Quetgles, la tesi jacobina del qual sembla ser que "el catolicisme és intrínscament pervers".

Professor Quetgles: força coses que escriviu són interessants, però en açó sembla que feis una paròdia per a ser el Robespierre català. Tot plegat, ben irreal.

El catolicisme principatí és prou modern, àdhuc modernista, i poc papista, relativament. A ca nostra, el protestantisme, tot i ser més important que no a Castella, no deu superar el 03-0'5% de la població. És prou antipapista, però políticament plural, corporatiu i poc actiu. El republicanisme català, dissortadament, es troba força lluny del centre sociològic, sense bones connexions internacionals, o sia, sense perspectives reals immediates. Ancorat en un esquerranisme que, en una societat de consum, sols unes minories poden copsar, i sovint en un antiamericanisme que ens allun-

ya de les decisions mundials (encara més). Somiar truites.

La nostra República, Joan, sembla que no sia d'aquest món (cruel).

La meua República fora laica i aconfessional, però no indiferent a res ni devia ser anti-res. Sabut és que ERC foragità durant la segona República en Carrasco i Formiguera del Grup Parlamentari Català a les Corts espanyoles per haver defensat els drets (democràtics) de les ordes catòliques. En Carrasco hi actuà com a republicà assenyat, plural i centrat, ERC com a anticlericals sectaris. I que, després, la CNT-FAI amenaçà en Carrasco i tants d'altres de mort... per ser catòlics o raons semblants, ço és una total immaduresa política que plana dins el cor dels somniatruites rabiüts.

En Quetgles confon ous amb caragols sobretot en parlar d'en Torras i Bages, del qual no entén ni un borrall. El tracta com si fos el cura Merino, quan el bisbe fou l'inventor del modern catalanisme, com a via superadora dels enfrontaments civils entre integristes carlins (forals) i liberals constitucionalistes (jacobinoides i espanyolistes). Quan en Torras deia que "Catalunya serà cristiana o no serà" parlava de fe personal, no pas de confessionalitat de l'Estat (espanyol), com és lògic. Que en Quetgles es malpensi i no ho copsi, sols demostra la superficialitat i l'enorme frivolitat del seu prejudici contra aquest -sia catòlic o taoista- savi català. I demostra que, qui no vol entendre de fe, tampoc entén de creients. Ni de història, ni d'esglésies, Ni de política, És un home bonsai d'un sol carril mental, qui refusa saber-ne (principi angular de la Filo-sofia). Un pensador sense possibilitat d'infantar cap República estable: de l'arbitrarietat dels axiomes filosòfics sols pot sortir alguna República molt bananera.

Jo em present tot esmentant les autoritats que veig més a tomb. I per cert que Keyserling o Tàgur -que jo sàpiga- no són cap personalitat teològica ni tampoc del santoral catòlic. La fe mou muntanyes: trons, repúbliques i independències. Els nacionalismes (?) ateus promouen revolucions com huracans, i aïllament. La jerarquia catòlica espanyola sempre ha tirat a nostàlgica i reaccionària, però també a realista; igualment que els republicans anticatòlics tendiu a somiar truites en idolatrar idees. En realitat sou de la corda d'en Companys, bon amic d'anarquistes i menjacapellans, i maçó opac al cristia-

nisme (encara que esmenta Déu en el seu comiat). Macià, en canvi, mantingué un contacte d'allò més fluït amb la petita minoria protestant catalana. Vós, Joan, parleu d'esglésies i sols en coneixeu la corfa i el soroll, i no pas el cervell ni l'ànima. Pitjor: us repentineu la vostra ignorància. Ço fa feredat. Sou perillós car no sou un racionalista de debò: rigorós i axiomàtic.

Em demaneu: "I a Catalunya, com se us manifesta aquest Déu bíblic?". Fa força anys que us he tramès molta informació variada sobre aquest punt, des de teofanies a textos bíblics, que segurament heu degut menystenir i llençar a la paperera directament, I ara m'ho demaneu! Descurança i manca de rigor. Amics com vos, tan poc atents, és més econòmic de tenir-los com a enemics, de debò.

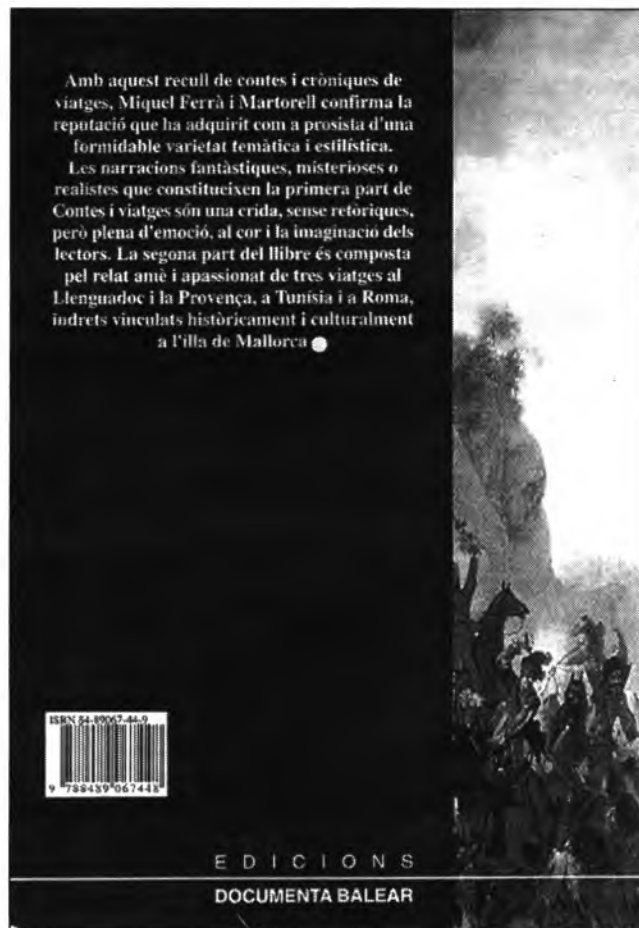
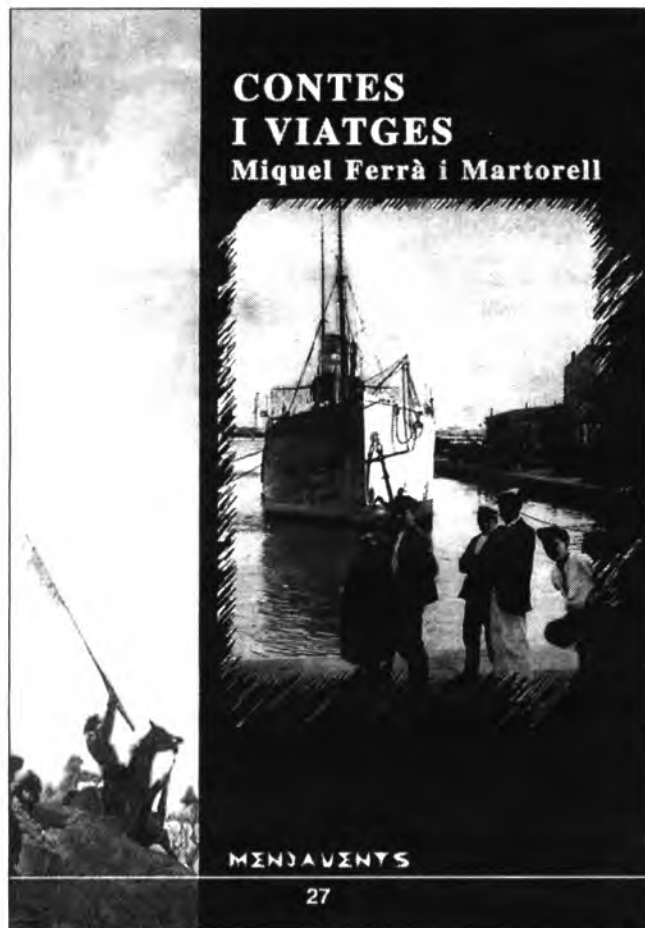
Però Déu s'ha manifestat sovint a ca nostra. Quan erem més forts teniem en Lull, un geni místic de la creativitat i l'amor; o en Muntaner, el cronista de les petges de la Providència divina a la història catalana Ara sols abunda, en la nostra decadència terminal, capricis superficials de desvagats intel·lectuals, de gent essencialment panxacontenta, qui viu bé, i se'n riu de la tempesta del viure.

D'allò sense rigor sols poden sorgir Repúbliques desballestades com la d'en Companys (i la FAI). Tragèdies gregues. Cal doncs refusar totalment la demagògia incoseqüent. Nosaltes som el nostre pitjor enemic. Per responsabilitat, realisme i amor a la pàtria (més que a la República), tornar al viarany d'un Companys és desprestigiari-malgrat el seu martiri, supos que involuntari- la idea d'una República Catalana engegada pels consellers de la Guerra dels Segadors. No calem foc una altra volta al nostre futur amb superficialitats barroeres.

"Que fer?", ara i ací, en la política real? La història rutlla a fases i conjontures, cal veure-les venir. El nacionalisme català es troba, d'ençà pocs anys en una fase de divisió i decadència. El seu intents secularisme li talla la visió de futur i de conjunt i l'amuntega en l'academicisme, el càrrecs i els ghettos de sempre. El cofoisme, la manca de sentit autocrític i de paràmetres morals profunds que el secularisme implica, duu a la momificació i vers l'occitanització dels Països Catalans. Però, el pitjor cec és aquell qui no hi vol veure. Ω

Ricard Colom

Normalitzar el lleure juvenil, una aposta de futur

Tot procés de normalització lingüística seriós hauria de tenir molt en compte el món juvenil. En general els joves són força receptius i fàcils d'engrescar, però també molt manipulables. En el terreny lingüístic també. Als espais de relació dels joves es on s'adopten els hàbits lingüístics que generalment es mantindran al llarg de la vida. I per tant aquells comportament lingüístics que el jovent visqui i adquireixi seran el llegat que transmetran a la següent generació. Àmbits com les discoteques, els video-jocs, l'esport, el cinema, la moda, l'internet i totes aquelles afeccions de nova creació que apareguin en el futur haurien d'ésser, doncs, espais prioritaris d'actuació de tota política de normalització lingüística que vulgui donar garanties reals de supervivència a una llengua minoritzada. És a dir, que vulgui mantenir i potenciar l'ús social de la llengua per tal que se'n possibiliti la transmissió generacional. A més a més caldria que desvetllés la gran majoria de joventut que, influït pels mitjans de comunicació d'obediència estatal, creix convençut que el bilingüisme social es quelcom ben natural, que no representa cap perill per a la llengua pròpia i que, conseqüentment, no cal continuar la militància lingüística de les generacions que els han precedit. Així mateix els mitjans de comunicació haurien de promoure un registre juvenil, modern, atractiu, flexible, que refusi els empobridors calcs del registre col·loquial de la llengua opressora i que, per tant, mantinguin la independència de la llengua minoritzada de la resta de sistemes lingüístics del seu voltant. Llengua parlada pels joves, llengua de futur. Ω

(de Llengües Vives)

LLIBRES QUE CAL LLEGIR

Crònica de la Festa, La història-ficció en la narrativa mallorquina

Miquel Ferrà i Miquel López Crespi: l'èxit de la història-ficció

Tots recordam els nombrosos llibres d'història-ficció del prolífic i excel·lent novel·lista Miquel Ferrà Martorell. Per anomenar-ne només uns quants, podem destacar *El xueta*, *El misteri del Cant Z-506*, *La guerra secreta de Ramon Mercader*, *Contes tàrtars de Mallorca*, *La primavera romana del cardenal Despuig*, etc., etc. Recentment ha estat l'autor pobler, Miquel López Crespi qui, amb *Crònica de la pesta*, s'ha decidit a fer una incursió dins d'aquest gènere tan d'actualitat.

Crònica de la pesta [Llibres del Segle, Girona] -un fantàstic recull de narracions- ens porta a fer un estrany viatge que mai no havíem gosat imaginar. Llegint el conte que dona títol al llibre podrem conèixer una Mallorca ben diferent a algunes ensucrades descripcions molt de moda ara mateix. *Els gossos guardians* ens portarà pels indescribles laberints del Caire i descobrim els contes secrets del gran Mohammed al-Ghaiti (1919-1986). Mitjançant el preciós recull del gran escriptor egipci disposam d'informació de primera mà de les increïbles aventures i les exòtiques rondalles traduïdes de l'àrab per Ferran Lupescu (el més gran poeta català jove de l'actualitat).

Si continuam avançant en la lectura fent camí per aquest impressionant dèdal creatiu, podrem pujar a la nau que ens deixarà a l'entrada de l'amagat continent d'Anàrquida.

Miquel López Crespi, a *Assaig de reconstrucció de la història d'Anàrquida* ens ofereix l'oportunitat única de descobrir -a la fi!- el que sempre ens amagaren els historiadors oficials. El cruel experiment literari *Fugir* ens permet gaudir d'una visió, alhora desencisada i irònica de la disbaixa present: les guerres permanents, el control de les consciències mitjançant la TV, la buidor i la banalitat convertides en suprem valor de l'existència, etc. *Crònica de la Pesta* és, de veritat, un llibre que ens sorprèn des de la primera pàgina.

El treball d'un escriptor feiner

Miquel López Crespi va néixer a sa Pobla (Mallorca) l'any 1946. D'ençà els anys seixanta ha participat activament en la vida cultural i política de les Illes. Entre els seus llibres més coneguts podem destacar: *Històries per a no anar mai a l'escola* (1984); *Paisatges de sorra* (Premi Joanot Martorell 1986); *Notícies d'enlloc* (Premi de les Lletres, Mallorca, 1987); *Necrològiques* (Premi Ciutat de València, 1986); *Vida d'artista* (Premi de Literatura de la Generalitat de Catalunya, 1993); *Històries del desencís* (Editorial Moll, 1995), *Estiu de foc* (Columna edicions), etc. En poesia ha editat: *Foc i Fum* (Premi Marià Manent 1984); *Les plèiades* (Andorra, 1990); *El cicle dels insectes* (Moll, 1992); *Els poemes de l'horabaixa* (Premi Grandalla del Principat d'Andorra, 1993); *Punt final* (Moll); *Planiferi de mars i distàncies*

(Columna), etc., etc. Dins del camp de l'experimentació teatral són importants els seus treballs: *Autòpsia a la matinada* (Premi de teatre Ciutat de Palma); *Homeatge Rosselló-Pòrcel* (Premi de teatre Ciutat d'Alcoi); *Atzucac* (Premi de teatre Ciutat de Granollers)... Recentment, "Pagès Editors" ha publicat *El cadàver*, una obra teatral que va ser estrenada en el Teatre Principal de Ciutat l'any 1996. Igualment, amb *Acte Únic* -una de les obres més importants del teatre modern a Mallorca-, guanyà el Premi del Consell Insular de Mallorca. També ha publicat el llibre de memòries *L'Antifranquisme a Mallorca 1950-1970* (El Tall, 1994).

Ha guanyat, entre d'altres, els premis Joan Fuster, Salvador Espriu, Pompeu Fabra, Ciutat d'Olot, Joan Salvat Papasseit, Ventura Gassol, Ramon Muntanyola i, traduccions de les seves obres han estat guardonades a Itàlia, França i l'Estat espanyol. (Llibres del Segle). Ω

Important Editorial de Diari de Balears

Corrupció en el Premi Ciutat de Palma de Novel·la

"Hi ha detalls que fan sospitar que no tot és tan transparent, ni coherent, ni ingenu com es vol fer creure a l'opinió pública"

Si ens hem de fer ressò de la nota de premsa del jurat dels premis Ciutat de Palma 98, tot fa pensar que aquests darrers dies hi ha hagut una gran polèmica sobre el futur guanyador del premi Llorenç Villalonga de novel·la. Aquesta suposada discussió pública sembla que només ha existit en realitat en la ment dels membres del jurat i, de fet, el comunicat a la premsa sembla fins i tot una excusa i una justificació d'un cert sentiment de culpa. Respectam les decisions del jurat, felicitem el guanyador i ens alegrem que aquests premis assoleixin un prestigi, per altra banda ben merescut, però hi ha detalls que fan sospitar que no tot és tan transparent, ni coherent, ni ingenu com es vol fer creure a l'opinió pública. Com més rellevant és un guardó, tant pel que fa a la difusió com a la dotació econòmica, és obvi que generi diversos tipus de debat, alguns dels quals com a conseqüència de gelosies i enveges corporatives. Tanmateix, tot plegat no es pot defugir que en el cas que ens ocupa podem dir en veu alta que allò que els mitjans de comunicació hem informat no ha estat casual, ni profetisme barroer, sinó informació contrastada. Si es coneixia amb antelació el guanyador no és culpa dels mitjans, sinó un mèrit dels periodistes. Conseqüentment, el jurat més que defugir la realitat allò que s'hauria de plantejar seriosament és acceptar el seu paper, els interessos i el plantejament genèric del guardó, però mai no inhibir-se, intentant distreure l'opinió pública (Edició de divendres 22 de gener de 1999). Ω

Auca d'en Rusiñol (1861-1931)

Gran vivand, bon modernista, escriptor i pintor, artista

1. L'hereuet de can Feluga només néixer ja remuga.
2. Al carrer de la Princesa és on passa la infantesa.
3. Mort el pare, es queda sol pobre Tiago Rusiñol.
4. El seu avi el pren a casa, no vol pas que sigui un ase.
5. L'ensinistra pel negoci i aviat vol fer-l'en soci.
6. Ell però sent la pintura, no li va la filatura.
7. Del comerç n'està tan fart, que vol viure l'art per l'art.
8. De bells quadres més i més omple la Sala Parés.
9. Amb en Casas fa amistat. Aquests dos, s'han ben trobat!
10. I se'n van a córrer món amb un carro, ves per on!
11. Venen duros, tot burletes, per només quatre pessetes.
12. Cau Ferrat va ser primer, al carrer de Muntaner.
13. On guardava ferros vells entre quadros i pinzells.
14. I hi debatia amb passió amb amics com Clarassó.
15. Pren muller el vuitanta-sis. Es diu Lluïsa Denís.
16. Que li dona una pubilla, ell però, de casa guilla.
17. Al París impressionista, com pertoca al bon artista.
18. Viu l'autèntica acadèmia que és la vida i la bohèmia.
19. Fa amistats a tort i a dret com Satie, Puvis, Daudet.
20. Decadent com n'ha tornat munta a Sitges Cau Ferrat.
21. Que és un niu del modernisme, un racó ple de carisma.
22. Hi celebra les cinc Festes Modernistes i altres gestes.
23. Com dur un Greco en processó, per qui sent veneració.
24. Va sovint als Quatre gats, un hostal per a desganats
25. D'aliment i d'emoció, al carrer de Montsió.
26. On El tàndem, bella tela deixa clar a la clientela:
27. "Per anar amb bicicleta no es pot dur l'esquena dreta".
28. És un geni en Rusiñol escriu, pinta i fa el que vol
29. Com qui no li va la cosa fa Oracions, poema en prosa.
30. O L'alegria que passa, quadre líric, breu, que és massa.
31. On la Zaira i el seu clown organitzen tot un xou.
32. O Cigales i formigues que no són bones amigues:
33. Són l'artista i societat que la vida els ha enfrontat
34. També escriu, perquè li plau, Llibertat i El pati blau.
35. Desaprova clar en L'heroi l'ideal d'un pobre noi
36. Que en la guerra colonial només feia l'animal.
37. En El místic deixa bé mossèn Cinto Verdager.
38. El millor de l'obra seva serà L'auca de l'Esteve.
39. On critica amb ironia i amb humor la burgesia,
40. Gent de mires molt estretes que només vol fer pessetes.
41. Home inquiet, ja de rutina, fa un viatge a l'Argentina.
42. De tornada ens el retrata quan escriu Del Born al Plata.
43. D'una estada feta a Palma escriu L'illa de la calma.
44. Retirat, viu de la fama, que ha acomplert tot un programa.
45. L'homenatge del país rep amb goig el vint-i-sis.
46. I entre teles i pinzells i un paratge dels més bells,
47. A Aranjuez, en un jardí, va arribar la seva fi.
48. I és que un home qualsevol no era pas en Rusiñol. Ω

El teatre modern a Mallorca

MIQUEL FERRÀ MARTORELL, ESCRIPTOR

Miquel López Crespí planta cara i fabula, al davant i entorn, d'una realitat històrica que molts volen oblidar

Hi ha fantasmes que mai no es difuminen del tot. Morts inquietos, que dormen en el seu nínxol, sense descansar. No es resignen a desaparèixer per a sempre. I tornen del més enllà perquè xuclen la matèria grisca de la memòria dels vius. Han fet córrer la llosa en el fossar els servents de la ciutat dels morts i la tomba ha estat hermèticament segellada. Llavors, la tètrica rialla dels botxins, dels que el mataren amb un cop de plom, amb un tro d'odi que s'emparava en bordes raons polítiques, es filtra per les branques dels xiprers. I diuen els botxins aquell adagi illenc: *mai moren batles*. Tots significants que l'alcalde difunt troba de seguida el seu substitut. Un d'aquests botxins, sobre l'escenari de tragèdia amb tints i colors mediterranis, és el que López Crespí treu a rotlló. I el treu, al davant de les tres dones que l'estima-

ren o el suportaren, quan la mort casolana l'ha adormit sense violències com la tata dorm el nadó en el fons del seu bressol. Immòbil, reclòs en la seva impotència de cadàver, aquell que aprofitant una guerra civil fabricà altres cadàvers més envejats i il·lustres, ha d'assistir al diàleg de les tres dones que han marcat la seva vida. Una vegada més, sense renunciar als seus sentiments ideològics, Miquel López Crespí planta cara i fabula, al davant i entorn, d'una realitat històrica que molts volen oblidar: l'assassinat a mans dels feixistes de Mallorca del darrer batle republicà *Emili Darder*, metge, polític, promotor cultural, home honorable i víctima innocent d'un "judici" vergonyós.

El teatre de López Crespí sap jugar amb les forces magnètiques del fatalisme, el debat de les passions més controvertides, el clam de les nafres sempre obertes

Val dir, seguidament, que el teatre

de López Crespí sap jugar amb les forces magnètiques del fatalisme, el debat de les passions més controvertides, el clam de les nafres sempre obertes. Aquesta representació, acte únic, no desmereix d'altres obres teatrals de López Crespí, autor, que per altra banda, ha tocat tots els gèneres literaris, sempre embegut en els valors ètics de la societat i la reivindicació de les llibertats.

Molts són els que avui, evaït el totalitarisme des de fa ja dues dècades, fugen o protesten del seu discurs i reneguen d'un passat que la gent d'avui ha pogut superar. La sang vessada entre 1936 i 1939 s'ha volatilitzat totalment. Però no es volatilitzen les conductes lluciferines de l'home, l'ambició sense mesura que pot dur al crim i la venjança, al robatori de guant blanc que en temps de guerra o revolució es protegeix amb pistoles, botes, corretjams i uniformes.

La peça escènica *El cadàver* hauria d'esser encara avui com un cop en la consciència

La peça escènica *El cadàver*(1), encetada al davant del públic i per primer cop en el *Teatre Principal* de

Maduresa, edat adulta

PER RICARD COLOM

"La vida, la vida de debò, comença quan hem deixat de ser alegres".

(Victor Ruiz Iriarte).

"Home madur, home segur"

"Qui a quaranta no s'atura, a 50 no endevina i a 60 desatina".

(Refrans catalans).

"El procés de passar de la joventut romàntica a la maduresa cínica triga, normalment, 15 anys. Quan només triga 15 minuts, el pas és massa rebent, i el seu resultat ens cou".

(Bernat Shaw, 1856-1950, escriptor irlandès).

"L'edat madura és aquella en la qual hom és encara jove, però amb molt més esforç".

(Jean L. Barrault, 1910-..., autor i dramaturg francès).

"Hi ha gent, sobretot els homes en la maduresa, que són bons amants per a despertar la sensualitat d'una dona, però no per a satisfer-la".

(André E. Maurois, 1885-1967, escriptor francès).

"Maduresa és saber què no has de fer".

(Anna Torroja, cantant, ex - "Mecano").

"Abandonà sos desvaris i plasters, cast s'ha tornat en les amors i festes.

El seu deler ja no és de beure vi,

Ni va darrera per desvirgar joves gaseles.

*Ja era temps que el cor despertàs
Les desempallegàs dels vels que el colgaven...*

Esforça't, ànima, arremanga't, deixa

De seguir la passió, amb ses follies..."

(Ibn Hazam de Còrdova, *El collar de la Coloma*, any 1022 a l'exili a Xàtiva la Bella).

"Els homes es fan vells, però sense madurar".

(Alfonse Daudet, 1840-1897, novel·lista francès).

"Què és un adult? Un nin inflat per l'edat"

(Simonne de Beauvoir, 1908-1986, escriptora i feminista).

"L'home madur és aquell que ha sabut fer les paus amb el seu passat".

(Autor desconegut).

"Més enllà de l'adolescència podem copsar alegries, però ja no

embriagueses".

(Max Jacobs, 1876-1944, escriptor francès).

"Amb l'edat, hom es deslliura del desig de fer les coses com els altres i fa, tranquil·lament i sense por, allò que li sembla".

(William s. Maugham, 1874-1965, escriptor anglès nat a França).

"Després dels 30 anys, el cos té voluntat pròpia".

(Bette Midler, 1947-..., actriu i cantant nord-americana).

"Amb el pas dels anys, hom es torna més boig i més assenyat".

(François de la Rochefoucauld, 1613-1680, duc i escriptor moralista francès).

"Sempre hi ha un infant en l'home de debò".

"La maduresa de l'home és haver tomat a trobar la serietat amb què jugava quan era un nin".

(Frederich W. Nietzsche, 1844-1944, filòsof nihilista alemany).

Vessant la vida ara

Vessant al vida ara, densa i visible.

En l'any 41è. De ma existència, en el 83è. D'aquests Estats.

A algú, el qual viurà dins un segle, en qualsevol nombre de segles.

A vós, qui encara no sou nat, dedic aquests càntics tot maldant per atènyer-vos".

(Walter Witmann, 1819-1992, gran poeta nord-americà de la vitalitat i la germanor).

"Als quaranta anys l'home se sorprèn per la facilitat de les seves victòries. Però aquestes no afalaguen la seva vanitat. La seva autoritat, sa fortuna, experiència, una certa força adquirida han fet malbé l'equitat del joc".

(Paul -Gerald, 1885-1954, escriptor francès).

"Hom ha menester d'haver arribat a certa edat per a comprendre que la bellesa d'uns ulls, la suavitat d'una pell i l'encís d'un somriure suposen el patiment de generacions senceres i volen dir que la vida fou ingrata i dura per a elles".

(Upton B. Sinclair, 20.9.1878, Baltimore-1968, escriptor nord-americà).

"La maduresa és el cim de la vida; és el moment de donar la nostra gran fruitada. Per ço aquell qui no en té per a donar deixa caure sa vida vers la inútil vellesa".

(Benjamin Jarnes, 1888-1949, escriptor). Ω

Palma, el teatre dels teatres de Mallorca, hauria d'esser encara avui com un cop en la consciència de molts supervivents d'aquella gran bogeria col·lectiva. I és que aquest mateix escenari del Teatre Principal serví en aquells dies de guerra per a retre homenatges al *Comte Rossi* i per extensió a *Mussolini*, i també per a posar en solfa les cançons tenyides de blavet i els himnes del bàndol franquista.

A un moment de l'obra, algú pregunta:

- "Per què tanta sang aquell maleït estiu?"

Avui, a Mallorca, l'estiu és temps de vaques grosses, de gallines que fan ous d'or, de bables turístiques que porten argent, de festa de sol i mar. Ningú no diria que els mallorquins són capaços de matar una mosca.

Per què tanta sang aquell maleït estiu?

(1) *El cadàver*. Miquel López Crespí (Pagès Editor, 1998) Ω

Més Refranys

Les penes, amb pa, fan de més bon passar.
 A les penes punyalades, i darrera gots de vi.
 Quan es tanca una porta s'obre sempre una finestra.
 Castellà, si no te l'ha feta te la farà.
 A Reus manxen i a Tarragona les enganxen (les avellanes).
 Cel rogent, pluja o vent.
 No et refiïs de dona bruta ni de mula guita.
 Una dona, tria-la prima i neta, que grassa i bruta ja hi tornarà.
 De porcs i de senyors, n'han de venir de casta.
 Murciana, puta i marrana.
 Qui no vol pols, que no vagi a l'era.
 Si vols tenir la dona sana, dona-li valeriana.
 Qui va al camp i no agafa romaní, no té marit ni el vol tenir.
 A la vora de mar no s'hi agafen llebres.
 Déu dona faves a qui no té barram.
 Març, marçot, mata la vella i la jove si pot.
 El juliol, ni dona ni cargol.
 Qui té infants massa, no pot morir grassa.
 En parlar de mi, no ric.
 Aigua corrent, merda vivent.
 Al cel ens vegem / amb una palla en el cul / i així ens coneixerem.
 No cerquis na Maria per sa cuina.
 Que xerrin de tu, encara que sigui bé.
 Tant cada cala, va dir el pescador, i només treia alga.
 A gos vell, tot són puces.
 D'arbre sec, tothom en fa llenya.
 La merda de casa no fa pudor, encara que la remenis amb un bastó.
 Qui juga amb canyets se sol fer tallets.
 Els arbres no et deixen veure el bosc.
 Qui vulgui peix, que es mulli el cul.
 Ets com madó Coloma: el que guanyes amb el cul, ho fots amb la poma.
 A ca vell, cus-cus? (i.e. ets massa jove per dir-me res)
 Bon al·lot i feiner, demà acabes.
 Som parent d'en Cara Bruta (i.e. tinc molt mal caràcter).
 Qui poc et tany, poc et plany
 L'ase va dir al porc orellut, i ell en tenia set canes.
 La merda de l'amo no fa pudor.
 Qui la fa la paga... i si no la deu.
 Qui canta a la taula i pixa en el llit, no té el seny complit.
 Sant Antoni es va enamorar d'un porc i Sant Joan d'un xai.
 Mala herba mai mor, però els animals se la mengen.
 En parlar d'un dolent, ben aviat el tens present.

La Seu no necessita adornos, però necessita ciris (i.e. una al·lota maca, si no fa les coses bé, no serveix)
 Val més un grapat d'abelles que un grapat de mosques.
 No et refiïs d'home ros, pedra rodona i ca que no lladra.
 Un roc fora de la mar no sap mai on anar.
 Allà on hi ha gall, no canta gallina.
 A qui Déu li do ventura, no ha de menester cultura.
 Eren set que l'aguantaven i encara pixava tort.
 Vint anys fent de puta, i no saben remenar el cul. (i.e. són ineptes en el seu propi ofici)
 No perdis les manades pel rostoll.
 El llegir no t'ha de fer perdre l'escriure.
 Paraula de rei no pot mentir.
 Badall mai ment: o son o talent o mal d'enamorament.
 Per viure així, més val no morir mai.
 Em fotrè un tir... però de conyac.
 Amb aquest só l'enterram?
 Gallina vella fa bon brou.
 Més val caure en gràcia que ser graciós.
 Jo te fic i Déu te ferr. (per plantar)
 D'un pagès ben conservat n'hi ha per molts d'anys.
 Qui compra allò que no ha de menester, ha de vendre allò que té.
 Qui no fa ças d'un dobler, quan l'ha de menester no el té.

En Pere és un home llest / que pot anar onsevulla:/ quan es colga, no es despulla / i a l'endemà ja està llest.

Estimat meu, dues eines / són males de manejar / amb dues vols festejar / i amb una t'hi veus en feines.

A l'amo no li diuen tu.
 En ser maça ja picaràs.
 Els infants quan són petits te'ls menjaries; quan són grans voldries haver-te'ls menjat.
 Riu, i ton pare et durà un niu.

Les al·lotes de Bunyola / quan no tenen res a fer / van davall d'un garrofer / i se toquen la viola.

Me la vaig tirar en terra / enmig de dos garbellons / i amb so tup-tup des collons / li vaig omplir es cul de terra.

Al carrer dels Oms, són putes i macarrons.
 Al carrer de Sant Elies, si no ho són les mares ho són les filles.
 Al carrer de la Missió, una casa sí i una altra no... i tornant, a l'inrevés.

Qui em parlarà de Déu?

Vaig obrir la Bíblia i li vaig dir:
 Parla'm de Déu...
 I em va donar la paraula.
 Vaig anar a un ametller i li vaig dir:
 Parla'm de Déu...
 I es va obrir una flor i em va donar una ametlla.
 Vaig anar a la mar i li vaig dir:
 Parla'm de Déu...
 I vaig ser acariciat per les seves onades.
 Vaig dir a la muntanya: parla'm de Déu...
 I vaig veure la seva grandesa.
 Vaig dir a l'espai:
 Parla'm de Déu...
 I vaig veure la seva immensitat.
 Vaig anar a una casa i en trucar a la porta vaig dir:
 Parla'm de Déu...
 I la porta se va obrir i vaig ser acollit.
 Vaig anar a la mare i li vaig dir:
 Parla'm de Déu...
 I em va fer un petó.
 Vaig dir a l'amor:
 Parla'm de Déu...
 I em va donar el meu fill.
 Vaig anar a l'amic i li vaig dir:
 Parla'm de Déu...
 I em va estimar tal com jo necessitava de ser estimat.
 Vaig anar a un pobre i li vaig dir:
 Parla'm de Déu...
 I vam compartir el poc que ell tenia.
 I tot em parlà de Déu. Ω

març

1 març. Sant Semproni.	2 març. Sant Simplici.	3 març. dijous de Carnaval.	4 març. Sant Esteri.	5 març. Sant Virgili.
6 març. Sant Oleguer.	7 març. Sta Perpètua.	8 març. Sant Joan de Déu.	9 març. Sant Pacià.	12 març. Sant Bernat.
13 març. Sant Nicèfor.	15 març. Sta Madrone.	17 març. Sant Josep d' Arimatea.	18 març. Sant Gabriel Arcàngel.	19 març. Sant Josep.

1.999

Refranyer

"Març i abril, mudances mil.
 Qui tengui força al braç
 Que cavi pel març.
 Si vols bona vinada,
 Pel març cavada i podada.
 Març, marçot, mata la vella
 I la jove si pot.

Santa Perpètua

Filla de noble família, va ser empresonada a Cartago durant la persecució de l'emperador Sever. Ni davant els precés de son pare, ni dels plors del seu filllet no va renegar de la fe cristiana. El seu martiri va tenir lloc a l'arena de l'Anfiteatre, on fou engolida per les feres. Ω

Vicenç de son Rapinya

RECEPTES DE CUINA

Arrossos sucosos

Arròs de fesols i bledes

- * 200 gr. de bledes ben tendres (blanquinoses i de mateta);
- * uns cent gr. de fesols secs remullats de la nit abans;
- * una dotzena de vaquetes o xonetes; (*caragol de terra, relativament petit, de color blanc amb ratlles fosques, molt saborós per a la paella*).
- * uns 50 gr. de creïlla (*patata*) tallada a quadrets;
- * 200 gr. d'oli i 200 d'arròs.
- * Pebre-roig, sal i un pessic de pebre-negre en pols;
- * 100 gr. de tomaca picolada.

Les bledes, ben tallades, i els fesols es posen a bullir en aigua freda; ja mig cuits se'ls afegeixen els trossets de creïlla. En una paella se sofrig la tomaca; ja sofregida, es tira una culleradeta de pebre-roig i s'aboca tot a la cassola on bullen els fesols i les bledes. Es deixa bullir fins que tot estiga cuit i es tiren les vaquetes prèviament netes i enganyades; als deu minuts es posa la sal, el safrà i un pessic de pebre-negre, es rectifica d'aigua i es posa l'arròs, i es procura que en coure's tot (de 15 a 18 minuts) quede no massa brouós, sinó amb un brou travat, i fluidament dens.

Guisats

L'engravat (el empedrao)

Per tractar-se d'un plat de Sogorb, molt popular a la comarca segorbina, donem a continuació aquest arròs en paella que porta el nom aragonés de empedrado o empedrao. Es menjava, tradicionalment per a sopar, en les famílies llauradores on els homes anaven als camps per tot el dia.

125 gr. de bacallà estellat o esmicolat i no rentat; 250 gr. de tomaca picada; deu o dotze alls tendres (i si no n'és el temps, cinc o sis secs); uns 200 gr. de conillets (collejas) ben rentats i tallats. Tot açò se sofrig en una paella amb 200 gr. d'oli. En un perol amb un litre d'aigua s'hauran bullit prèviament uns 150 gr. de fesols rojos. Amb el sofregit s'incorpora l'arròs--uns 400 gr.--la culleradeta de pebre-roig i tot seguit s'aboquen els fesols i el brou del perol. Es tasta de sal i es deixa que bullga tot a foc viu uns deu minuts, i després, disminuint el foc, uns minuts més fins que el gra quede cuit i eixut.

- * CREÏLLES = Patates
- * VITET = Pebre

No a l'euro!

Després de la ratificació vergonyosa i clandestina del Tractat d'Amsterdam, per part de les Corts espanyoles, ara ha entrat en circulació l'euro, allò que de manera pomposa alguns anomenen moneda europea. A més de les complicacions quotidianes que crearà a milers de ciutadans aquesta moneda, serà l'instrument d'ajustament de les polítiques d'especulació. Segons el BCE, Banc Central Europeu, l'única variable d'ajustament serà el cost de la feina.

D'aquesta manera, paradoxalment, la moneda europea serà un instrument de destrucció de forces productives al servei del capital americà.

Per primera vegada una moneda s'allunya del control del govern per estar en mans, directament, de l'anomenada estabilitat monetària: o sia, dels mercats. O sia, de qui decideix l'estabilitat monetària que és Wall Street, la borsa de Nova York, els moviments del dòlar i, en última instància, la Reserva Federal americana.

Aquestes batalles, contra la moneda única i la ratificació d'Amsterdam, no ha fet més que

començar. Amb l'entrada en circuit perjudicant als usuaris i als treballadors que hi fan feina.

Amb la ratificació d'Amsterdam s'accentua l'atac contra les organitzacions obreres per a la seva integració en la posada en marxa de les agressions.

Tots els governs, tots els partits polítics i mitjans de comunicació que recolzen el tractat de Maastricht, martellegen a la població per tal de convèncer-la del gran avanç que suposa l'existència d'una moneda europea, espècie de camell dels reis màgics carregat de regals per a tots. El benestar, el progrés, la pau, la unió política. És justa l'alegria dels especuladors: l'euro s'ha convertit ja en un actiu fonamental del sistema financer internacional. O sia, en un instrument per a drenar cap els mercats la

riquesa econòmica, les conquestes socials. Precisament per això, els Estats han cedit la sobirania a un Banc Central Europeu que sols depèn dels mercats. Americans, fonamentalment. En aquest sentit, la implantació de l'euro es comparable amb la dolarització de l'Argentina i altres països llatinoamericans. Les institucions de la Unió Europea, començant per la fonamental, que és aquest Banc, s'han apressat a exigir als governs i també als agents socials més reducció de la despesa pública, més flexibilitat del mercat del treball, més reducció del cost del treball. I avisen que, en aquest nou marc, tots els trastorns es resolen de la mateixa manera: retallant el cost del treball. Es a dir, el salari, l'ocupació, les conquestes socials.

Els governs, el de n'Aznar com els altres, s'apressen a exigir sang, suor i llàgrimes a l'empresa espanyola i a tots els qui l'integren, doncs

Anguiles al forn amb tomaques

- * Un quilo d'anguiles mareses de grossària mitjana;
- * quatre o sis tomaques d'uns 250 gr. cadascuna;
- * una cabeceta d'all,
- * 100 gr. de pinyons i un manollet de julivert;
- * 200 gr. d'oli, sal i pebre-negre en pols.

Les anguiles (desbudellades, sense caps i ben rentades en aigua freda, amb tres o quatre talls o incisions en la molla, perpendiculars a l'espina, però sense aplegar a partir-les) es posen i es couen en una cassola plana d'obra; en els buits van posant-se les mitges tomaques, partides pel mig i es ruixa el conjunt amb l'oli. En un morter s'haurà preparat el salpicó següent: es matxuquen bé els alls pelats, amb un poquet de sal, els pinyons i el manollet de julivert, fins convertir-ho tot en una pasta, a la qual s'afegeix una tassa gran d'aigua fresca, la sal i el pebre-negre en pols. Es remou tot bé fins convertir-ho en una lletrada que anirà escampant-se per damunt de les mitges tomaques i les anguiles. La cassola es ficarà al forn, no massa fort, perquè la cocció no siga ràpida, i es rossege i es coga tot amb el degut ritme.

Carns

Caps d'anyell

Les cabeçoles de corderet al forn són molt apreciades en la cuina popular valenciana. Partides pel mig, amb cervell i tot, es porten al forn simplement amb la sal (i un raig d'oli, si plau), acompanyades o no de creïlles menudes o a trossos. Les dues formules d'abans per a les cuixes o les espatletes de corder, acompanyades o no de creïlletes i cebetes, són plenament vàlides per a guisar al forn les cabeçoles.

l'euro significa que els treballadors deixin de defensar els seus interessos en nom de l'interès general dels especuladors.

Acceptar aquest suposat *avanç històric* significa renunciar als drets més elementals dels treballadors, dels ciutadans, renunciar a que els joves arribin a tenir mai uns drets laborals i cívics.

A totes les organitzacions obreres, hi ha treballadors responsables que no estan disposats a renunciar a més de cent cinquanta anys de lluita obrera ni destruir les seves organitzacions en el nou sindicat vertical que propugna n'Aznar, amb el Banc Central Europeu i tots els governs europeus, per a defensar, tots junts en unió, l'interès general amb pactes per a l'ocupació.

Cada passa dels treballadors i

les seves organitzacions en defensar els seus drets, les seves conquestes, les organitzacions, xocarà amb l'euro i el Banc Central Europeu, defensats per la *Monarquia parlamentària* i pels seus partidaris en les pròpies files obreres.

Però encara no està escrit que l'euro i el Banc Central Europeu puguin triomfar. Per això, ara és l'hora de construir un autèntic acord entre els treballadors i els pobles d'Europa. Per a construir-la. Urgeix per a unir les forces de la resistència a escala de continent. No es pot concebre una Europa dels pobles i de la democràcia mentre existeixi el tractat de Maastricht. Per a satisfer els interessos de la immensa majoria, cal rompre la moneda única. Ω

Pere Filip i Buades

L'ESTEL

INFORMA'T INFORMA'T INFORMA'T
INFORMA'T INFORMA'T INFORMA'T

TEL: 971 26 50 05

PROU d'IMPOSTOS!
ABUSIUS ■

- :- Prou de peatges a les autopistes!
- :- Prou a l'electricitat més cara d'Europa!
- :- Prou als telèfons més cars i dolents d'Europa!
- :- Prou a la vergonya de la RENFE!

PERQUÈ MADRID NO ES QUEDI AMB ELS NOSTRES DINERS

Sa mal obra del franquisme

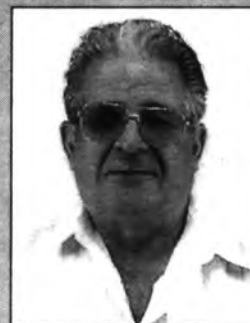
PER CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR. TELF. 971665336

Tothom va guardant silenci,
A davant un destacat,
A n'aquell home honrat.
Feu matar sense sentenci'.
Se té molta paciència,
No senyalar el seus pecats,
Els seus ossos ben guardats.
En sentit d'obediència.
Jo li faré se sentència,
Del dia que va partir,
La gent ho podrà llegir,
I en traurà sa conseqüència.
Se tendrà sa evidència,
Des camí que trepitjà,
Va matar, va destrossar,
Sense gens de consciència.
De capità general,
A ses Canàries vivia,
Una visita rebria,
D'un home especial,
A dins sa vida cabal,
Un sobirà se sentia,
Contra es govern lluitaria,
Defensant son capital.
En en Franco oferí,
Un avantatge segura,
De sa molt grossa premuda,
Èxit poder aconseguir.
Ajuda podem tenir,
Des clero i des militar,

De sa gent del capital,
Que volen contribuir.
Amb dos centes tones d'or,
Ja mateix aportaré,
Tot això me jugaré,
Mira si jo vaig de bo.
Me sent a dins el meu cor,
Un èxit bastant segur,
Per això confii amb tu,
Hem de partir sense por.
En Franco s'ho va pensar,
Estudià aquella oferta,
Era cosa d'anar alerta,
Contra el Govern lluitar.
Després des cas meditar,
Donà sa conformitat,
De tirar-se al combat,
Es càrrec va acceptar.
Es divuit de juliol,
De mil nou-cents trenta sis,
Se donà el gran avís,
De lluitar sense control.
A dins tot el gran redol,
Els capitans generals,
Acabussaren els esbarts,
Sembrant Espanya de dol.
Sa consigna se complí,
Sa gent d'esquerra matar,
Socialista, republicà,
El comunista afegir.

Se seguí aquest camí,
Sense gens de pietat,
Es clero fou senyalat,
Per aquesta obra complir.
Sa junta de generals,
Tots ells ben entressentits,
a Burgos feren els envits,
per complir el rituals.
S'oferien ben formals,
Dels sectors que cobririen,
Se ordes clares tenien,
D'unes destruccions totals.
Feren tractats molt formals,
Amb Itàlia i Alemanya,
Amb aviació contava,
Per destrossar capitals.
De moros en general,
A dins el Marroc trobava,
A sa falange afuava,
Per fer per tot desbarats,
I ses moltes malvestats,
Per tot arreu succeïren,
Se dones violarien,
Els moros foren marcats.
Sense gent de pietat,
Sa guerra funcionava,
Republicà s'agafava,
Amb bales eren jutjats.
Sa nació se destruí,
Tantes bombes que es tirà,
S'Exèrcit Republicà,
Va haver de sucumbir.
Un judici van fer-li
A n'aquell que quedà amb vida,
A n'El Valle se'l duria
A picar fins que morí.
Allà al Vall dels Caiguts,
En Franco hi dissenyà,
Sa tomba per descansar,
Amb molt segurs atributs.
Eren elements feixucs,
De tot bé s'assegurava,
De bronze, allà s'emprava,
Feren treballs molt aguts.
Es clero va elevar,
En Franco en tot moment,
Que el Pare Etern, s'element,
Des del Cel va assenyalar.
Perquè pogués acabar,
Amb sa tan grossa anarquia,
Que dins Espanya hi havia,
Que havien d'exterminar.
El Pare Etern descuida,
Una grossa malaltia,
Que el gran hereu patiria,
Solució no se trobà.
El varen tot escorxar,
El metge més senyalat,
Un home tan destacat,
Que tanta gent feu matar.
Tot el seu cartell perdé,
Quan sa democràcia entrà,
El seu nom se va esborrà,
De molta plaça i carrer,
Molt petit grup ell tengué,
Que el volgués recolzar,
Seva força s'esfumà,
Com la flor de l'ametler. Ω

Sa Poesia

Escandell

M'Agrada fer poesia,
De coses honestament,
Sense orgull ni hipocresia,
Al criteri de la gent.

Amb això faig comentari
De coses que tenc present,
Tan clares com un notari,
Quan llegeix un testament.

De jovenet m'agradava,
Córrer pobles diferents,
Així el temps mos passava,
Eren bons divertiments.

Amb bicicleta anavem
Sempre els quatre companys,
Per tot lloc mos passejarem,
Per ningú erem estranys.

D'anys passaren un esplet,
A Esporles mon quedavem,
Un, s'uní com un canet,
De noltros no el separavem.

Se va prendre confiança,
A tothom posà a parir,
De ningú feia alabança,
A tothom va enmalair.

Quan jo vaig tenir al-lota,
Que va ser l'amor primer,
La cosa estava resolta,
Tot el mal que pogués fer.

A ella contava coses,
No eren realitats,
Que si anava amb altres
dones,
Tot eren mal infundats.

Dins un bar el vaig trobar,
Que li deien can Menua,
A fora el me vaig menar,
I galtada li vaig dar,
Bon esplet sense mesura. Ω

Si em mor

Si em mor,
Que el cant siga realitat,
Les esperances siguin fets
I que d'altres continuen
El que nosaltres continuem.

Si em mor
-quin absurd descans,-
ja per sempre
lluny de tot el que més estime,
lluny de tot el que més vull.

Si em mor,
Que el cant siga realitat
Si em mor,
Que el nostre treball
Hagi guanyat.

Si em mor.
Si em mor. Ω

Raimon

Cançó del remordiment

Quan la nit és un vell armari
Tot ple de records,
Quan la nit és un vell armari
I ens porta la cançó.
Quan es beu i es viu amargament
Aquesta nostra soledat,
Quan la nit és un vell armari
I ens port la cançó.
La cançó que torna sempre,
La cançó que sempre torna,
Quan la nit és un vell armari
I ens porta la cançó.
Si saps d'on vens,
O a on vols anar,
Per que la lluita et cansa
I encara et fa por?
Sí saps que vols,
Perquè, perquè no ho fas?
Perquè, perquè?
Ben endins viuen les paraules,
Les paraules que no ens deixen morir
Quan la nit és un vell armari
I ens porta la cançó.
La cançó que torna sempre,
La cançó que sempre torna,
Quan la nit és un vell armari
I ens porta la cançó. Ω

Raimon

L'ESTEL

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom.....
.....
Adreça.....
.....C.P.....
Població.....
C.I.F. .... Tel .....

M'interessa una subscripció

ANUAL 3.800 PTS (22,84 euros)

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa.....
Adreça.....
Núm. entitat.....Núm. sucursal.....
Compte núm.....

Firma

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
Apartat de Correus 124
07600 s'Arenal de Mallorca**